

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Diplomová práce

**Greta Garbo: Recepce a ohlasy
v československém tisku let 1926 - 1943**

Bc. Lenka Koňářiková

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. Milan Hain, PhD.

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Greta Garbo: Recepce a ohlasy v československém tisku let 1926 - 1943 vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum 25. 4. 2019

.....

podpis

Na tomto místě bych chtěla poděkovat několika lidem. V první řadě patří mé poděkování vedoucímu práce Mgr. Milanu Hainovi Ph. D. za cenné rady, pečlivé poznámkování a trpělivost, dále bych chtěla poděkovat mé mamince a dědečkovi, který se dokončení práce bohužel nedožil za podporu a důvěru, kterou ve mně vložili. Taktéž bych chtěla poděkovat svému příteli, který se mnou prožíval všechny starosti, strasti a komplikace při psaní diplomové práce, mé poděkování patří také Báře a Coře, díky nimž jsem se v průběhu psaní dokázala odreagovat.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat Národnímu filmovému archiv a Vědecké knihovně v Olomouci za zprostředkování všech dostupných informací potřebných pro zpracování diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1.1. Metodologická východiska, zhodnocení odborné literatury.....	7
1.2. Literatura o Gretě Garbo.....	12
1.3. Zdroje výzkumu.....	14
1.4. Vliv filmové a tiskové politiky na výzkum.....	17
2. ANALYTICKÁ ČÁST	20
2.1. Období 1926 – 1930: Reflexe počátků hollywoodské kariéry	
Grety Garbo.....	20
2.1.1. Rok 1926	20
2.1.2. Rok 1927.....	21
2.1.3. Rok 1928.....	23
2.1.4. Rok 1929.....	24
2.1.5. Rok 1930.....	26
2.1.6. Rok 1931	28
2.1.7. Shrnutí a zhodnocení vymezeného období.....	31
2.2. Období 1932 – 1938: Proměna reflexe v rámci a po pádu kontingentního systému.....	33
2. 2. 2. Rok 1932.....	33
2. 2. 3. Rok 1933.....	36
2. 2. 4. Rok 1934.....	38
2. 2. 5. Rok 1935.....	40
2. 2. 6. Rok 1936.....	44
2. 2. 7. Rok 1937.....	47
2. 2. 8. Rok 1938.....	48
2. 2. 9. Shrnutí a zhodnocení vymezeného období.....	51
2.3. Období 1939 - 1942: Proměna reflexe v průběhu 2. světové války...53	
2. 3. 1. Rok 1939.....	53
2. 3. 2. Rok 1940	55
2. 3. 3. Rok 1941.....	57
2. 3. 4. Rok 1942.....	57
2. 3. 5. Rok 1943.....	59

2. 3. 6. Shrnutí a zhodnocení vymezeného období.....	61
ZÁVĚR.....	63
TABULKY A GRAFY.....	66
Tabulka 1.....	66
Tabulka 2.....	67
Grafické znázornění.....	68
PRAMENY A LITERATURA.....	74
Literatura.....	74
Prameny.....	75
Abstrakt.....	88
English Summary.....	89

ÚVOD

Diplomová práce si klade za cíl zmapovat, kriticky vyhodnotit a zkomparovat jednotlivé přístupy a tendence, s nimiž československý tisk přistupoval v období let 1926 – 1943 ke Gretě Garbo. Na základě heuristického výzkumu je práce řazena chronologicky do kapitol, jenž v sobě zahrnují historicky, společenský a kulturní kontext doby, který umožní rozpoznat relevanci zkoumaných textů. Komparatistická metoda rozšíří výzkumný rámec o srovnávání, jenž je jedním z metodologických východisek diplomové práce. Propojení heuristického výzkumu, kritického vyhodnocení a komparace umožňuje zkoumat recepci v širším rámci národního bádání.

Každý z textů vzniká v určitém ideologickém prostředí, které se promítá v jeho obsahu. V rámci práce je tak třeba brát v potaz i společensko – kulturní a politický kontext, jenž stojí v pozadí jednotlivých textů.

Text je řazen chronologicky, avšak než přistoupím k periodizaci, zaměřím se na otázky metody, jenž bude v rámci práce využita. Průběžně budou předkládány dílčí teoretické závěry odhalující vztahy mezi jednotlivými přístupy a závěry ovlivněnými vstupem dalších činitelů.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Metodologická východiska, zhodnocení odborné literatury, výzkumné otázky

Cílem diplomové práce je na základě historiografického výzkumu československých odborných a kulturních periodik z let 1926 – 1943 zanalyzovat proměny recepce zaměřené na herečku Gretu Garbo. Daný horizont byl vymezen z důvodu, že se jedná o období její hollywoodské kariéry, ke kterému jsou kvůli reakcím na její předčasný odchod připojeny dva roky. K účelu předkládané práce sloužily materiály dostupné ve Vědecké knihovně v Olomouci¹ a Databáze Kramerius Národního filmového archivu,² které jsou v současnosti badatelům k dispozici.

Práce je strukturována do dvou částí. První je věnována teoretické stránce, nastolení metodologických východisek, se kterými přistoupím k samotnému výzkumu nefilmových materiálů. Druhá část bude sestávat z historiografického výzkumu. Za cíl si stanovuji na základě výzkumných otázek analýzu dobových publicistických článků, recenzí a portrétů, prozkoumat a zanalyzovat ohlas, s jakým doboví publicisté a diváci ke Gretě Garbo přistupovali. K položení těchto otázek jsem se inspirovala studií „Blackmail (1929) Hitchcock and Film Nationalism“³ Marka Glancyho, který na základě recenzí z časopisů, dopisů od diváků a knih o Alfredu Hitchcockovi prozkoumává, jak chápali význam filmu *Blackmail* (1929) diváci při jeho počátečním uvedení v roce 1929 a 1930. Dle položených otázek zkoumá, jak se rozsah, význam a smysl filmu měnil skrze čas a uvažuje nad tím, jak a proč odlišné významy vznikly.⁴

S ohledem na technologické a společensko politické faktory, jež recepci formují je práce metodologicky podmíněna tzv. novou filmovou historií, teoretickým

¹ <http://aleph.vkol.cz/F/I2LH27SSCR7NPCVGMIP5S681RKJ3M3Q6Y1TG4L9PG3AEPSXCD-79689>

² <https://arl.nfa.cz/arl-nfa/cs/vyhledavani/>

³ GLANCY, Mark. *Blackmail (1929) Hitchcock and Film Nationalism*. In CHAPMAN, GLANCY, HARPER. *The New Film History*. London: Palgrave MacMillan. s. 185 – 199. ISBN 978-0-230-59448-7.

⁴ Tamtéž, s. 186

směrem posledních dekád, podle něhož „*minulost nelze pouze restaurovat. Je nutné ji konstruovat, a to v rámci celkového politického, sociologického, historického a technologického kontextu.*“⁵

V posledních letech vzniklo nespočet výzkumů (zahraničních i tuzemských) podložených právě novou filmovou historií, z nichž jsou pro účel práce využity především výzkumy, teorie, myšlenky a postupy Douglase Gomeryho s Robertem C. Allenem, které popsali ve své knize *Film History: Theory and Practice*⁶ a výzkumu melodramat Douglase Sirka od Barbary Klinger, který sepsala v knize *Melodrama and Meaning. History, Culture and the Films of Douglas Sirk*.⁷ Sekundární literaturou jsou mimo jiné odborné studie z antologie Petra Szczepanika *Nová filmová historie. Antologie současného myšlení o dějinách kinematografie*.⁸

Klíčová teze knihy Douglase Gomeryho a Roberta C. Allena říká, že kinematografie a filmové dějiny již nelze chápat jako řadu izolovaných uměleckých děl, nýbrž jako komplexní interaktivní systém „*mezilidské komunikace, obchodních praktik, sociální interakce, uměleckých možností a technologie.*“⁹ Do okruhu pramenů již nemohou patřit pouze samotné filmy, protože podle autorů jsou pro jisté druhy výzkumu nevhodnou metodou. „*Filmy samotné nám neřeknou téměř nic o modech produkce, organizačních strukturách, situaci na trhu, rozhodování, managementu nebo pracovních vztazích, podobně jako podrobné zkoumání kusu mýdla přinese jen málo poznatků pro studium o kosmetickém průmyslu.*“¹⁰

Gomery s Allenem rozčlenili obor filmové historie do čtyř oblastí. Estetické, technologické, ekonomické a sociální historie, které umožní pochopit fenomén kinematografie v jeho skutečné komplexnosti. Nicméně hlavním přínosem jejich knihy je přístup, který spočívá v definování nových kritérií pro výzkum dějin amerického filmového průmyslu. Dle nich se dělí na tři základní kategorie, a sice

⁵ <http://film.ff.cuni.cz> [online]. [cit. dne 4. 2. 2018] Dostupné z: http://film.ff.cuni.cz/rozcestnik/histori/nova_historie.pdf

⁶ ALLEN, Robert Clyde, GOMERY, Douglas. *Film History: Theory and Practice*. New York: Knopf, 1985, 276 s. ISBN 0075548712

⁷ KLINGER, Barbara. *Melodrama and Meaning: History, Culture, and the Film of Douglas Sirk*. Indiana University Press, 1994, 224 s. ISBN 978-0253208750.

⁸ SZCZEPANIK, Petr. *Nová filmová historie: Antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Herrmann & synové, 2004, 528 s.

⁹ Tamtéž, s. 21.

¹⁰ SZCZEPANIK, Petr. *Nová filmová historie: Antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Herrmann & synové, 2004, s. 21.

produkcii, distribuci a uvádění, k jejichž vztahu se historik ptá na otázku: jak, kdy, kde a proč byly filmy vyrobeny, distribuovány a uváděny?¹¹ Jejich přístup vyžaduje přesun pozornosti od biografických příběhů jednotlivců k systémům obchodních operací v celé jejich komplexnosti a v jejich oboustranných vztazích s kulturní rovinou filmových dějin.

Novou filmovou historií charakterizují i James Chapman, Mark Glancy a Sue Harper ve své knize *The New Film History: Sources, Methods, Approaches*,¹² jejímž záměrem je na základě příkladových studií demonstrovat, jak mohou být způsoby historického zkoumání využívány v praxi.¹³ Dle jejich poznatků má nová filmová historie tři vlastnosti, které od sebe odlišují dřívější a současné výzkumy. Jedná se o metodologickou sofistikovanost, základní podstatu primárních zdrojů a vnímání filmu jako kulturního artefaktu s vlastními formálními vlastnostmi a estetikou.¹⁴ Nicméně to, co podle autorů nová filmová historie definuje je porozumění textu a kontextu.¹⁵

Další autorkou zkoumající významy vytvářené mezi specifickými, historickými a kulturními uspořádáními je Barbara Klinger, která ve své knize *Melodrama and Meaning. History, Culture and the Film of Douglas Sirk*¹⁶ odhaluje, jak mohl film *Psáno do větru* (*Written on the Wind*, 1956) být v 50. letech vnímán jako melodrama pro dospělé, v 70. letech jako kritika amerického kapitalismu a v letech 90. jako filmová klasika. Upozorňuje na potřebu přetvořit diskurzivní rámec filmu na základě prozkoumávání filmových kritik, propagačních materiálů a dalších dokumentů a zjistit, jak byl text interpretován v rámci specifických sociálních, kulturních a politických kontextů,¹⁷ které mezi sebou neustále cirkulují.

Pro výzkum recepce osobnosti je třeba zohlednit i její hvězdný obraz. Koncept, který se rozvinul v 80. letech především zásluhou knihy Richarda Dyera *Stars*¹⁸, jež hvězdný obraz charakterizuje jako „složitou konfiguraci vizuálních, slovních a

¹¹ ALLEN, Robert Clyde, GOMERY, Douglas. *Film History: Theory and Practice*. New York: Knopf, 1985, s. 38.

¹² CHAPMAN, James, GLANCY, Mark, HARPER, Sue. *The New Film History: Sources, Methods, Approaches*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, 272 s.

¹³ Tamtéž, s. 1-2.

¹⁴ Tamtéž, s. 7-8.

¹⁵ Tamtéž, s. 8

¹⁶ KLINGER, Barbara. *Melodrama and Meaning: History, Culture, and the Film of Douglas Sirk*. Indiana University Press, 1994, 224 s. ISBN 978-0253208750.

¹⁷ CHAPMAN, James, GLANCY, Mark, HARPER, Sue. *The New Film History: Sources, Methods, Approaches*. New York: Palgrave Macmillan, 2009, s. 182.

¹⁸ DYER, Richard. *Stars*. British Film Institution, 1998. 217 s. ISBN 0851706436.

zvukových znaků,...utvářející obecný znak konkrétní hvězdy...manifestující nejen ve filmech, ale v různých mediálních textech.“¹⁹ Říká, že „*obraz hvězdy je vytvořen z textů médií, které jsou složeny z propagace, publicity, filmů a komentářů či kritik.*“²⁰ Publicisté a novináři svými články, recenzemi a medailonky spoluvytváří hvězdný obraz osobnosti. Informují o jejich soukromém životě, o budoucích rolích, o profesní kariéře a produkují tak smýšlení diváků o dané hvězdě, což je signifikantní pro výzkum recepce.

Ačkoliv jsou výše zmíněné teorie spojovány s filmem, není nutné se při výzkumu recepce omezovat pouze na toto médium. Sama Barbara Klinger na tuto skutečnost ve své knize poukazuje, když zmiňuje, že „*ti, kdo se zabývají výzkumem recepce zpravidla zkoumají síť vztahů mezi filmem, či jeho složkou (např. hvězdou), přílehlými intertextovými poli, jako např. cenzurou, praktikami předvádění, propagací hvězd a recenzentskými ohlasy, dominantními či alternativními ideologiemi společnostmi v dané době.*“²¹ Tento fakt se týká právě předkládané práce, kdy se na základě specifickým sociálních, kulturních a politických kontextů zkoumá, jak byla interpretována Greta Garbo.

Klinger upozorňuje na skutečnost, že ještě donedávna filmoví akademici pohrdali recenzemi jako anetiteckými ke smysluplnému zkoumání filmu. Se svou spleťostí filmového jazyka věnovanému ději a charakteru jim připadali nekonverzní a tím pádem nevýznamné pro badatelské ohodnocení. Současní historikové považují recenze za důležité zdroje informací o recepci. Recenze jsou typy sociálního diskurzu, které stejně jako filmová reklama mohou badatele informovat o vztahu filmu/osobnosti a diváka v daném okamžiku, kdy se mobilizací pojmů pokouší definovat, jak byl film vnímán v dané kultuře.²² Reprezentují materiály označující kulturní hierarchii a estetickou hodnotu v daném čase, nabízí vnitřní pohled do širších kulturních přístupů k umění a veřejnosti. Zároveň Barbara Klinger poukazuje na skutečnost, že ačkoliv se recepční studia pokoušejí odhalit minulost a plně rekonstruovat vztah ke společenským a historickým procesům, výzkum nebude nikdy

¹⁹ Tamtéž, s. 19

²⁰ Tamtéž, s. 68

²¹ KLINGER, Barbara. *Melodrama and Meaning: History, Culture, and the Film of Douglas Sirk*. Indiana University Press, 1994, s. 89.

²² Tamtéž, s. 69.

komplexní a adekvátní, protože je prováděn v jiné době a uchylujeme se tedy k jinému čtení, než ke kterému byly texty vytvořeny.²³

Když se zaměříme primárně na žurnalisty, je třeba zjistit, jaký měl publikovaný text vliv na reputaci daného filmu a v zásadě jaká byla reakce diváků při uvedení do kin. Od toho se odvíjí návštěvnost kina, která může vést k oblibě hvězdy a mít vliv na další hercovu kariéru. Právě význam a vliv inspiruje kritiky a badatele i po tolika letech. Lze si položit spoustu výzkumných otázek o dobových aspektech, na které je třeba v rámci sociálního kontextu odpovědět.

Z toho vyplývá, že před analýzou recepce je třeba si zodpovědět několik základních otázek. Co je sociologie filmu? Jak se odráží politická situace v tisku? Jak lze kulturní prostor prozkoumat?

Podle Annie Goddman sociologie filmu „znamená pokoušet se spojit význam nějakého filmu, proudu nebo žánru se způsobem, jakým si určité sociální skupiny kladly problémy své doby.“²⁴ Před posouzením je tedy nejprve třeba si uvědomit dobové aspekty a situace. Texty, které budou zkoumány vznikly za určitého politického systému, který ovlivňoval, pro jaký typ publika text vznikl. Vznikl pro publikum žijící v první polovině 20. století, čímž se liší i názory na text samotný, a na to, na jakém základě publikum text přijalo. Film musel také diváky něčím přitahovat. Jedná se o určitý důvod, proč diváci projekci navštívili. Může to být kvůli oddechové zábavě nebo například kvůli oblíbené hvězdě. Každý divák si také význam filmu vyloží jinak. Záleží na sociální situaci, ve které samotný divák žije.

Význam filmu se samozřejmě liší skrze čas. V době, kdy vznikl daný text byl film vnímán jinak, než je vnímán teď. Proto výzkum nebude nikdy plnohodnotný. Je prováděn v jiné době a čten jiným způsobem, než pro který byl vytvořen.

Dobové aspekty a situace nás od sociálního kontextu postupně vedou ke kontextům kulturním a politickým. Jak říká Michele Lagny: „*Stát hraje v kinematografii výraznou roli. Ta spočívá minimálně v podpoře filmového průmyslu a v případě ,kulturních politik‘ i v samotném rozvíjení kinematografie.*“²⁵

V souladu s těmito východisky přistupuji k výzkumu nashromážděného materiálu, který byl ovlivněn dobovou situací, s jakou je nutné články, recenze a portréty prozkoumat a zanalyzovat. Vzhledem k rozdílnosti rolí Grety Garbo

²³ Tamtéž, s. 87.

²⁴ LAGNY, Michèle. *Staveniště filmové historie: sociálně kulturní praxe*. In SZCZEPANIK, s. 66.

²⁵ Tamtéž, s. 61.

považují za podstatné zauvažovat nad vzniklými významy a pokusit se o porozumění textu, avšak v souvislosti se specifickostí sociálních, kulturních a politických kontextů, jenž jsou mezi sebou v neustálém pohybu.²⁶ Přestože publicisté a novináři pomocí tisku spoluvytváří hvězdný obraz osobnosti, vzhledem k dobové situaci a skrytým podtextům nelze vytvořit adekvátní interpretaci Greta Garbo,²⁷ proč určité informace, předložené ve specifické politické situaci považují za spekulativní.

1.2. Literatura o Gretě Garbo

V rámci mého průzkumu jsem nenalezla žádnou konkrétní literaturu zabývající se primárně výzkumem recepce v tisku zaměřené na Gretu Garbo. Většinou se jedná o biografie,²⁸ ale téma, kterým se tato práce zabývá, je v tuzemsku a ve velké míře i v zahraničí dosud nezmapované. Knihami, které by se daly považovat za přínosné je publikace Iacoba Adriana *Film Actresses Vol. 4 Greta Garbo*²⁹, která je součástí Evropského žurnalistického a mediálního projektu. Kniha obsahuje kopie článků z amerických novin a časopisů, které mohou být přínosné v případě komparace s tiskem československým.³⁰

Druhou knihou je publikace Marka A. Vieiry *Greta Garbo: A Cinematic Legacy*.³¹ Vieira na základě archivních dokumentů a rozhovorů zkoumá proces výroby jednotlivých hollywoodských filmů Greta Garbo. Autor se snaží demonstrovat, jak se tehdejší nejúspěšnější režiséři a fotografové snažili zachytit Gretu Garbo ve své vlastní podstatě.

Receptí se skromně zabývá Lucy Fisher ve své studii *Greta Garbo: Fashioning a Star Image*³² a Alexander Doty ve svém textu *Marlene Dietrich and Greta Garbo*.

²⁶ KLINGER, Barbara. *Melodrama and Meaning: History, Culture, and the Film of Douglas Sirk*. Indiana University Press, 1994, s. 7. ISBN 978-0253208750.

²⁷ DYER, Richard. *Stars*. British Film Institution, 1998. s. 7. ISBN 0851706436.

²⁸ Z cizojazyčných biografií zmiňují: PARIS, Barry. *Garbo*. University of Minnesota Press. 2002, 1. vyd. 672 s. ISBN 978-0816641826. a BRETT, David. *Greta Garbo: Divine Star*. The Robson Press. 2013. 1. vyd. 352 s. ISBN 978-1849542517.

²⁹ ADRIAN, Iacob. *Film Actresses Vol. 4 Greta Garbo*. 2014. ISBN 978-1503258457.

³⁰ Tato práce se tímto předmětem zkoumání k rozsahu nezabývá. Také se domnívám se, že se zaslouží vlastní výzkum.

³¹ VIEIRA, Mark A. *Greta Garbo: A Cinematic Legacy*. New York: Harry N. Abrams, Incorporated, 2005. 1. vyd. 288 s. ISBN 0-8109-5897-X.

³² FISHER, Lucy. *Greta Garbo. Fashioning a Star Image*, s. 137 – 159. In. Petro.

The Sexy Hausfrau versus the Swedish Sphinx.³³ Fisher vnímá Gretu Garbo jako nový typ persony – klasickou svůdkyni na jedné straně a sofistikovanou ženu se sexuální a sociální autonomií na straně druhé.³⁴ Na základě tohoto nazírání analyzuje a charakterizuje její role na bázi uměleckého stylu Art Deco společně s několika zmínkami z tisku.

Alexander Doty se ve svém textu pokouší o srovnání kariér a rolí dvou person. Marlene Dietrich a Greta Garbo. Ačkoliv by v této studii mělo jít o komparaci,³⁵ ve skutečnosti se zaměřuje spíše na Dietrich, což je skutečnost, kterou lze odůvodnit faktem, že zatímco Greta Garbo již měla v době jejího příjezdu svou image vytvořenou, studio Paramount se z Dietrich pokusilo udělat její kopii.

Richard Dyer ve své publikaci *Stars* začleňuje Garbo mezi hvězdy klasického Hollywoodu, na jejichž základě popisuje hvězdnou perspektivu.³⁶ Řadí ji mezi hvězdy, jejichž filmy mohou být ve skutečnosti méně důležité než ostatní aspekty jejich kariéry, čímž myslí její předčasný odchod, který podle něj může být pro její hvězdnou kariéru stejně signifikantní, jako filmy, které natočila.³⁷ Vzhledem k tomu, že toto rozhodnutí o odchodu posílilo její image samotářské a nezávislé ženy (společně s typologií jejích hereckých rolí) se dá toto tvrzení považovat za pravdivé, což bylo reflektováno i v dobovém tisku.

Dyer ve své knize odkazuje na text Rolanda Barthes *The Face of Garbo*,³⁸ z knihy esejí *Mythologies*,³⁹ kde autor zkoumá její obličej, jehož vliv na diváka charakterizuje jako „vzestup mystického pocitu zkázy“⁴⁰ což analyzuje na posledním záběru z filmu *Královna Kristýna*.

Jak už bylo zmíněno, česky psaná literatura výrazně absentuje nejen v tomto předmětu zkoumání, ale ve výzkumu zaměřeném na Gretu Garbo obecně. Buď se jedná o romány, ve kterých se jako postava objevuje⁴¹ nebo o knihu založenou na

³³ DOTY, Alexander. *Marlene Dietrich and Greta Garbo. The Sexy Hausfrau and The Swedish Sphinx*, s. 108 – 129. In McLean.

³⁴ FISHER, Lucy. *Greta Garbo. Fashioning a Star Image*, s. 138.

³⁵ Tak jak na začátku sám zmiňuje.

³⁶ DYER, Richard. *Stars*. British Film Institution, 1998. s. 3.

³⁷ Tamtéž, s. 61.

³⁸ BARTHES, Roland. *The Face of Garbo*, s. 56 – 57, In Barthes.

³⁹ BARTHES, Roland. *Mythologies*. New York: The Noonday Press, 1972, 164 s. ISBN 978-0374521509.

⁴⁰ BARTHES, Roland. *The Face of Garbo*, s. 56.

⁴¹ BAXT, George. *Smrt pro Gretu Garbo*. Praha: Erika, 1993, 1. vyd., 249 s., ISBN 80-85612-35-6. nebo SJÖWALL, Maj, ROSS, Tomas. *Žena, která se podobala Gretě Garbo*. Praha: Svoboda, 1992, 1. vyd. 157 s., ISBN 80-205-0231-9.

bulvárních informacích a senzaci.⁴² Výjimkou je kniha biografického charakteru z edice Svetové prózy o ženách pre ženy maďarské filmové kritičky a novinářky Judit Csengeryové s jednoduchým názvem *Greta Garbo*,⁴³ kde stručně popisuje zásadní okamžiky jejího života a kariéry.

Z drobné literatury jmenuji brožuru Radima Častulíka *Greta Garbo*,⁴⁴ který popisuje herečku jako mýtus 20. století. Vyjmenovává a stručně charakterizuje její filmy, obohacené obrazovou přílohou. V roce 1970 vydal Český filmový ústav dvoustránkový text *Greta Garbo*,⁴⁵ popisující její filmovou kariéru.

Za odbornější práci zpracovanou v České republice považuji svou bakalářskou práci s názvem *Herectví Greta Garbo a příchod zvuku*⁴⁶ analyzující proměny jejího herectví napříč němou a zvukovou érou.

1.3. Zdroje výzkumu

Dobový filmový tisk, jenž je primárním pramenem předkládané práce je cenným badatelským materiálem nejen pro výzkum filmové recepce, ale pro zkoumání filmového průmyslu obecně. Průběh mé rešeršní práce se zakládal na výzkumu všech filmových periodik z let 1926 – 1943, které má Národní filmový archiv a Vědecká knihovna k dispozici. Nejedná se pouze o recenze daných filmů, které pomáhají utvářet podmínky, ve kterých veřejnost o filmech diskutuje a hodnotí,⁴⁷ ale o jakoukoliv zmínku, ať už bulvárního či hodnotícího charakteru, které tisk o Gretě Garbo nabízí, medailonky, glosy, fotografie a reklamní materiály.

Greta Garbo a její filmy byly dobovým tiskem pečlivě sledovány. Od jejich vzniku, přes výběr partnerů⁴⁸ až k jejich dokončení, reklamním upoutávkám a následným zhodnocením prostřednictvím recenzentského ohlasu. Barbara Klinger sdílí názor, že „*analýza recenzentské žurnalistiky osvětluje kritické normy a vkus spadající do rámce estetických ideologií a společenských zájmů v daném historickém*

⁴² McLELLAN, Diana. *Sappfo Hollywoodu: Greta Garbo, Marlene Dietrichová, aneb, Lesbické afěrky slavných*. Praha: Ikar, 2005, 1. vyd. 471 s. ISBN 80-249-0504-3.

⁴³ CSENGERYOVÁ, Judit. *Greta Garbo*. Bratislava: Smena, 1991, 1. vyd. 165 s. ISBN 80-221-0192-3.

⁴⁴ ČASTULÍK, Radim. *Greta Garbo*. Valašské Klobouky: Smilek, 2005, 23 s.

⁴⁵ *Greta Garbo*. Praha: Český filmový ústav, 1970.

⁴⁶ KOŇAŘÍKOVÁ, Lenka. *Herectví Greta Garbo a příchod zvuku*. Olomouc: 2015. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra divadelních a filmových studií.

⁴⁷ KLINGER, Barbara. *Konečná a nekonečná historie filmu. Rekonstruování minulosti v recepčních studiích*. In SZCZEPANIK.

⁴⁸ Greta Garbo si své partnery vždy vybírala sama.

okamžiku, a tím prozrazuje velmi mnoho o podmínkách, které určují oběh filmu.“⁴⁹ Z toho vyplývá, že recenze, medailonky, glosy a další typy žurnalistických formátů formují názory publika, jejich sociální život a ovlivňují jeho vnímání jako herce a hvězdy. Fanoušci si obraz celebrity spojují s různými rolemi a tím, co může značit pro různé sociální skupiny za specifických historických okolností.⁵⁰

Rešeršní práce má i své limity. Jedná se o případnou nedostupnost výzkumného materiálu. Ačkoliv Národní filmový archiv nabízí k dispozici velké množství časopisů potřebných pro výzkum, ne vždy obsahují všechna čísla daného periodika. Jedná se např. o týdeník *Filmové listy*, jehož některé ročníky obsahují pouze několik čísel z celkového počtu padesáti dvou.⁵¹

Jak už bylo zmíněno výše, základním omezením, které rešeršní práce vytváří je problematika čtení textu, jehož rozdíl je minimálně třičtvrtě století a odlišná politická a sociální situace vzniku daného textu. Tato „nestálost historického okamžiku“⁵² tak neumožní vytvořit plnohodnotný výzkum daného tématu.

S rozvojem filmového průmyslu v období První republiky (1918–1938) došlo ke zvýšení počtu periodik zabývajících se filmem. Kulturní periodika zahrnuje do svých stálých rubrik informace týkající se herců, režisérů či filmových studií. Některé časopisy dokonce začaly vydávat samostatnou přílohu týkající se filmu. Jedná se např. o časopis *Film* (1931 – 1938), který zařadil přílohu s názvem *Hollywood* (1927 – 1932) nebo *Tribunu* (1919 – 1928), jejíž příloha byla pojmenovaná *Filmová tribuna* (1927 – 1928). V těchto dodatcích se jedná o stručné informace z filmového prostředí, v některých případech hraničící s bulvárním tiskem. *Rozpravy Aventina* (1925 – 1934) šly v tomto směru mnohem hlouběji a založily vysoce odbornou přílohu s názvem *Studio* (1928 – 1932), která nejenže zmiňovala dění ve filmu jako výše zmíněný *Hollywood* či *Filmová tribuna*, ale přinesla překlady odborných článků, reakce filmových tvůrců a další informace, které mohou být užitečným zdrojem ke zkoumání filmového průmyslu 20. a 30. let.

⁴⁹ KLINGER, Barbara. *Konečná a nekonečná historie filmu. Rekonstruování minulosti v recepčních studiích*. In SZCZEPANIK.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ např. roč. 1 obsahuje č. 6 – 10, roč. 2 č. 1, 3, 5, 6 a 10, roč. 8 č. 4, 8, 9, 10, 13, roč. 9 č. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, roč. 10 č. 1, 4 – 5, 6 – 7, 21, 22.

⁵² KLINGER, Barbara. *Konečná a nekonečná historie filmu. Rekonstruování minulosti v recepčních studiích*. In SZCZEPANIK.

Vzhledem k navyšující se kvantitě filmového tisku nebyly všechny časopisy čtenářsky úspěšné nebo čtenáři zaregistrované. Některé vycházely pouze rok, či dokonce pár měsíců⁵³ a některé více než deset let.⁵⁴

V období Druhé republiky (1. 10. 1938 – 14. 3. 1939) a za Protektorátu Čechy a Morava (15. 3. 1939 – 8. 3. 1945) vzniklo minimum filmových časopisů, jejichž trvání bylo většinou pár čísel. Svou funkci si udržely již zavedená periodika jako byl *Český filmový zpravodaj*, *Filmový kurýr* nebo *Kinorevue*.

Do periodik nepřispívali pouze novináři zabývající se primárně filmovým průmyslem, ale i literáti⁵⁵ či zájemci o umění tohoto druhu. Z předních filmových publicistů je třeba zmínit Quida E. Kujala, Josefa Kozu, Dr. O. Sváru nebo Ottu a Bedřicha Rádlovy, kteří nejenže redigovali svůj vlastní časopis, ale byli přispěvateli do konkurenčních periodik.

Q. E. Kujal byl redaktorem jednoho z nejdéle vycházejících časopisů, týdeníku *Český filmový zpravodaj*, (1921 – 1942), který většinou prostřednictvím externích korespondentů předkládal informace týkající se českého filmového průmyslu, kritiky a informace ze zahraničí. Podobným způsobem fungoval *Filmový kurýr*⁵⁶, který byl zpočátku rivalem *Českého filmového zpravodaje*. Tato rivalita (zaměřená především na samotné redaktory a zpochybňování informací, které předkládali) byla explicitně vyjadřována na stránkách obou časopisů. Měsíčník *Film* (1921 – 1938) se podobně jako *Český filmový zpravodaj* a *Filmový kurýr*, zabýval novinkami z tuzemské a zahraničí produkce, které obohacoval propagačními materiály (plakáty, reklamy). Dalšími časopisy podobného charakteru jako výše zmíněné byly týdeník *Kino* (1927 – 1934) nebo *Filmové listy* (1929 – 1941).

Periodiky odlišného charakteru byly deníky *Filmová tisková korespondence* (1934 – 1939) a *Filmové zajímavosti* (1936 – 1940), které zprostředkovávaly pouze stručné informace ze světa filmu. Jejich obsah i struktura byla v podstatě totožná (někdy doslova), lišící se pouze názvem.⁵⁷

Časopisem, který se od ostatních odlišoval byl *List pánů a hochů* (1932 – 1933), který nebyl primárně zaměřen na filmový průmysl. Jednalo se o časopis pro pánské

⁵³ např. *Revue filmu* (1928, 2 čísla) nebo *Filmové noviny* (1929, 5 čísel)

⁵⁴ např. *Český filmový zpravodaj*, *Filmových kurýr* nebo *Film*.

⁵⁵ Karel Teige, Lubomír Linhart. KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál s. r. o., 2010. s. 56.

⁵⁶ redaktorem byl Josef Kozu

⁵⁷ např. *Páteční premiéry – Filmová tisková korespondence* a *Filmové premiéry od pátku – Filmové zajímavosti*

publikum s drobnými informacemi ze světa filmu. Vzhledem k postupnému kritizování a nespokojeností s obsahem z řad žen byl jeho obsah nejprve pozměněn a postupně zahrnut do obrazového měsíčníku *Svět ve filmu a obrazech* (1932 – 1934), který potkal stejný osud a stal se součástí *Kinorevue – Obrazkového filmového týdeníku* (1934 – 1945).

Dalšími vydavateli byli soukromníci se zájmem o filmový průmysl, jejichž existence však netrvala dlouho. Jedná se např. o časopis *Pás* (1935, 11 čísel), jehož redaktorem a jediným přispěvatelem byl Otakar Hanuš, který je ve většině případech spíše kritikou československého tisku a novinářství než periodikem zaměřujícím se filmem obecně. *Filmové noviny* (1929, 5 čísel) se pro změnu pokoušeli (ačkoliv s určitou kritikou) zařadit po bok *Českého filmového zpravodaje* a *Filmového kurýra*, ovšem neúspěšně.

Z dalších časopisů, které byly pro výzkum využity jmenuji *Filmový věstník* (1926, 14 čísel), *Náš film* (1927, 13 čísel), *Kinoreflex* (1929 – 1931), *Filmová politika* (1934 – 1937). Z výzkumu byly vynechány časopisy zabývající se filmovou technologií, jako je např. *Ekran: časopis pro moderní film a fotografii* (1934, 1 číslo) nebo *Československý kinotechnik: časopis pro technické i praktické otázky československé kinematografie* (1935 - 1939) a *Čs. filmové hospodářství* (1937) zabývající se statistikami, seznamy a měsíčními přehledy o dovozu a pražských premiérách.

1.4. Vliv filmové politiky na výzkum

Filmová politika měla ve vymezeném období výrazný vliv na uvádění zahraničních filmů v Československu. Jedná se především o kontingentní systém a válečné období, kdy docházelo k uvádění filmů se zpožděním i několika let.⁵⁸

Kontingentní systém byl zaveden vydáním směrnice ministerstva obchodu dne 22. dubna 1932.⁵⁹ Jeho účelem měla být regulace dovozu a ochrana domácí filmové výroby.⁶⁰ Filmová liga československá⁶¹ od kontingentu očekávala zkvalitnění distribuční nabídky, posílení výroby domácích filmů a jejich konkurenceschopnost.⁶²

⁵⁸ SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 274.

⁵⁹ KLIMEŠ, Ivan. *Stát a filmová výroba ve dvacátých letech. Illuminace: časopis pro teorii, historii a estetiku filmu*. 1997, roč. 9, č. 4, s. 149. ISSN 0862-397X.

⁶⁰ Tamtéž, s. 141

⁶¹ Organizace ustavená r. 1920 k hájení zájmů československého filmu.

⁶² KLIMEŠ, Ivan. *Stát a filmová výroba ve dvacátých letech. Illuminace: časopis pro teorii, historii a estetiku filmu*. 1997, roč. 9, č. 4, s. 142.

System, který byl využíván v několika evropských zemích byl zaměřen především proti americkým filmům, které potlačovaly tuzemskou tvorbu.⁶³

Kontingent prostřednictvím ministerstva obchodu zpoplatnil dovoz a podmínil tak výrobu filmů v Československu. Nicméně s tím, co bylo výhodné pro domácí produkci nesouhlasily americké filiálky, které na se na popud MPAA během roku 1932 rozhodly k bojkotu československého trhu.⁶⁴ MPAA argumentovalo tím, „že československý stát nepřipustným způsobem zasahuje do sféry soukromého podnikání a že ministerská dovozní komise je v rukou domácích výrobců.“⁶⁵ Následkem bylo uzavření téměř všech amerických poboček s tím, že do Československa dovážela pouze společnost RKO.⁶⁶ Kinomajitelé tak „nutně museli sáhnout k novým kopiím starých filmů, proslulých buď velkými úspěchy v minulých sezónách nebo vysokou úrovní uměleckou.“⁶⁷ To se také týká např. filmů *Tělo a ďábel* (Flesh and the Devil, 1926), *Polibek* (The Kiss, 1929), *Dáma z lóže č. 13* (The Mysterious Lady, 1928), *Žena bez studu* (A Woman of Affairs, 1928) nebo velmi úspěšná *Anna Kareninová* (Anna Karenina, 1927)⁶⁸

Z důvodu systému nebyly uváděny ani filmy MGM, které mělo v předešlých letech výrazný vliv na popularitu filmového průmyslu. Greta Garbo v letech probíhajícího kontingentu natočila několik filmů, které se do distribuce dostaly až po skončení omezeného dovozu. Jedná se o *Zuzanu Lenoxovou* (1931), *Mata Hari* (1931), *Inspiraci* (1931), *Annu Christie* (1930),⁶⁹ *Lidé v hotelu* (1932), *Jakou mě chceš mít* (1932) a *Královnu Kristýnu* (1933).

Ačkoliv kontingentní systém výrazně ovlivnil strukturu distribuce, po jeho ukončení 14. listopadu 1934 a urovnání konfliktu s americkými dovozci 14. ledna 1935,⁷⁰ kdy byl kontingentní systém nahrazen systémem registračním, došlo k výraznému vzestupu popularity Greta Garbo. Do československých kin přišlo 128

⁶³ Tamtéž, s. 148

⁶⁴ SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 73. ISBN 978-80-7294-316-6.

⁶⁵ SYLVESTROVÁ, Marta. *Český filmový plakát 20. století*. Brno: Moravská galerie, 2004, s. 87.

⁶⁶ To zapříčinilo i vzestup popularity jejich hvězd, z nichž největší úspěch měla Katherine Hepburn.

⁶⁷ SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 246.

⁶⁸ Která byla ve Filmovém kurýru mylně označovaná názvem *Láska hraběte Vronského*.

⁶⁹ Vzhledem k nedostatečné jazykové vybavenosti československého publika byla uvedena německá verze *Anny Christie* (1931, r. Jacques Feyder), kdy distributoři předpokládali větší množství německy mluvících nebo rozumějících diváků. SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 246.

⁷⁰ SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 286.

amerických filmů.⁷¹ Šest z deseti největších hitů tvořily velkofilmy studia MGM⁷² včetně v předešlých letech neuvedené *Královnou Kristýny*, *Mata Hari*, *Lidí v hotelu* a *Anny Kareniny*.⁷³

Redukce dovozu se projevila i se začátkem a v průběhu 2. světové války,⁷⁴ kdy nejenomže došlo k převaze filmů německých a úbytku českých, ale týkalo se to i filmů amerických, anglických, francouzských a sovětských.⁷⁵ Všechny filmy byly cenzurovány Úřadem říšského protektora, v jehož rámci byla podle německého vzoru zřízena „filmová zkušebna.“⁷⁶ Informace ohledně propuštěných a nepropuštěných filmů předkládal *Filmový kurýr*, na jehož základě je možné zjistit jejich uvádění.

⁷¹ což je pětkrát více než v roce předchozím.

⁷² SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 306.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, s. 290.

⁷⁵ SYLVESTROVÁ, Marta. *Český filmový plakát 20. století*. Brno: Moravská galerie, 2004, s. 90

⁷⁶ Tamtéž.

2. ANALYTICKÁ ČÁST

Jak již bylo zmíněno, vymezené období je fází, kdy Garbo působila v Hollywoodu a zažívala největší úspěchy své kariéry. Zpočátku se jedná o drobné zmínky či recenze skromného typu, které neobsahují zhodnocení hereckého výkonu, čímž dochází k nemožnosti dostatečného kritického zhodnocení, které je předpokladem k podrobnému zkoumání recepce. Kritiky jsou většinou složeny z obsahu filmu se skromným ohlasem hereckých výkonů hlavních představitelů. Další zmínky, které dobový tisk nejprve předkládal čtenářům jsou typu několika vět a sloužily spíše jako jakýsi informační kanál pro fanoušky určitých hvězd.

2.1. Období 1926 – 1931: Počátky hollywoodské kariéry

2.1.1. Rok 1926

Zpočátku její hollywoodské kariéry byla zařazována do seznamu evropských herců angažovaných společnostmi MGM, což bylo v tisku často zdůrazňováno. Lze předpokládat, že se jednalo o rozhořčení nejen československých, ale celkově evropských novinářů nad angažováním evropských umělců do Hollywoodu, což ochuzovalo národní kinematografie. Informace týkající se národnosti však byly často mylné. Byla označována za „součást dánské kolonie,⁷⁷“ či „německého utečence, kterého Amerika přijala s otevřenou náručí.“⁷⁸ Český filmový zpravodaj byl jediný ze zkoumaných, který ji správně společně s Mauritzem Stillereem považoval za „sloupy švédské kolonie v atelierech spol. Metro-Goldwyn.“⁷⁹ Podobně chybně bylo uváděno i její jméno (např. Grete Garbo⁸⁰ nebo Gusta Gerbo⁸¹), což se změnilo společně s uvedením jejího prvního filmu *Moderní Carmen* (The Torrent, 1926), kdy už se tisk nesoustředil pouze na ni jako na osobu, ale jako na umělce, což je patrné i z dobových recenzí.

Moderní Carmen byla v Československu premiérově uvedena na podzim roku 1926. První ohlas nabídl ve své skromné recenzi v *Českém filmovém zpravodaji* z 18. 9. 1926 Q. E. Kujal. Ačkoliv ji označuji za recenzi, jedná se spíše o obsah filmu než kritické zhodnocení. Přesto zmiňuje znamenité obsazení rolí, které z díla utváří

⁷⁷ *Film*, 1926, roč. 6, č. 1, s. 16. ISSN 1801-9706.

⁷⁸ *Český filmový svět*, 1926 - 1927, roč. 4, č. 10, s. 16. ISSN 1802-5838.

⁷⁹ Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1926, roč. 6, č. 18, s. 4. ISSN 1801-9455

⁸⁰ Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1926, roč. 6, č. 1, s. 4. ISSN 1801-9455.

⁸¹ *Hollywood*. 1927, roč. 1, č. 3, s. 7. ISSN 1801-9552.

znamení celek.⁸² Naopak v časopise *Film* se *Moderní Carmen* včetně Garbo s kritikou setkává. Autor vyzdvihuje Ricarda Corteze a jeho podobu s Rudolfem Valentinem, avšak Gretu Garbo nikoliv. Přestože se podobně jako u hlavního představitele schyluje k porovnání ústřední ženské hrdinky, kdy ji pod poznámkou pravidla, že se „severské ženy nehodí do filmu“ komparuje s Grete Niessen a Annou G. Nillson, autorova očekávání herečka nenaplnila a neoslnila ho tak, jak předpokládal.⁸³

Studio MGM prostřednictvím snímku vytvořilo Garbo image ženy vamp, charakter melancholických romantických rolí,⁸⁴ typologii, prostřednictvím které jí byl přidělen přívlastek Božská (*The Divine*) a který ji provázel celou kariéru, nehledě na postupnou povahovou změnu daných rolí.

V průběhu roku se již před tuzemskou premiérou *Moderní Carmen* v tisku objevovaly zmínky o dalších plánovaných snímcích *Tělo a ďábel* (*Flesh and the Devil*, 1926) a *Žena upír* (*The Temptress*, 1926). Jednalo se o drobné informace zahrnující jméno režiséra a herců, která byla v pořadí Gilbert, Garbo, Hanson nebo v případě *Ženy upír* Antonio Moreno, Greta Garbo, Lionel Barrymore, což je struktura, která se v průběhu čtyř měsíců proměnila. Z toho vyplývá, že úspěšnost *Moderní Carmen* výrazně ovlivnila divácká očekávání a proměnila vnímání Garbo jako hvězdy společnosti MGM, kdy už nebyla „pouze jejich další evropskou herečkou.“ V recenzích na následující filmy je zmíněna na první pozici hereckého obsazení, což nepřímo ovlivňuje čtenářskou obec.

2.1.2. Rok 1927

Na počátku roku 1927 byl uveden druhý film Greta Garbo, *Žena upír*, na který Q. E. Kujal ve svém periodiku opět zveřejnil stručnou recenzi. Jedná se o článek z 12. 2. 1927, který je však podobného charakteru jako u předchozí *Moderní Carmen*. Greta Garbo v roli Eleny komentuje jako „ženu právě tak něžnou, jako svůdnou a strhující...severská umělkyně podává zde výkon par excellence a strhuje svojí úžasnou oduševnělostí.“⁸⁵

⁸² Předvádění Fanametu. *Český filmový zpravodaj*, 1926, roč. 6, č. 36-37, s. 5. ISSN 1801-9455.

⁸³ Fanamet – Metro Goldwyn. *Film*, 1926, roč. 6, č. 10, s. 6. ISSN 1801-9706.

⁸⁴ DYER, Richard. *Stars*. British Film Institution, 1979, s. 70.

⁸⁵ KUJAL, Q. E. Ze světové produkce, Uvádí Fanamet, *Žena upír*, (*The Temptress*). *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 6, s. 3. ISSN 1801-9455

V recenzi časopisu *Kino* z 25. 2. 1927 autor pozitivně reaguje na film jako celek, avšak s komentářem, že práce režiséra „byla jistě usnadněna vesměs dobrými hereckými výkony. Poznáváme se tu s novým hereckých zjevem v osobě Greta Garbo, jejíž interpretace ženského upíra, markýzy Eleny, svědčí o jejím neobyčejném hereckém talentu. Vášnivá krása a smutný půvab jejího zjevu získá si jistě mnoho nadšených hlasů.“⁸⁶

V létě roku 1927 byl uveden již v předcházejícím roce avizovaný film *Tělo a ďábel*. Časné ohlášení bylo dáno především obsazením Johna Gilberta, herce, který byl jednou z největších ikon tehdejšího Hollywoodu a soupeřem Rudolfa Valentina v rolích milovníků.

Český filmový zpravodaj ve své recenzi komentuje tělesnost Greta Garbo jako „hadí pohyby lstivé pantery,“ nicméně autorova pozornost je upřena především na jejího partnera, společně se záměrným upozorněním čtenářů na jeho další filmy, kriticky reflektované v budoucích číslech daného periodika.⁸⁷ Zatímco *Český filmový zpravodaj* se drží svého typu recenzí, časopis *Film*⁸⁸ do svých kritik (na úkor zhodnocení filmu a hereckých výkonů) jako první zahrnul i bulvární informace týkající se údajného vztahu Greta Garbo a Johna Gilberta.

Ve stejném roce byl uveden i první drobný medailonek, který zveřejnil *Český filmový zpravodaj*. Přestože autor o Garbo vzhledem k jejímu ranému věku hovoří jako o „dítěti, malém děvčátku, které ještě neví o světě,“ v rámci rolí, které představuje ji vnímá jako „žensky moudrou, paradoxní a rozmarnou a stokrát za hodinu proměnlivou.“ Píše, že „má cosi subtilního, nedefinovatelného, složené z fyzických a mentálních atrakcí, jež podmaňují každého bez rozdílu a drží v zajetí.“⁸⁹ Tyto myšlenky a názory novinářů se postupně rozšiřují v bohatší rozpracování tohoto žurnalistického formátu.

Podobně jako v roce 1926 se v periodicích objevovaly informace o plánovaných filmech *Tělo a ďábel* a *Žena upír*, totéž se uskutečnilo v roce následujícím. Časopisy poskytovaly čtenářům zmínky o filmu *Anna Kareninová*, ačkoliv se převážně jednalo o výběr představitele Hraběte Vronského, o kterém nemělo MGM dlouho jasno.⁹⁰

⁸⁶ Co týden dal. *Kino*, 1927, č. 21, s. 8. ISSN 1801-9692.

⁸⁷ *Tělo a ďábel*. *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 28-30, s. 6. ISSN 1801-9455.

⁸⁸ Fanamet, Metro-Goldwyn. *Film*, 1927, roč. 7, č. 8, s. 4. ISSN 1801-9706,

⁸⁹ *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 28-30, s. 7, Greta Garbo. ISSN 1801-9455.

⁹⁰ Jedná se o herce: Ricardo Cortez, Norman Kerry, Victor Varconi.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 28-30, s. 9. ISSN 1801-9455.

Dalším plánovaným filmem byl snímek *Božská žena*, který tisk také zmiňoval, ačkoliv měl československou premiéru až na podzim následujícího roku.

Napětí na plátně mezi Garbo a Gilbertem nezůstalo bez povšimnutí. *Český filmový zpravodaj* a *Kino*⁹¹ už jim bulvárním stylem předpovídali svatbu a autor článku *O filmových polibcích* z časopisu *Hollywood* zveřejnil tvrzení: „*Stačí se podívat na Tělo a ďábel a nikdo nebude pochybovat, že za skvostnými, jedinečně působícími scénami lásky s Johnem Gilbertem nestála skutečně láska.*“⁹² Tyto bulvární poznámky a jejich intenzita zesílila a byla umocněna filmem *Anna Kareninová*, ve kterém Garbo hrála po boku stejného partnera.

2.1.3. Rok 1928

V roce 1928 byly uvedeny již zmíněné filmy *Anna Kareninová* (Love) a *Božská žena* (The Divine Woman), jimž oběma předcházely upoutávky v tisku.⁹³

Anna Kareninová byla uváděna společně s poměrně silnou tiskovou propagační kampaní ve formě reklam, plakátů a upoutávek. Ačkoliv byl film uveden na podzim 1928, první recenze se objevila již v červnu téhož roku. Zveřejnil ji autor pod zkratkou H. ve *Filmovém kurýru*. Recenzent zde upřednostňuje herecké ztvárnění Garbo před výkonem Gilbertovým, který byl jejím „*jediným důstojným partnerem,*“ zatímco předvedení Anny Kareniny „*je skvělým dokladem znamenitého talentu Greta Garbo.*“⁹⁴ Zatímco tato recenze je poměrně všeobecná, autor kritiky v *Českém filmovém zpravodaji* postupuje ve svém smýšlení mnohem dále a vtělesňuje ve své mysli Garbo do Anny Kareniny⁹⁵ větou: „*Greta Garbo je krásná, neobyčejně krásná a je skutečně zážitkem, byť bolestným, vidět ji v jejím boji, lásce a utrpení.*“⁹⁶

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, roč. 7, č. 17, s. 6, ISSN 1801-9455.

⁹¹ Sňatky a rozvody filmových herců. *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 17, s. 5. ISSN 1801-9455.

Ze země dolarů a filmových hvězd. *Kino*, 1927, č. 15, s. 8, Ze země dolarů a filmových hvězd. ISSN 1801-9692.

⁹² POLONSKÝ, Jos. O filmových polibcích. *Hollywood*, 1927, roč. 1, č. 1, s. 3-4. ISSN 1801-9552.

⁹³ *Český filmový zpravodaj* otiskuje informaci o úspěchu filmu ve Vídni (Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1928, roč. 8, č. 19, s. 3. ISSN 1801-9455.), zatímco *Hollywood* oznamuje popularitu snímku v Berlíně (Různé. *Hollywood*, 1928, roč. 2, č. 8, s. 12. ISSN 1801-9552.).

⁹⁴ Filmová burza, Anna Karenina. *Filmový kurýr*, 1928, roč. 2, č. 20, s. 4. ISSN 1801-9501.

⁹⁵ Dyer a jeho koncept. DYER, Richard. *Stars*. British Film Institution, 1998. 217 s. ISBN 0851706436.

⁹⁶ Premiéra „Anny Kareniny“ v Praze. *Český filmový zpravodaj*, 1928, roč. 8, č. 37, s. 3, ISSN 1801-9455.

Snímek *Božská žena* byl v tisku také propagován, ovšem ne v takovém měřítku jako film předešlý, ať už z hlediska reklamního tisku či novinářů.⁹⁷ Kriticky byl hodnocen opět v *Českém filmovém zpravodaji* a *Filmovém kurýru*. První z nich ve své recenzi užívá později velmi populární přívlastek: „*Božská Greta Garbo vytvořila zde opravdu božskou ženu – jednu ze svých nejkrásnějších a nejpůsobivějších rolí, prosycenou láskou a oddaností.*“⁹⁸ Oproti tomu reflexe Lubomíra Linharta⁹⁹ ve *Filmovém kurýru* zcela postrádá jakékoli perspektivní zhodnocení. Ačkoliv píše, že představitelům filmu se „ *podařilo vytvořiti životní a osudový obraz bohatého rozpětí,*“ jedná se spíše o zobecnění obsahu a kritiku amerického vlivu na filmový námět.¹⁰⁰

Vzestup popularity ovlivnil americké producenty ve vnímání herců a jejich hvězdných image, což dle československého tisku způsobilo snahu nalézt další talentovanou hvězdu.¹⁰¹ Právě její image a povaha, která vyvrcholila předčasným odchodem se projevila již v roce 1928, kdy žurnalisté psali o trvalém návratu do Švédska pod záminkou návštěvy rodičů¹⁰² či touze pracovat s jejím objevitelem Mauritzem Stillereem (jehož smrtí téhož roku se tato zpráva stala irelevantní).¹⁰³ Tuto informaci upevnil *Český filmový zpravodaj* tvrzením, že „*není v Americe šťastna. Má difference ohledně smlouvy i přidělovaných rolí. Vyjádřila se dokonce, že nebude napříště hrát pro takový koncern, který má v úmyslu exploitovati filmy i v Americe.*“¹⁰⁴ Cesta do Švédska se tehdy konala, usazení však nikoli.

2.1.4. Rok 1929

V roce 1929 byly v Československu uvedeny její další filmy,¹⁰⁵ *Dáma z lóže č. 13* (The Mysterious Lady) a *Divoké orchideje* (Wilds Orchids).¹⁰⁶

⁹⁷ Propagace zesílila až v roce následujícím.

⁹⁹ Jako novinář ve *Filmovém kurýru* vystupoval pod šifrou Lht.

¹⁰⁰ Filmová burza, *Božská žena*. *Filmový kurýr*, 1928, roč. 2, č. 32, s. 4. ISSN 1801-9501. [Lht.]

¹⁰¹ Co je ještě nového. *Český filmový zpravodaj*, roč. 8, č. 15, s. 5. ISSN 1801-9455.

Filmová kronika. *Filmové tribuna*, roč. 2, č. 21, s. 5. ISSN 1803-076.

Různé. *Hollywood*, roč. 2, č. 5, s. 8. ISSN 1801-9552

¹⁰² Co se děje, Amerika. *Filmový kurýr*, 1928, roč. 2, č. 41, s. 5. ISSN 1801-9501

¹⁰³ Greta Garbo se již nevrátí do Ameriky?. *Filmový kurýr*, roč. 2, č. 36, s. 2. ISSN 1801-9501

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, roč. 8, č. 36, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹⁰⁴ Opustí Greta Garbo Ameriku?. *Český filmový zpravodaj*, 1928, roč. 8, č. 39, s. 3. ISSN 1801-9455.

¹⁰⁵ I ty, ve kterých se nakonec neobjevila, např. *Desert Nights* (1929, r. William Nigh)

¹⁰⁶ Ačkoliv tisk první z nich zmiňoval již v předešlém roce,¹⁰⁶ *Dáma z lóže č. 13* byla v československých kinech uvedena dříve.

Quido E. Kujal ve své recenzi z 20. 4. 1929, porovnává roli Tanji se ztvárněním Felicity (*Tělo a ďábel*) a Anny Kareninové (*Anna Karenina*). Už ji nevnímá jako děvčátko (viz. recenze *Tělo a ďábel*). Naopak je oslněn jejím „fascinujícím zjevem, kterým předešlé výkony překonala.“¹⁰⁷

Recenzent *Filmového kurýru* se o ztvárnění role (v rámci doby) rozepisuje. Považují ji za jednu „z největších umělkyně filmu.“ Podobně jako kritik filmu *Tělo a ďábel* v časopise *Hollywood* se téměř nechal unést srovnáním filmu a skutečnosti, když píše: „vše podává...tak zřejmě a decentně, že se zdá, jako by její hra nebyla hrou, nýbrž životem.“¹⁰⁸

Divoké orchideje byly poprvé uvedeny na konci roku 1929, kdy byla také napsána první recenze uveřejněná ve *Filmovém kurýru*. Autor zde nehodnotí herce samostatně, nýbrž komplexně. Neupřednostňuje režiséra či scénář nad hereckými výkony. Jedná se o všeobecné hodnocení v pozitivní symbióze. Vyjadřuje se názorem, že „interpretace manželského trojúhelníků je...vyrovnaná, i v nejdramatičtějších momentech nepřeháněná, oko divákovo ji hladce vnímá, neboť není tu násilných gest.“¹⁰⁹

V daném roce se také začalo hovořit o obsazení Greta Garbo ve zvukovém dialogovém filmu, které bylo oddáleno pochybnostmi MGM o neúspěchu na rok 1930. Neúspěch by mohl být způsoben evropským přízvukem či neschopností se hereckým ztvárněním adaptovat na novou technologickou inovaci, což byl případ několika herců němého filmu.¹¹⁰ Ačkoliv byl jejím prvním dialogovým filmem snímek *Anna Christie*,¹¹¹ hovořilo se i o filmu *Polibek* (*The Kiss*),¹¹² který přestože se jedná o film bez dialogů překonal v úspěchu návštěvnosti filmy dialogové.¹¹³

V roce 1929 začalo docházet ke komparaci Greta Garbo s Marlene Dietrich, porovnávání, které se v příštích letech stalo jedním z hlavních témat a ovlivnilo popularitu Garbo v Československu. *Filmový kurýr* a *Filmová tribuna* píše, že svým

¹⁰⁷ Pražská Filmová burza, Uvádí Metro-Goldwyn-Mayer, Dáma z lóže číslo 13. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 17, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹⁰⁸ Dáma z lóže č. 13. *Filmový kurýr*, 1929, roč. 3, č. 16, s. 4. ISSN 1801-9501.

¹⁰⁹ Filmová burza, *Divoké orchideje*. *Filmový kurýr*, 1929, roč. 3, č. 51-52, s. 9. ISSN 1801-9501.

¹¹⁰ např. Pola Negri, John Gilbert, Lars Hanson, z režisérů D. W. Griffith

¹¹¹ Který byl v Československu uveden v německé verzi; A přece německé verze v amerických tonofilmech. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 48-50, s. 7. ISSN 1801-9455.

¹¹² Zvukový film. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 43, s. 3. ISSN 1801-9455.

¹¹³ Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 47, s. 5. ISSN 1801-9455.

zjevem v mnohém připomíná Gretu Garbo¹¹⁴ a nepochybně o její příští kariéře v německém filmu.¹¹⁵

2.1.5. 1930

V roce 1930 byly uvedeny filmy *Žena bez studu*, *Polibek* a *Rozpoutaná vášeň*. Ačkoliv tisk první z nich zmiňoval již v roce 1928, uveden byl v červnu 1930. Recenze k filmu byla zveřejněna pouze v časopise *Hollywood*, kde se sice autor nezaobírá obsahem filmu (jako dosud ve všech předešlých případech), ale nepředkládá ani zhodnocení hereckých výkonů. Herce pouze vyjmenovává a označuje za „výkvět filmových umělců.“¹¹⁶

Film *Rozpoutaná vášeň* byl recenzován ve dvou periodicích. *Filmovém kurýru*¹¹⁷ a *Českém filmovém zpravodaji*. V prvním z nich autor se značkou H. negativně hodnotí předchozí filmy herečky „jež nebezpečně ohrozily uměleckou pověst Greta Garbo.“ Ačkoliv je tedy film *Rozpoutaná vášeň* „značným pokrokem...přece ještě nevystihuje do detailu, co je třeba Gretě, aby vynikly všechny její přednosti velké umělkyně a ženy.“ Recenzent kritizuje scénář, ve kterém je Greta Garbo „v nejlepší smyslu stále stejnou – stoprocentní ženou s přednostmi i chybami, jejíž emancipované názory setkávají se ve společnosti s přísnou kritikou druhých žen, její dobrodružství však jsou podkladem obdivu stáda mužů,“ Nilse Asthera, který „příliš dbá na svou krásnou tvářičku a zároveň přehlíží, koho potřebuje při sobě umělkyně Garbo,“ režiséra Johna F. Robertsona, „který nedbal harmonie výkonů Greta Garbo s rolí Astherovou“ a interiéry. Z uvedeného vyplývá, že v podstatě jediným doporučením ke zhlédnutí daného filmu je v recenzi několikrát jmenovaná Greta Garbo, „ideál mnohých mužů a vzor stejného počtu žen.“¹¹⁸

Na scénářistické ztvárnění má stejný názor i recenzent *Českého filmového zpravodaje*, podle něhož „film působí dojmem jakési neucelenosti,“ nicméně „Greta

¹¹⁴ Já líbám ručku vám, madame.... *Filmový kurýr*, 1929, roč. 3, č. 11, s. 3. ISSN 1801-9501.

¹¹⁵ Pražské premiéry, Já líbám ručku vám, madame.... *Filmová tribuna*, 1929, roč. 1, č. 2, s. 14. ISSN 1803-076.

Marlene Dietrich byla angažovaná společností Paramount v roce 1930, kdy také natočila svůj první americký film.

¹¹⁶ Zvukové filmy. Metro Goldwyn, *Žena bez studu*. *Hollywood*, 1930, roč. 4, č. 6, s. 7. ISSN 1801-9552.

¹¹⁷ *Filmový kurýr* film mylně označoval názvem *Rozpoutané vášně*.

¹¹⁸ Filmová burza, *Rozpoutané vášně*. *Filmový kurýr*, 1930, roč. 4, č. 49, s. 3-4. ISSN 1801-9501.

Garbo je největším pokladním magnetem kina.“¹¹⁹ Smýšlení o filmu a jeho složkách je tedy v obou recenzích obdobné, kdy základem *Rozpoutané vášně* je dle autorů herecký výkon a ztvárnění hlavní role Gretou Garbo.

Třetím filmem uvedeným v daném roce byl snímek *Polibek*, který měl premiéru na konci roku 1930, kdy jej kriticky reflektoval Q. E. Kujal v *Českém filmovém zpravodaji*. Již v první větě jej označuje za „*nový film Grety Garbo*,“ což je mínění, z kterého lze posuzovat vzestup její popularity. Garbo už není označována jako partnerka daného herce. Naopak, herci jsou chápáni jako její partneři. V případě *Polibku* jsou „*partnery Grety Garbo Conrad Nagel, Holmes Herbert a Ander Randolf, kteří jistě podali to nejlepší*,“ zatímco Garbo „*je skutečně nejsvědňější a nejmodernější ženou filmu*.“¹²⁰

V daném roce došlo také k uveřejnění (na československé poměry) poměrně rozsáhlého medailonku, který byl zprostředkován na titulní straně časopisu *Hollywood*. Autor zde popisuje cestu Grety Garbo k filmovému průmyslu a představuje ji jako herečku, která „*kdyby nepřišla do Ameriky, nestala by se nikdy význačnou hvězdou*.“¹²¹ Zároveň čtenáře pobízí k dalšímu sledování její kariéry nenápadnou propagací filmu *Žena bez studu*, který byl v časopise taktéž zrecenzován. Zde recenzent zařazuje Garbo mezi „*výkvět filmových umělců*“¹²² po boku dalších hereckých kolegů působících v daném filmu.

Co se týče *Ženy bez studu*, Karel Smrž¹²³ ve své recenzi v *Rozpravách Aventina* kritizuje koncepci scénáře, avšak herecký výkon Garbo považuje za klíčový k úspěchu díla, jelikož se jí „*podarilo dokázat, aby divák přehlédl leckterou trhlínu dějovou a soucítit s tragickým osudem ženina mlčení*.“¹²⁴

Herečka svou popularitou začala postupně ovlivňovat filmové obecnost, kdy „*všechna hollywoodská děvčata touží vypadati jako jejich zbožňovaná Greta Garbo. Napodobují ji v účesu, kresbě rtů i v oblecích, a tak stále potkáte v Hollywoodu za*

¹¹⁹ Novinky z pražských kin, *Rozpoutaná vášně*. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, 6. 12. 1930, č. 49. ISSN 1801-9455.

¹²⁰ Pražská filmová burza, *Polibek*. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, 4. 10. 1930, č. 39-40, s. 4. ISSN 1801-9455. [-jal.]

¹²¹ Greta Garbo. *Hollywood*, 1930, roč. 4, č. 3, s. 1. ISSN 1801-9552.

¹²² Zvukové filmy, Metro Goldwyn, *Žena bez studu*. *Hollywood*, 1930, roč. 4, 6. 1930, s. 7. ISSN 1801-9552.

¹²³ se zkratkou ksz

¹²⁴ Filmy. *Žena bez studu*. *Rozpravy Aventina*, s. 449, č. 35, 1930, roč. 5. ISSN 1802-1972. [ksz.]

každým druhým rohem ‚Gretu Garbo‘ – ovšem falešnou.“¹²⁵ Přesto si byli všichni vědomi její skutečné povahy, která byla součástí její výjimečnosti a je lákadlem filmových historiků. „Greta Garbo nikdy neodpovídá na dopisy svých obdivovatelů, nikdy jim nezasílá svou fotografii... Nikdy se neúčastní veselých ‚parties‘, zavrhuje okázalé premiéry svých filmů...žárlivě střeží tajemství svého soukromého; když skončí denní práci a opustí ateliér, nikdo nemá nejmenšího tušení, kdy by ji bylo možno za deset minut nalézt...bydlí v pronajatém domě...nenávidí okázalost...Řekne vždy přímo to, co si myslí a je skoupá na slovo. ‚Ne‘ je slovo, kterého užívá nejčastěji...její telefonní číslo je tajemstvím.“¹²⁶

I přesto se o ni zajímal bulvární tisk, který v roce 1930 předkládal informace o neuskutečněném zasnoubení se švédským princem Sigvardem.¹²⁷ Tyto zmínky však byly velmi kusé a výrazně neovlivnily vnímání československého publika.

2.1.6. Rok 1931

V roce 1931 byly v Československu uvedeny snímek *Romance* (1930) a první dialogový film Greta Garbo *Anna Christie* (1930) promítaný v dubnu roku 1931.

Snímek *Anna Christie* byl natočen ve dvou jazykových verzích, a sice anglické a německé. Vzhledem k předpokládané jazykové vybavenosti byla československému publiku představena německojazyčná verze, jejímž režisérem byl Jacques Feyder. *Český filmový zpravodaj* uveřejnil dosud nejobsáhlejší kritiku filmu Greta Garbo napříč všemi periodiky. Ačkoliv se autor Q. E. Kujal opět značně zabývá dějem snímku, věnuje celý odstavec herectví. Hlavním tématem této části je v repertoáru Garbo nová dialogová složka, kterou publikum očekávalo již od příchodu zvukového filmu. Podle Kujala je „jednou z těch hvězd, kterým mluvící film nejen prospěl, ale zvyšuje ještě jejich velikou popularitu. Po tomto filmu nelze si ani představit, že by Greta Garbo ve filmu nemluvila.“¹²⁸ Recenzent *Filmových listů* tuto myšlenku podrobněji rozvádí. O hereckém ztvárnění postavy Anny Christie píše: „ne božská žena, ale chraptivá, znavená děvka vpadlých očí, mluví svou němčinu tvrdě a suše,

¹²⁵ Z celého světa. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, č. 44, s. 3. ISSN 1801-9455.; doslova stejná informace byla zveřejněna v: Falešné Greta Garbo. *Filmový kurýř*, 1930, roč. 4, č. 43, s. 12, ISSN 1801-9501.

¹²⁶ Greta Garbo a Lon Chaney. *Filmový kurýř*, 1930, roč. 4, č. 28, s. 5. ISSN 1801-9501.; jedná se o srovnání Greta Garbo a Lona Chaneyho.

¹²⁷ Greta Garbo zasnoubená? *Filmový kurýř*, 1930, roč. 4, č. 40, s. 4, ISSN 1801-9501. Greta Garbo – princeznou. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, č. 41, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹²⁸ Anna Christie. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 14, s. 3-4. ISSN 1801-9455.

v úmyslné drsné monotónnosti, ze které se ke konci vyprošťuje bohatým hlasovým i výrazovým rozevlátím.“¹²⁹ Celkový herecký výkon považuje za jednotný, důsledný a mohutný.¹³⁰

Zatímco dva předchozí recenzenti adekvátně zhodnotili hlasový projev a herecký výkon herečky, kritik *Filmového kurýru* si u první uvedené složky protiřečí, když píše, že „diváka překvapí její hlas, místy tvrdý, místy melodický,“¹³¹ načež sám sobě oponuje myšlenkou: „slova, plynoucí z jejích rtů, barva hlasu, který nepřekvapí, neboť jste takový očekávali.“¹³² Tento kontrast však nic nemění na skutečnosti úspěchu filmu a názoru nejlepšího filmu Greta Garbo, na kterém se shodli všichni recenzenti včetně autora drobné kritiky v časopisu *Film*.¹³³

Film *Romance*, režírovaný Clarencem Brownem byl v Československu uveden v mezinárodní synchronizované verzi, na jejíž nedostatky, které ovlivnily vnímání hereckého výkonu naráží čtyři z pěti recenzí. *Český filmový zpravodaj* uvádí, „je-li prozřetelné, přidělovati herečce tak velikého významu podobné role“¹³⁴ a ohlas filmu považuje za „průměrný úspěch.“¹³⁵ Recenzent *Filmových listů* píše, že v anglické verzi by film vynikl mnohem „lépe, než je tomu v mezinárodní verzi plné nedostatků,“¹³⁶ nicméně nezapírá pocity, které v něm vyvolal „neobyčejně vyhraněný výkon“¹³⁷ Greta Garbo, kdy „její klidný zevnějšek mluví o velkém boji, jež utápí se ve svém nitru. Její tvář je maskou bolesti, ukrývané pod rouškou svůdné lhostejnosti; jen občas propuká její velká touha mohutnými záchvěvy, podanými otřásající opravdovostí.“¹³⁸ Recenzent *Filmového kurýru* reaguje na mezinárodní synchronizovanou verzi tvrzením, že podle ní „režii Clarence Browna a výkony herců nelze jistě a spravedlivě hodnotit. Zůstaly-li v této úpravě vysoké úrovně, svědčí to jen o vysoké jejich umělecké kultuře.“¹³⁹ Přesto, role herečky Cavallini poskytla Gretě Garbo „příležitost rozvinout všechn svůj půvab stoprocentní ženy a herečky

¹²⁹ Z nových filmů, Anna Christie. *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 10, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Filmová burza, Anna Christie. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 16, s. 4. ISSN 1801-9501

¹³² Tamtéž.

¹³³ Zvukový film, Metro – Goldwyn, Anna Christie. *Film*, 1931, roč. 11, č. 5, s. 5. ISSN 1801-9706.

¹³⁴ *Romance*. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 27, s. 3. ISSN 1801-9455.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Z nových filmů. *Romance*. *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 23. ISSN 1801-3341.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Filmová burza, *Romance*. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 33, s. 3. ISSN 1801-3341. [H.]

jedinečného talentu a výboru.“¹⁴⁰ *Hollywood* ohledně synchronizace a hereckého výkonu Grety Garbo uvádí, že „*těch několik vět, co ve filmu bylo proneseno, jen dává tušit, oč jsme vlastně přišli*“¹⁴¹ a zabarvení hlasu komentuje jako „*alt s oním nádherným přízvukem.*“¹⁴² W. Karner ve své skromné recenzi v časopise *Kinoreflex* není spokojen s Gretou Garbo v roli Cavallini. Podle něj je Garbo „*typ dramaticky postihující a vyjadřující citovost, ale proto snad nemusí být využívána k jí úplně nevyhovujícím funkcím.*“¹⁴³

Z výše uvedeného vyplývá, že zvuková synchronizace filmu ovlivnila vnímání všech ostatních filmových složek včetně hereckých výkonů. Přesto si podle všech zmíněných publicistů Garbo zachovala svou image veliké herečky a podle všeho se pokoušeli prostřednictvím ztvárnění role Cavallini přehlédnout nedostatky filmu jako celku.

Zmiňován byl i film *Mata Hari* (1931) režiséra George Fitzmaurice a *Zuzana Lenoxová* (1931), které byly však uvedeny až po zrušení kontingentního systému.

V roce 1931 v tisku zintenzivnilo bulvární zpravodajství týkající se herečky. Ve Švédsku byl zveřejněn článek kritika Jima Tullyho, zpochybňující inteligenci Grety Garbo. Na tiskový útok¹⁴⁴ tuzemský tisk okamžitě a vášnivě reagoval. *Český filmový zpravodaj* a *Filmové listy* podrobněji popisují okolnosti a důvody této zprávy. Obě periodika obdobně brání čest herečky tím, že „*účelem této akce nebylo šíření kritického posudku, jako spíše rafinovaný útok na konkurující společnost a snaha ohrozit ji hospodářsky zničením popularity její největší herečky.*“¹⁴⁵ Tato obhajoba skrytě a neúmyslně předkládá zhodnocení popularity Grety Garbo v Československu společně s horlivostí fanoušků hájit čest té, kterou si oblíbili. K bulvárním informacím, podpořeným zvědavostí novinářů lze zařadit i zmínky o zvýšení její týdenní gáže na 16000 dolarů, kterou komentují hned tři z československých periodik, a sice *Filmový kurýr*,¹⁴⁶ *Filmové listy*¹⁴⁷ a *Český filmový zpravodaj*.¹⁴⁸

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ Zvukové filmy, Romance. *Hollywood*, 1931, roč. 5, č. 9, s. 6. ISSN 1801-9552.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ KARNER, W. Filmařům o filmech, Romance. *Kinoreflex*, roč. 3, č. 9, s. 6. ISSN 1801-3325.

¹⁴⁴ Jak jej československý tisk nazýval.

¹⁴⁵ *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 9, s. 3. ISSN 1801-3341. [r.]

¹⁴⁶ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 3, s. 7. ISSN 1801-3341.

¹⁴⁷ Miliony. *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 11, s. 10. ISSN 1801-3341

¹⁴⁸ Z celého světa. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 2, s. 2. ISSN 1801-9455.

Co se týče srovnávání dvou nejúspěšnějších evropských hereček v Hollywoodu, tak to nejen neustávalo, ba naopak bylo obohaceno o další jména. Ačkoliv *Český filmový zpravodaj* v recenzi na *Maroko* (Morocco, 1930) píše, že „*Dietrichová by byla mnohem originelnější, kdyby nešla tak nápadně stylem Greta Garbo, jejíž velkorysosti nedostihne,*“¹⁴⁹ ostatní periodika začala porovnávat další vycházející hvězdy s oběma herečkami. Jedná se o Brigittu Helm ve filmu *Velké dobrodružství* (Alraune), která má podle *Filmu* „*od každé cosi,*“¹⁵⁰ Gretu Nissen ve snímku *Transatlantic*¹⁵¹ nebo Joan Crawford, jejíž film *Paid* „*je prodlužován v newyorském Capitolu na Broadway při vyprodaných domech, což se dosud stávalo vždy pouze Gretě Garbo.*“¹⁵²

Filmový kurýr zveřejnil v březnu roku 1931 rozhovor/komentář s Gretou Garbo o zvukovém filmu a herectví, kde sdílí své zkušenosti s tímto médiem a komentuje je následovně: „*Možnost mluvití zbavuje mě těchto pout a otvírá mi nové cesty. Jak mnoho výrazových možností se mi naskýtá, mohu-li své city vyjádřit nejen pohybem - ale i slovem.*“¹⁵³

2.1.7. Shrnutí a zhodnocení vymezeného období

Jak je vidět z výzkumu období 1926 – 1931, již rané texty reflektují ohlasy týkající se Greta Garbo v různých významech. Odlišné úhly pohledu jednotlivých publicistů utváří mínění, jenž se vyvíjí v průběhu vymezených let. Přesto však nelze hovořit o jednotném názorovém přístupu, který se vyvinul v průběhu celkového zkoumaného období. Vzhledem k tomu, že zkoumané texty byly uveřejněny v jednotném kulturním prostředí, bez sociálně – politické diference se forma reflexe jednotlivých autorů příliš neliší. Zpočátku se jedná především o drobné jednotlivé příspěvky, které primárně vychází ze snahy reflektovat nové informace týkající se amerického filmového průmyslu, jehož byla Garbo součástí a nabídnout tak čtenářům zajímavosti ze světa Hollywoodu.

Zásadní zlom žurnalistického konceptu nastal s uvedením prvního amerického filmu Greta Garbo *Moderní Carmen*, kdy došlo ke změně formy textů, jenž lze

¹⁴⁹ Maroko. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 10, s. 3. ISSN 1801-9455. [krs.]

¹⁵⁰ Alraune. *Film*, 1931, roč. 11, č. 4, s. 7-8. ISSN 1801-9706.

¹⁵¹ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 14, s. 17. ISSN 1801-3341.

¹⁵² Něco o Joan Crawfordové. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 5, s. 3. ISSN 1801-9455.

¹⁵³ GARBO, G. Já a mluvící film. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 10, s. 4. ISSN 1801-3341.

v československém tiskovém odvětví považovat za recenze. Tuzemští publicisté nepřebírali a ani se neinspirovali modelem recenzí ze zahraničí, které například v USA představovaly rozsáhlou analýzu zkoumaného snímku, ale utvořili si vlastní koncept, který převážně sestával z obsahu filmů a analytická složka byla materiálem, jenž pouze doplňoval výsledný text. Přesto však měl zahraniční tisk vzhledem k dopisovatelům přímý vliv na publikované novinky týkající se herečky, které ovlivňovaly a formovaly názory a ohlasy jednotlivých autorů směřující ke Gretě Garbo.

Publicisté původně vyzdvihovali herecké partnery Grety Garbo a k hodnocení jejích výkonů se schylovali pouze sporadicky s drobnými, v počátku daného období často negativními poznámkami v komparaci s již slavnými a úspěšnými hvězdami.¹⁵⁴ Tato očekávání a tendence srovnávání je přítomna po celou dobu zkoumaného období předkládané práce. Jedná se především o komparaci Grety Garbo s Marlene Dietrich, jenž se v dalších letech stala jedním z hlavních témat nejen v československém, ale i celosvětovém tisku a stále se jedná o zkoumaný materiál v nespočtu odborných studií.

S dalšími uvedenými filmy začali publicisté vyzdvihovat neverbální umění a tělesnost Garbo, které bylo hlavním vyjadřovacím prostředkem herectví němého filmu.

Prokazatelným vlivem, ovlivňujícím podobu textů, byla návštěvnost a tendence uvádění filmů v československých kinech, kterou lze nalézt v jednotlivých částech periodik *Český filmový zpravodaj* a *Filmový kurýr*. V rámci tohoto počtu je možné vysledovat relevanci zmínek o úspěchu, které lze nalézt ve všech časopisech vymezeného období a jenž se občas objevují i v recenzích jednotlivých snímků.

Již v prvním roce zkoumaného období byla reflektována typologie charakteru, jenž Garbo vytvořila společnost MGM a který zároveň ovlivnil ohlasy publicistů po výraznou část její kariéry. Tento vliv vychází z herecké typologizace, typické pro období studiového systému, jenž často přechází až ke zakořenění herce do jednoho typu rolí, od kterého se v průběhu své kariéry již nedokáže odpoutat. Problematice s typologizací Garbo, jejím postupným formováním a proměnou, vycházející z pozice, kterou měla Garbo v MGM se budu zabývat v dalším průběhu práce.

¹⁵⁴ Díky souběžnému působení dalších skandinávských hereček se z počátku srovnávalo především s nimi.

Vývoj textů a uplatnění Garbo v jejich obsahu se projevoval po celou dobu let 1926 – 1931, kdy se herečce na základě popularity začalo dostávat více prostoru v rámci analytického a kritického hodnocení a propagace. Názorové difference autorů se ke konci období začínají sjednocovat a v textech lze nalézt zastoupení jednotného hodnocení a zájmu, jenž není útržkovité jako v počátku vymezeného období, ale začíná se v nich projevovat komplexnost, která zastoupila původní všeobecnost zapříčiněnou nejistotou průběhu kariéry Grety Garbo.

Výrazným progresem ve vnímání a přístupu k herečce byla nastupující zvuková technologie, která obohatila herecký repertoár o dialogickou složku, jenž se stala jedním z hlavních témat nejen publikovaných textů o Garbo, ale celkového obsahu jednotlivých periodik. Myšlenky publicistů byly výrazně bohatší a jednodušší. Hodnocení je adekvátní a značně ovlivňuje mínění o nesynchronizovaných filmech Garbo, uvedených po její prvním zvukovém filmu *Anna Christie*. Tento kontrapunkt zapříčiněný nástupem nové technologie je zřetelným napříč celým publicistickým spektrem vymezeného období.

Z výše uvedeného textu vyplývá, že ačkoliv se zpočátku často jedná o mylné, neúplné či nepravdivě uvedené informace, počáteční léta hollywoodské kariéry Grety Garbo byla v tisku reflektována značně obsáhle. Představuje minimalistické počátky, ale i tiskovou intenzitu.

2.2. Období 1932 – 1938: Reflexe v rámci a po pádu kontingentního systému

2.2.1. Rok 1932

Jak již bylo řečeno v části o filmové politice, rok 1932 je obdobím zavedení kontingentního systému v Československu, které ovlivnilo uvádění amerických filmů v tuzemských kinech. Z tohoto důvodu se ohlasy, týkající se Grety Garbo určitým způsobem navrátily do formy ze začátku její hollywoodské kariéry. Opět se jednalo především o zmínky, které byly zaměřeny jak na uvádění jejích filmů v cizích zemích a ohlasech na ně, tak bulvární informace. V této dovozní situaci se lze domnívat, že bez kontingentního systému by byly v daném roce uvedeny filmy *Mata Hari*, *Lidé v hotelu*, *Jakou mě chceš mít* a *Zuzana Lenoxová*, které byly promítány v zemích s neomezeným dovozem.

Český filmový zpravodaj na počátku roku informuje o natáčení filmu *Lidé v hotelu*, a kromě Greta Garbo, která je uvedena na první pozici hlavních rolí oznamuje i obsazení Johna Barrymora, Joan Crawfordové a dalších.¹⁵⁵ Na podzim roku 1932 informuje o úspěchu snímku v evropských kinech, kdy např. „*London – Palace byla tři dny napřed úplně vyprodaná, přes to, že jednotné vstupné činilo naše Kč 128,-*“,¹⁵⁶

Podobně vystupuje i *Filmový kurýř*, který taktéž na počátku roku 1932 nejprve vyjmenovává hlavní role včetně Greta Garbo opět na první pozici a posléze komentuje úspěch filmu, tentokrát mimo Evropu, v New Yorkských kinech, kde „*představení jsou na dva měsíce předem vyprodána*.“¹⁵⁷

Totožné jsou reflexe k filmu *Mata Hari*, na který tisk značně upozorňoval již v předešlém roce tím, že bude uveden. Této skutečnosti však bylo omezením dovozu zabráněno, a tak došlo ke zprostředkování informací stejným stylem jako u filmu *Lidé v hotelu*. Opět se jedná o *Český filmový zpravodaj*, který 6. 2. 1932 píše o *Matě Hari* přímo jako o novém filmu Greta Garbo.¹⁵⁸ O týden později informuje čtenáře o úspěchu filmu, kdy „*New Yorkský Capitol docílil s filmem Mata Hari s Gretou Garbo velikého pokladního úspěchu*.“¹⁵⁹ a tímto překonal úspěch *Anny Christie*.¹⁶⁰ V evropských kinech byla dle tisku uvedena na podzim roku 1932. *Český filmový zpravodaj* specificky hovoří o Holandsku,¹⁶¹ kde se podle časopisu stal film předmětem sporu s pozůstalými tanečnice¹⁶² a Německu, „*kde dociluje senačních úspěchů*.“¹⁶³

Filmové listy se československým divákům a čtenářům snaží film přiblížit lehce bulvárním způsobem, který sám komentuje tím, že „*mateřská výrobní společnost stará se o to, aby se tento zájem nezmenšil, a přilévá ještě oleje do ohně obratně uveřejňovanými zprávami, kterým věřit se může, ale nemusí*.“¹⁶⁴ Jedná se o spřátelení *Maty Hari* s newyorským prorokem jménem Cheiro.¹⁶⁵ Vzhledem k celkovému

¹⁵⁵ Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, roč. 12, č. 5, s. 3. ISSN 1801-9455.

¹⁵⁶ Naše korespondence, Anglie. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 33. ISSN 1801-9455.

¹⁵⁷ Film v zahraničí. *Filmový kurýř*, 1932, roč. 6, č. 17, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁵⁸ Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 5, s. 3.

¹⁵⁹ Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 6, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 37, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹⁶² Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 36, s. 7. ISSN 1801-9455.

¹⁶³ Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 33, s. 5. ISSN 1801-9455.

¹⁶⁴ Garbo hraje Matu Hari. *Filmové listy*, roč. 4, č. 6, s. 7. ISSN 1801-3341.

¹⁶⁵ Tamtéž.

bulvárnímu zaměření periodika se i zde vyskytl článek o sporu mezi společnostmi MGM a rodinnými příslušníky vyzvědačky. Podrobněji rozebírá žalobu a její odůvodnění, „že byla Mata Hari v podání Grety Garbo mnohem ušlechtilější, než ve skutečnosti, takže tím nemohla její rodina utrpěti žádnou morální ani hmotnou škodu.“¹⁶⁶ Časopisy tedy v tomto případě neřeší otázku etiky, ale otázku popularity nejen Grety Garbo, ale i Maty Hari, jejíž příběh se díky filmu a ztvárnění herečky dostal do povědomí běžného obyvatelstva.

O filmu *Zuzana Lenoxová* byly psány výrazně drobnější informace než u předchozích dvou snímků, které byly rozšířeny v roce následujícím. O snímku informoval pouze *Filmový kurýr*¹⁶⁷ a *Hollywood*, který líčí děj filmu s popisem životního a pracovního stylu herečky včetně její velikosti jako hvězdy, kdy „po dokončení *Suzany Lenoxové* nepotřebuje se již ukláněti Hollywoodu. Náleží jí nejvyšší místo, jaké kdy americká star dosáhla.“¹⁶⁸ Článek komentuje také její končící smlouvu u MGM, což zapříčinilo navýšení bulvárních informací týkajících se např. nahrazením Grety Garbo jinou hvězdou (*Český filmový zpravodaj* píše konkrétně o německé herečce Margaretě Knappové¹⁶⁹) nebo že sama Garbo plánuje zařídit filmové studio ve Švédsku¹⁷⁰ či že dostala výhodnou nabídku od německé Ufy.¹⁷¹

Poslední filmem, který tisk v daném roce reflektoval, je snímek *Jakou mě chceš mít* režiséra George Fitzmaurice. Informace o filmu se od předchozích snímků daného roku reflektovaných v tisku liší. Důvodem je předloha, kterou je stejnojmenná hra Luigiho Pirandella, jehož díla byla adaptována nejen v Americe, ale i v Itálii, Německu, Francii, Švédsku, Dánsku a Velké Británii. O zájmu o adaptace jeho her vypovídá i noticka *Českého filmového zpravodaje* s názvem *Pirandello a film*, kde časopis píše, že „slavný italský dramatik Luigi Pirandello má smlouvu, podle které bude v Americe zfilmováno pět jeho divadelních her,¹⁷² z nichž jednou je film *Jakou mě chceš mít* s Gretou Garbo v hlavní roli. Jediným periodikem, které zprostředkovává byť minimální informace o filmu,¹⁷³ je *Filmový kurýr* s popisem

¹⁶⁶ Spor o Matu Hari. *Filmové listy*, 1932, roč. 4, č. 19-20, s. 6. ISSN 1801-3341.

¹⁶⁷ Zvukový film. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 48, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁶⁸ Další film Grety Garbo. *Hollywood*, 1932, roč. 6, č. 1, s. 4. ISSN 1801-9552.

¹⁶⁹ Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 2, č. 7, s. 4. ISSN 1801-9455.

¹⁷⁰ Ze dne. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 33, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁷¹ Film v zahraničí, Německo. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 22, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁷² Pirandello a film. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 20, s. 2. ISSN 1801-9455.

¹⁷³ Nepočítám výpis herců působících ve filmu.

postavy. Garbo zde hraje „*tanečnici v budapeštské kavárně a vystupuje v stříbrné paruce přiléhající těsně k hlavě.*“¹⁷⁴

Bulvární informace týkající se herečky jsou v daném roce značně bohaté, o čemž vypovídá jejich shrnutí *Filmovým kurýrem* v červenci 1932 pod názvem *Tisková služba Greta Garbo.*¹⁷⁵ Specificky se jedná o informace „...*že jede do Švédska a pak se zase vrátí do Hollywoodu...že nechce obnovit smlouvu s MGM, nedostane-li 15 tisíc dolarů týdně...že neobnoví smlouvu, ač se jí nabízí 16 tisíc dolarů týdně...že celé své jmění ztratila v Kreugerových podnicích a je dnes žebračkou...že si ušetřila 4 miliony dolarů a hodlá založit vlastní filmovou společnost...že má touhu po domově a chce si vystavět zámek u Stockholmu...že se chce stát americkou státní občankou...že se provdá v Berlíně za švédského spisovatele Sörensena.*“¹⁷⁶

2.2.2. Rok 1933

Roku 1933 se naplno projevily nevýhody spojené s kontingentním systémem zavedeným v předchozím roce, který omezoval dovoz amerických filmů do Československa, a tuzemská periodika začala tuto skutečnost výrazně kriticky reflektovat. Nejednalo se o drobné zmínky, ale o rozsáhlé články plné názorů a myšlenek autorů, jak daný systém změnit či obejít. Quido E. Kujal ve svém článku s názvem *Jak z krise ven* uveřejněném v *Českém filmovém zpravodaji* explicitně vyjadřuje svůj názor, že „*je pouze třeba jednat. Každý z nás cítí, že se něco musí státi - něco konečně konkrétního a rozhodujícího*“¹⁷⁷ a veřejně tak kritizuje rozhodnutí ministerstva obchodu ohledně omezení dovozu. Komentuje, že nelze „*do nekonečna sytit naše obecenstvo jedním a týmž zbožím...se stále se opakujícím hereckým obsazením*“¹⁷⁸ a že „*nejnsnazší náhradu a nejlepší zpestření repertoiru zaručuje dnes produkce americká, ...která má dnes značnou zásobu natočených velkofilmů, které by naše unavené obecenstvo rádo uvítalo již kvůli hvězdám, které mají světovou pověst jako Garbo...*“¹⁷⁹ Z textu je jasně patrný pesimismus a pocit beznaděje žurnalisty potažmo diváků o budoucnost československých kin.

¹⁷⁴ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 16, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁷⁵ Tisková služba Greta Garbo. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 27, s. 4. ISSN 1801-3341.

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ KUJAL, Q. E. *Jak z krise ven. Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 19, s. 1. ISSN 1801-3341.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Tamtéž.

Autor se zkratkou -jn- ve svém rozsáhlém článku s názvem *Cesta z krise* uveřejněným ve *Filmových listech* podrobně popisuje proces omezeného dovozu společně s názorem obecnstva, „*keré má následkem omezeného dovozu nedostatek výběru filmových premiér.*“¹⁸⁰

Filmový kurýř se problematikou kontingentu zabývá nejpodrobněji a nejintenzivněji a předkládá i numerickou a finanční problematiku kontingentního systému.¹⁸¹ Anonymní autor zde souhlasí se svými kolegy z předchozích dvou periodik názorem, že „*programy staly se jednotvárnými a jednosměrnými...je jen samozřejmo, že tyto okolnosti přispívají značně k poklesu návštěvy kin. Obecnstvo žádá, aby v programech našich kin střídali se herci, aby filmy nebyly pořád stejného rázu, a je již syto těch věčně stejných filmových operet, které jsou kina nucena z největší části předkládati svému publiku.*“¹⁸²

Stejně jako v předchozím roce lze vzhledem k omezenému dovozu pouze předpokládat, které filmy by byly za běžného systému uvedeny. Pravděpodobně by se jednalo o film *Královna Kristýna* či některé z filmů zmíněných v předchozí části. Bohužel se ve většině případech opět nejedná o recenze či rozsáhlejší články, ale pouze o zmínky týkající se daného filmu, kterými českoslovenští žurnalisté zaplňovali absenci v povědomí tehdejší americké kinematografie.

Český filmový zpravodaj po několika domněnkách o režisérovi a obsazení filmu¹⁸³ *Královna Kristýna* zveřejňuje v srpnu 1933 jméno skutečného režiséra, jímž je Rouben Mamoulian a partnera Johna Gilberta.¹⁸⁴ Tento populární pár němého filmu spolu opět hrál po sedmi letech, čehož využili novináři poskytující bulvární informace, když napsali, že se „*bývalí ,ideální milenci‘ nedovedli po sedmi létech před kamerou ani pořádně políbit.*“¹⁸⁵

Filmový kurýř informuje o filmu podobně jako *Český filmový zpravodaj* a předkládá čtenářům dohady týkající se pozice režiséra (Ernst Lubitch,¹⁸⁶ Josef von

¹⁸⁰ Cesta z krise. *Filmové listy*, 1933, roč. 5, č. 14, s. 4. ISSN 1801-3341. [-jn-]

¹⁸¹ Kontingent se neosvědčil. *Filmový kurýř*, 1933, roč. 7, č. 12, s. 1. ISSN 1801-3341.

¹⁸² Pro zvýšení nabídky. *Filmový kurýř*, 1933, roč. 7, č. 22, s. 1-2. ISSN 1801-3341.

¹⁸³ Co je ještě nového. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 18, s. 3. ISSN 1801-3341.

Co je ještě nového. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 21, s. 6. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 17, s. 3 - 4. ISSN 1801-3341.

¹⁸⁴ Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 29, s. 4. ISSN 1801-3341.

¹⁸⁵ Naše korespondence, Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 30, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁸⁶ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýř*, 1933, roč. 7, č. 18, s. 4. ISSN 1801-3341.

Sternberg¹⁸⁷) a partnera (Ronald Colman,¹⁸⁸ Laurence Olivier¹⁸⁹). Skutečné obsazení bylo stejně jako u *Českého filmového zpravodaje* zveřejněno v srpnu 1933.¹⁹⁰ Mezitím poskytl autor se zkratkou -dnk rozsáhlejší článek, kde představuje entuziasmus Greta Garbo týkající se filmu, kdy „až do úplného dokončení filmu chce Garbo vykonávat vrchní dohled. Umiňuje si přísně dozírat nad každým detailem jak v pravdivosti scénária, tak v technickém provádění...jako představitelka hlavní role bude mít možnost dohlédnout na každé postavení kamery, regulaci osvětlení i záběry podle toho, jak uzná za vhodné.“¹⁹¹

Další informace uvedené v tisku se již netýkali specifického filmu, ale osobnosti Greta Garbo. Všechny přední filmové časopisy poskytovali informaci o plánu Douglase Fairbankse založit filmovou společnost v Londýně, kam podle tisku „chce Hollywoodu přetáhnout všechny jeho stary...“¹⁹² Zajímavostí je, že ve dvou ze tří časopisů zabývajících se touto informací je Greta Garbo ve výčtu herců uvedena na prvním místě,¹⁹³ což lze považovat za upevnění její pozice hvězdy.

2.2.3. Rok 1934

Ačkoliv byl kontingentní systém zrušen roku 1934, stalo se tak až 14. listopadu. Způsob, jímž periodika zaplňovala mezeru absence informací o americké kinematografii se tedy příliš nezměnila, a průlom v reflexích se plně projevuje až v následujícím roce.

Ke konci roku periodika radostně propagovala zprávu o naději končícího kontingentního systému a jeho následnému pádu. Filmové listy toto rozřešení vnímají jako „otázku, která déle než dvě léta znepokojovala celou naše filmovou výrobu a ochromovala náš obchod s filmy.“¹⁹⁴

Časopisy nadále informovaly o filmu *Královna Kristýna* a nově o snímku *Pestrý závoj*. *Český filmový zpravodaj* informuje o úspěchu *Královny Kristýny* v Londýně,

¹⁸⁷ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 22, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁸⁸ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 25, s. 7. ISSN 1801-3341.

¹⁸⁹ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 29, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁹⁰ Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 34, s. 3. ISSN 1801-3341.

¹⁹¹ *Královna Kristina* Greta Garbo. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 31, s. 6. ISSN 1801-3341. [-dnk.]

¹⁹² Hollywoodské starosti. *Filmové listy*, 1933, roč. 5, č. 14, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁹³ Tamtéž.

Fairbanksovy jiné plány. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, s. 2. ISSN 1801-3341. [-jal.]

¹⁹⁴ Glosy, Co znamenají americké filmy. *Filmové listy*, 1934, roč. 6, č. 16, s. 4. ISSN 1801-3341.

kde „je to prý největší pokladní úspěch za posledních pět let“¹⁹⁵ a Berlíně. Zde „tisk poznamenává, že od dob, kdy Leonardo da Vinci namaloval svou slavnou Monu Lisu, nebyla žádná hlava tak světově proslavená jako portrét Greta Garbo z tohoto filmu.“¹⁹⁶ Co se týče *Pestrého závoje*, jedná se pouze o zmínky a drobné informace týkající se především hereckého obsazení či režiséra.¹⁹⁷

Absence informací o filmech a rolích Greta Garbo byla nahrazena domněnkami, které kolovaly nejen československým, ale i zahraničním tiskem. Periodika informovala čtenáře o plánovaných filmech, které buď nebyly uskutečnĚny, nebo se ani nenatáčely. Jedná se o film *Svatá Johanka*, které měl údajně natáčet Josef von Sternberg¹⁹⁸ a „zbožné přání“¹⁹⁹ Greta Garbo zahrát si Dorian Greye.²⁰⁰

Nedostatek informací z Hollywoodu novináři nahrazovali drobnými sděleními, často hraničícími i s bulvárním tiskem. Téměř všechna filmová československá periodika zmiňují gáži Greta Garbo, která se oproti roku 1933 navýšila o 50 000 dolarů, což celkovĚ činilo 300 000 dolarů za film.²⁰¹

Dalším oznámením, které časopisy přinesly je bulvární informace týkající se údajného vykázaní evropských umělců z Hollywoodu „pro jejich evropskou státní příslušnost.“²⁰² Tato situace se samozřejmě neuskutečnila a Greta Garbo již v následujícím roce natočila další dva filmy.

Roku 1934 se staly velice oblíbenými žebříčky popularity zabývající se různými aspekty hvězdného obrazu. *Český filmový zpravodaj* reflektuje negativní vnímání herečky v Anglii, kdy „filmy Greta Garbo vykazují stále veliké úspěchy, ale je to spíše jen prestiž návštěvnic kin, které nechtĚjí zmeškat ani jeden film proslulé herečky.“²⁰³ *Filmový kurýř* naopak předkládá celkové výsledky ankety amerického časopisu *Motion Picture Herald* kde se Greta Garbo umístila na 29. místě.²⁰⁴ V dalším hlasování, o kterém tisk reflektoval byla herečka zařazena na 32. místo za Marlene

¹⁹⁵ Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 11, s. 3. ISSN 1801-3341.

¹⁹⁶ Naše korespondence, Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 35, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁹⁷ Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 19, s. 3. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 19, s. 5. ISSN 1801-3341.

¹⁹⁸ Ze dne. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 45, s. 2. ISSN 1801-3341.

¹⁹⁹ Filmové zajímavosti. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 174, č. 26, s. 6. ISSN 1801-3341.

²⁰⁰ Tamtéž.

²⁰¹ Úřední gáže v Americe nebudou. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 35, s. 2. ISSN 1801-3341.

Kongresní sabath v Hollywoodu. *Filmová politika*, 1934, roč. 1, č. 2, s. 3 – 4. ISSN 1801-9471.

²⁰² Vykáže Amerika evropské umělce? *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 10, s. 1. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 10, s. 5. ISSN 1801-3341.

²⁰³ Co se líbí a nelíbí Angličanům. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 26, s. 2. ISSN 1801-3341.

²⁰⁴ Přitažlivé americké hvězdy. *Filmový kurýř*, 1934 roč. 8, č. 51, s. 12. ISSN 1801-3341.

Dietrich.²⁰⁵ Tyto žebříčky by se teoreticky daly považovat za důkaz klesající popularity Greta Garbo, což *Filmový kurýř* ospravedlňuje, že „*důvodem toho je ta okolnost, že loni nevyšel žádný nový film Greta Garbo.*“²⁰⁶ Tímto si však časopis sám protirečí, když v pozdějších číslech²⁰⁷ o herečce píše, že její příjmy blednou před příjmy jiných oblíbených herců.²⁰⁸

Srovnání Greta Garbo a Marlene Dietrich ustalo již v přechozím roce, nicméně popularita Katherine Hepburn tyto myšlenky opět navrátila. Nejednalo se však pouze o Garbo, ale i o zmíněnou německou herečku, kdy jsou obě kladeny na stejnou úroveň popularity a srovnávány právě s Katherine Hepburn, která podle *Českého filmového zpravodaje*,²⁰⁹ *Filmového kurýra*²¹⁰ a *Filmové politiky*²¹¹ „*spojuje v sobě studenou krásu Greta Garbo a ohnivý temperament Marlene Dietrichové,*“²¹² a „*nepohrývá se zaživa jako Greta Garbo.*“²¹³ Tyto myšlenky umocňuje uvedení nového filmu Katherine Hepburn *Její poslední rekord* (r. Dorothy Arzner, 1933), kde podle časopisu *Film* „*její hra dosahuje úrovně rutinované Greta Garbo.*“²¹⁴

2.2.4. Rok 1935

Po skončení kontingentu došlo očekávaně ke vpádu amerických filmů do československých kin. „*Týden co týden se střídá pestrý kaleidoskop...zvukných jmen před zraky našeho obecnstva.*“²¹⁵ Československá kina uvedla filmy s Gretou Garbo, které byly nuceny absentovat. Jedněmi z prvních filmů uvedených po pádu kontingentního systému byly snímky *Lidé v hotelu*, *Zuzana Lenoxová*, *Mata Hari* a *Královna Kristýna*.²¹⁶

²⁰⁵ A 10 nejlepších hvězd. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 4, s. 2. ISSN 1801-3341.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Např. č. 22: Kam spěje film? *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 22, s. 4. ISSN 1801-3341.

²⁰⁸ Filmový herec žurnalistou. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 32. ISSN 1801-3341.

²⁰⁹ Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 13, s. 5. ISSN 1801-3341.

²¹⁰ Zvukový film. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 13, s. 3. ISSN 1801-3341.

²¹¹ Příspěvky ve všech časopisech jsou naprosto totožné.

²¹² Filmový obchod, Katherine Hepburnová - nová filmová hvězda Ameriky. *Filmová politika*, 1934, roč. 1, č. 11, s. 4. ISSN 1801-9471.

²¹³ Taková je Katherine Hepburnová..., Suzanne Chantalová. *Filmový kurýř*, 1934, roč. 8, č. 14, s. 2. ISSN 1801-3341.

²¹⁴ Zvukové filmy, Její poslední rekord. *Film*, roč. 14, č. 5, s. 4. ISSN 1801-9706.

²¹⁵ Konec pohádky o americké filmové dokonalosti. *Filmové listy*, 1935, roč. 7, č. 4 - 5, s. 1. ISSN 1801-3341. [K.]

²¹⁶ První americké filmy MGM v Praze. *Filmový kurýř*, 1935, roč. 9, č. 5, s. 2. ISSN 1801-3341.

Film *Lidé v hotelu* je adaptací románu Vicky Baumové, který obsahuje spoustu postav a charakterů, což bylo přeneseno i do filmu. Greta Garbo, která měla být hlavní hvězdou filmu, se stala pouze jednou z mnoha, na což ve své kritice upozorňuje i Q. E. Kujal, který píše, že „*je zde hlavní hvězdou spíše jen podle jména. Její výstupy jsou spíše jen epizodní, avšak dobře herecky zvládnuty. Umělkyně je ve střehu, pracuje spíše jen nervy, které ovládá dle toho, jak její intelekt velí. Představuje stárnoucí tanečnici, avšak neprozrazuje jediným pohybem nic muzikálního. Opravdu zvláštní výkon, v němž podává jen samu sebe.*“²¹⁷ Kujalův text lze vnímat jako určitý popis hvězdného obrazu, položené otázky, na které je možno odpovědět. Epizodní výstupy jsou dané již výše zmíněným počtem postav, které bylo nutno vzhledem k filmové stopáži rovnoměrně rozprostřít. Kujalovu myšlenku, že pracuje spíše nervy lze odůvodnit hereckým rejstříkem Grety Garbo, jehož počátky jsou v němém filmu, období výrazu, mimiky, gest a exprese. Na odůvodnění nedostatku muzikálnosti si Kujal v závěrečné citované větě odpovídá sám. Může to být dáno její samotnou osobností, kdy „*podává jen samu sebe.*“²¹⁸

Ačkoliv recenzent v časopisu *Film* také upozorňuje na množství jednajících osob, tak je společně s hereckými představiteli vyjmenovává a představuje. Greta Garbo podle něj „*znovu dokazuje, že je skutečně velkou herečkou, při tom dokonce větší úlohu má Joan Crawford,*“²¹⁹ o které už se však ve své kritice dále nezmiňuje.

Filmová politika nejprve taktéž upozorňuje na množství filmových charakterů²²⁰ a poté snímek novinář se zkratkou -a recenzuje. Autor v textu vyjmenovává postavy filmu včetně herců a stručně je charakterizuje. O tanečnici Gruzínské v podání Grety Garbo uvažuje jako o „*každým nervem hrající, zprvu chorobně předrážděné a pak v pozdní lásce dětinsky šťastné tanečnici.*“²²¹ Novinář neposuzuje žádný herecký výkon, a nelze tak kriticky zhodnotit jeho vnímání Grety Garbo jako herečky a hvězdy.

Filmové listy čtenářům předkládají stručnou recenzi, kterou lze označit slovem kritika. Autor představuje herce hlavních rolí, z nichž na první místo umísťuje Gretu

²¹⁷ KUJAL, Q. E. Novinky trhu, *Lidé v hotelu*. *Český filmový zpravodaj*, 1935, roč. 15, č. 8, s. 4 - 5. ISSN 1801-3341.

²¹⁸ Tamtéž.

²¹⁹ Zvukové filmy, *Lidé v hotelu*. *Film*, 1935, roč. 15, č. 4, s. 6. ISSN 1801-9706.

²²⁰ Filmový obchod, 7 hollywoodských starů hraje ve filmu „*Lidé v hotelu.*“ *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 6, s. 4. ISSN 1801-9471.

²²¹ Kritika, *Lidé v hotelu*. *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 10, s. 3. ISSN 1801-9471. [-a.]

Garbo. Kritizuje režiséra Edmunda Gouldinga, který podle něj „nedocílil působivosti.“²²² Vzhledem k poslední větě textu je recenze neskrytě subjektivní, když autor píše „čekali jsme od filmu s Gretou Garbo něco více.“²²³ Z výše uvedeného lze usuzovat, že ačkoliv má herečka ve filmu menší roli a méně prostoru než například Joan Crawford, stále se u autora vzhledem k popularitě jedná o film Grety Garbo, nehledě na velký počet hvězd, které se ve snímku vyskytují.

Filmový kurýř stejně jako časopis *Filmová politika* nejprve upozorňuje na snímek jako na jeden z prvních dvanácti uvedených filmů v Československu (společně se *Zuzanou Lenoxovou*)²²⁴ a o měsíc později jej recenzuje. Autor v první větě zmiňuje následek kontingentu týkající se snímku, když se „konečně dostal na plátno našich kin jeden z amerických filmů, pro něž bylo litovat, že před třemi lety Američané zastavili svůj dovoz k nám.“²²⁵ Text se ničím nevymyká, ba naopak se velmi podobá výše uvedeným. Vyjmenovává herce se stručným popisem jejich rolí, z nichž charakter Grety Garbo je podle něj „exaltovaná tanečnice.“²²⁶

Dalším filmem uvedeným po ukončení kontingentního systém byl snímek *Zuzana Lenoxová* Roberta Z. Leonarda, který byl zařazen mezi Velikonoční premiéry.²²⁷ Jako první jej zrecenzoval autor se zkratkou -bnt- v časopise *Filmová politika*. Autor obdivuje herecké výkony dvou hlavních představitelů. Píše, že „celý film je vlastně postaven na skvělých výkonech Grety Garbo a Clarka Gablea. Krásná či spíše zajímavá Švédka, dovedla vložit do role Zuzany Lenoxové kus svého opravdu velikého umění a naplnit celkem všední příběh skutečnou tragikou lidských vášní a slabostí.“²²⁸ Ačkoliv se zde recenzent zabývá především hereckými výkony, pozitivně zmiňuje také výpravu, režii, kameru a zvuk.²²⁹

Druhá recenze byla zveřejněna v časopisu *Film*, kde žurnalista v podstatě vůbec nehodnotí a nezmiňuje hereckou složku. Většina textu je postavena na vylíčení příběhu a zhodnocení technických složek filmu. Jedinou zmínkou o hercích jsou

²²² Z nových filmů, Lidé v hotelu. *Filmové listy*, 1935, roč. 7, č. 4 – 5, s. 4. ISSN 1801-3341. [K.]

²²³ Tamtéž.

²²⁴ První americké filmy MGM v Praze. *Filmový kurýř*, 1935, roč. 9, č. 5, s. 2. ISSN 1801-3341.

²²⁵ Filmová bursa, Lidé v hotelu. *Filmový kurýř*, 1935, roč. 9, č. 10, s. 3. ISSN 1801-3341.

²²⁶ Tamtéž.

²²⁷ Velikonoční premiéry. *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 16, s. 5. ISSN 1801-9471.

²²⁸ Kritika, Zuzana Lenoxová, *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 17, s. 4. ISSN 1801-9471. [-bnt-.]

²²⁹ Tamtéž.

jejich jména společně s upozorněním a vzpomínkou na němý film, protože „řada oblíbených herců z němých filmů zde dokazuje své opravdové umělecké kvality.“²³⁰

Film *Mata Hari* byl poprvé zrecenzován v červenci 1935 *Filmovým kurýrem*. Recenzent nejprve popisuje příběh snímku a poté se zaměřuje na ztvárnění hlavní postavy, které hodnotí pozitivně bez osobního zaujetí, k čemuž nabádá i čtenáře. „*Je to role jako stvořená pro Gretu Garbo, která tu může plně uplatnit bohatý rejstřík svého hereckého umění. Dovedete si představit Gretu Garbo jako chladnou, vypočítavou vyzvědačku, jdoucí za svým cílem, dovedete si ji představit, jak se celá její bytost změnila, když se poprvé zamiluje...Právě tyto jemné odstíny, právě tento přerod bytosti to je, kterým Greta Garbo dovede uchvátit.*“²³¹ Novinář tímto nehodnotí pouze herecké ztvárnění Maty Hari, ale i tvůrce za výběr herečky hlavní role. Kritika tak není zaměřená pouze na jeden aspekt filmu, ale i na proces tvorby, který zahrnuje výběr herců.

O měsíc později *Filmový kurýr* hodnotí snímek znovu, ačkoliv ne formou recenze či na místě pro recenze určené. Způsob názoru a zhodnocení se však tehdejší kritice podobá. Autor se nejprve pokouší stručně zanalyzovat samotnou postavu Maty Hari, čímž postupně přejde ke zhodnocení hereckého výkonu: „*jde tu o osud člověka Mata Hari, která sama se zapletla do svých sítí. Mata Hari zničila muže. Zachrání ho vlastní oběti. Proto byla tato role svěřena Gretě Garbo. Není herečky, která by zvládla život, jenž kolísá mezi rozumem a citem.*“²³² Z poslední autorovy věty se lze pouze domnívat, zda tím srovnává soukromý život představitelky se životem hlavní postavy nebo zda se jedná o neúmyslný podtext.

Kritika Quida E. Kujala v *Českém filmovém zpravodaji* je oproti předchozím velmi komplexní. Autor nezdůrazňuje pouze jednu složku filmu nad ostatními, ale pokouší se o rovnocenné posouzení filmu jako celku. Hodnotí jak herecké výkony, tak scénář, režii Richarda Boleslavského a výpravu. Greta Garbo podle něj „*vložila do své role špiónky mnoho strhujícího klidu, který stupňuje tím více, čím důkazy proti ní se množí. Je to právě její chladnost, kterou vyhrává nejnebezpečnější a nejodvážnější hry, přinucujíc své zamilované oběti a spojence k poslušnosti -*

²³⁰ Zvukové filmy, Suzane Lenoxová. *Film*, 1935, roč. 15, č. 5, s. 3 – 4. ISSN 1801-9706.

²³¹ *Mata Hari*. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 27, s. 3. ISSN 1801-3341.

²³² V září reflektorů, Vyzvědačské filmy. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 34, s. 7. ISSN 1801-3341.

*z lásky!*²³³ Kujal se svým názorem o ztvárnění postavy v rámci chladnosti a zamilovanosti zcela shoduje s recenzentem z *Filmového kurýra*. Dochází tak k divácké shodě, která byla přenesena do tisku.

Tisk také upozorňuje na překvapující podobu dvou žen s tím rozdílem, že podle známého samotné Maty Hari George Davise „*Greta Garbo je oduševnělejší. Mata Hari byla primitivní.*“²³⁴ Tuto připomínku o inteligenci lze vnímat jako součást jejího hvězdného obrazu.

O filmu *Královna Kristýna* bylo napsáno mnoho, nicméně jednalo se pouze o drobné informace. Jediný časopis, který snímek zrecenzoval bylo na konci roku *Kinorevue*. Autor však snímek kriticky nehodnotí, spíše jej a režiséra obdivuje. V textu je patrné nadšení z filmu a všech jeho složek. O herecké složce se však zmiňuje velmi spoře. Píše o vlivu Greta Garbo na návrat Johna Gilberta a její příležitost v *Královně Kristýně* ukázat, že není jen velkou hvězdou, nýbrž i umělkyní.²³⁵

2.2.5. Rok 1936

Rok po zrušení kontingentu, záplavě amerických filmů v československých kinech a jejich následnému zrecenzování tato snaha novinářů a intenzita zájmu značně poklesla. V roce 1935 byly zrecenzovány čtyři filmy, z toho první z nich v několika časopisech. Rok následující přinesl značný rozdíl, kdy byly v celém tisku zrecenzovány pouze dva, a sice snímek *Jakou mne chceš mít*, který byl uveden v září 1936²³⁶ a *Pestrý závoj*.

Film podle divadelní hry Luigiho Pirandella zrecenzoval Quido E. Kujal v *Českém filmovém zpravodaji*. Jedná se o čistou kritiku filmu jako celku, protože „*neposkytuje divákovi nic jiného, než herecký výkon Greta Garbo, který má všechny nedostatky vyvážiti.*“²³⁷ Autor názorově předkládá nevhodnost výběru herců a považuje to za

²³³ KUJAL, Q. E. Novinky trhu, Mata Hari. *Český filmový zpravodaj*, 1935, roč. 15, č. 26, s. 3 - 4. ISSN 1801-3341.

²³⁴ Překvapující podoba - Greta Garbo jako Mata Hari. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 31, s. 8. ISSN 1801-3341.

²³⁵ *Královna Kristýna*. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 2, č. 19, s. 313. ISSN 1214-5122. [sk.]

²³⁶ Pražské premiéry. *Filmový kurýr*, 1936, roč. 10, č. 37, s. 3. ISSN 1801-3341.

²³⁷ Novinky trhu, *Jako mě chceš mít*. *Český filmový zpravodaj*, 1936, roč. 16, č. 34, s. 3. ISSN 1801-3341. [-jal.]

„zřejmý omyl režie.“²³⁸ Jediné pozitivum celého filmu vidí v obsazení hlavní představitelky, jelikož podle něj „celý film leží opravdu jen na Gretě Garbo, která ovšem zaručuje zájem o film.“²³⁹

Pestrý závoj byl zrecenzován ve dvou periodících. Jedná se zde o *Filmovou politiku* a *Kinorevue*. Autor jménem Zet Molas, který o snímku píše ve *Filmové politice* a svou kritiku pojímá spíše jako ódu na Gretu Garbo. Až na drobný odstavec, kde stručně představuje režiséra, chválí pohyblivou kameru a mikrofon se recenzent nezabývá ničím jiným než představitelkou hlavní role. Její osobností, oduševnělostí, hereckými schopnostmi, její velikostí jako hvězdy. Podle Molase je Garbo „žena, pro niž lze věřit, že v člověku je oscilující krásno – a přece ona snad jediná jako svědectví velké harmonie jde nedotknuta nedokonalostí života a jeho dějů, jak může jím projít jen básník ve své fantazii. Žena, stojící na vrcholu černobílého Olympu, kterou by člověk, zmítán snem o kráse, chtěl alespoň přiblížit pod nedokonalý mikroskop kritiky. Ta její ženská lidskost, vibrující nepostižitelnou citlivostí, sotva může kdy nalézt definitivní formu, dokud ona bude žít. Kdo myslí na Garbo, spokojí se s frází ‚božská Garbo?‘ Vždyť právě ona je velkým člověkem a dosti pokorným k tomu, aby s bezelstností a bez pýchy odhalovala sílu své vnitřní krásy. Daruje příliš, než by mohla být plně oceněna. Je člověkem mimo dobu, je budoucností bez fantaskní utopie, kdosi chtěl věřit, že je výstřelkem krásy. Tím by však anuloval vývoj člověka k harmonii. Lze o ní rozhodnouti jakkoli, jí se to netýká – jen těch, kdo žijí a budou žít, aby došli tam, kde stanula tato žena.“²⁴⁰

Na závěr své „kritiky“ se vrací k filmu, ovšem s lehkým přechodem zpět ke Garbo. Nemá totiž „v úmyslu na několika řádcích rozebrati její výkon velké umělecké intuice – neboť v tomto filmu hraje největší herečka doby. Necht' není jediného člověka, jenž by nešel pohlédnouti na tuto ženu, stanuvší na vrcholu černobílého Olympu.“²⁴¹

Recenzent Jiří Walter svou recenzi v *Kinorevue* pojímá velmi kriticky, místy až hrubě. *Pestrý závoj* považuje za „nudný film“²⁴² a Gretu Garbo za velkou ženu, nikoli velkou herečku,²⁴³ když Elisabeth Bergner vnímá jako větší herečku, než je Garbo.²⁴⁴

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ MOLAS, Z. Kritika, *Pestrý závoj*. *Filmová politika*, 1936, roč. 3, č. 12, s. 4. ISSN 1801-9471.

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² WALTER, J. Nové filmy, *Pestrý závoj*. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1935 – 1936, roč. 2, s. 178. ISSN 1214-5122.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

Walter vyzdvihuje pouze jednu scénu, ve které je přítomna, přičemž pokračuje kritizování rolí, které Hollywood vybírá pro Gretu Garbo a Marlene Dietrich. O obou herečkách píše, že „nemají v sobě kapky vkusu, že přijímají tak prolhané a papírové náměty – nebo jsou tak posedlé čertem ješitnosti, že si myslí, že kterákoli magazinová povídačka se stane zajímavou, jen když se v nich objeví fascinující tvář.“²⁴⁵ Z uvedeného mínění vyplývá, že autor nekritizuje pouze film či herecký výkon, ale Hollywood a americký filmový průmysl celkově.

Zet Molas i Jiří Walter v tisku předložili dva subjektivní názory, které jsou zajímavé svou výraznou odlišností. První z nich Garbo obdivuje, považuje ji za bohyni, zatímco druhý ponižuje její herecké umění, označuje ji za velkou ženu, nikoli jako velkou herečku. Poprvé za dosavadní kariéru Greta Garbo československý tisk čtenářům předložil rozdílné názory, které mohly ovlivnit vnímání Greta Garbo jako herečky a jako hvězdy.

Z drobnějších informací se v tisku objevily domněnky o dalších filmových rolích Greta Garbo, které nebyly nikdy uskutečněny. Jedná se o film *Bacarat* podle divadelní hry Henryho Bernsteina²⁴⁶ a adaptaci románu Scott Odellové *Woman of Spain*.²⁴⁷

Žebříčky popularity, které svou čtenářskou úspěšnost započaly v roce 1935 definovaly oblíbenost herců i v dalších letech. Roku 1936 se Greta Garbo i Marlene Dietrich umístily „pod čarou“ na „dvacátých a třicátých místech.“²⁴⁸ To však neovlivnilo tendenci srovnávání s mladšími herečkami (které taktéž vypovídá o slávě). Ať už je to Carol Lombard ve filmu *Bílá žena*, u níž „je vidět velký vzor, jež hodlá vstřebat“²⁴⁹ v Greta Garbo nebo rozdílnost s Mae West, její „koketností a vyzývavou pýchou.“²⁵⁰

Katherine Hepburn, která ačkoli již měla roku 1936 vybudované jméno byla stále srovnávána s Gretou Gabo a Marlene Dietrich. Dle *Kinorevue* „zůstávala dlouho stejně tajemnou jako Garbo, stejně nepřístupnou k interviewování jako Marlana“²⁵¹

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1936, roč. 16, č. 39, s. 5. ISSN 1801-3341.

²⁴⁷ Různé zprávy, USA. *Film*, 1936, roč. 16, č. 2, s. 8. ISSN 1801-9706.

²⁴⁸ Amerika, země statistiky. *Filmový kurýr*, 1936, roč. 10, č. 27, s. 11. ISSN 1801-3341.

²⁴⁹ Kritika, Bílá žena. *Filmová politika*, roč. 3, č. 11, s. 3. ISSN 1801-9471. [Z. M.]

²⁵⁰ MOLAS, Z. Mae Westová – Já nejsem anděl. *Filmová politika*, roč. 3, č. 14, s. 3. ISSN 1801-9471

²⁵¹ Katherine Hepburn. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1935-1936, roč. 2, č. 47, s. 406-407. ISSN 1214-5122.

dokud společnost RKO nenalezla její specifčnost a nevytvořila vlastní hvězdný obraz.

Joan Crawford, která již s Garbo hrála ve snímku *Lidé v hotelu* tvoří dle Františka Fargy „příkrý protiklad proti Gretě Garbové, se kterou má přes to mnoho společných rysů, světovou slávu, trvalý úspěch již plných 10 let a stále obezřetný smysl pro své výlučné místo a pro uchování svého prestiže hvězdy první velikosti. Jen prostředky, jichž používá, jsou zcela rozdílné od odmítavého, přesně vypočítaného chladu a plachosti slavné Švédky.“²⁵²

2.2.6. Rok 1937

Roku 1937 byly zrecenzovány dva filmy. *Anna Karenina* ve *Filmových listech*²⁵³ a *Dáma s kaméliemi*²⁵⁴ v *Kinorevue*.²⁵⁵

Autor recenze *Anny Kareniny* neopomíná problematiku adaptace a tím důsledek neplnohodnotného filmového přepisu románu. Zabývá se herectvím nejen Greta Garbo v roli Anny Kareniny, ale také Frederica Marche jako Vronského a Basila Rathbona v roli Karenina. Garbo a její ztvárnění hlavní role vnímá jako „zosobnění“²⁵⁶ s Annou Kareninou. „Její trpitelský výraz je živěn vnitřní touhou po lásce, je živěn vidinami nevěry, které napájí vnitřními nervovými otřesy, a které se stupňují až k sebevraždě. Greta Garbo byla hodna této role, v níž se soustřeďuje bol a utrpení.“²⁵⁷ Zosobnění a sžití s rolí, které autor vidí v jejím ztvárnění Anny, lze považovat za součást hereččina hvězdného obrazu a způsob, jak je s rolí možno pracovat a jak ji lze divácky vnímat.

Dr. Otto Rádl, přispěvatel *Kinorevue* napsal komplexní kritiku *Dámy s kaméliemi* zabývající se všemi filmovými složkami, avšak na konci recenze se se svými názory na hereckou složku neshoduje. Autor analyzuje výkon Greta Garbo v roli Marguerity a nevhodnost jejího obsazení do filmu, které se tak stává jeho jedinou slabostí. Podle

²⁵² FARGA, F. Hádanka Joan Crawfordové. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1935-1936, roč. 2, č. 35, s. 166-167. ISSN 1214-5122.

²⁵³ Nové filmy, Anna Karenina. *Filmové listy*, 1937, roč. 9, č. 1, s. 6. ISSN 1801-3341. [ák.]

²⁵⁴ V Československu uváděná také jako *Violetta*.

²⁵⁵ Nové filmy, *Violetta*. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 3, č. 33, s. 138. ISSN 1214-5122. [Dr. O. R.]

²⁵⁶ Nové filmy, Anna Karenina. *Filmové listy*, 1937, roč. 9, č. 1, s. 6. ISSN 1801-3341. [ák.]

²⁵⁷ Tamtéž.

něj má Garbo na danou roli „příliš strhující osobnost...stěží pochopíte, že žena tak krásná, jak ona ji ztělesňuje, žena tak chytrá, cituplná, tak odstíněná ve všech svých projevech může prožít tak bědný, bezradný osud. V téhle vnitřní nesrovnalosti mezi postavou, která měla být ztělesněna a postavou, kterou tato příliš závažná herečka vytvořila.“²⁵⁸ Ačkoliv v této části kritiky považuje herecký výkon Garbo za jedinou slabost filmu, na závěr si oponuje míněním, že „vedle osobnosti Greta Garbové a vedle režisérského taktu a dramatické jistoty režiséra Cukora ustupuje všechno ostatní do pozadí.“²⁵⁹

Nejčastější a nejvýraznější bulvární informací bylo údajné zasnoubení Greta Garbo s dirigentem filadelfské filharmonie Leopoldem Stokowskim. *Český filmový zpravodaj* tuto informaci prezentoval v září 1937, ovšem se slovem „prý,“ ze kterého lze usuzovat pochybnosti samotného autora o tomto sdělení.²⁶⁰ V listopadu stejný časopis informaci popírá větou, že „Greta Garbo energicky dementuje pověsti, že se bude vdávat za dirigenta filadelfského orchestru Leopolda Stokohowski.“²⁶¹

Filmový kurýř tuto zprávu pojímá odlišným způsobem. *Zatímco Český filmový zpravodaj* ji uvedl celkově čtyřikrát, *Filmový kurýř* pouze jednou, skepticky, s pochybnostmi a otázkou: „provdá se Greta Garbo?“²⁶² Načež autor se zkratkou a sám skrytě zveřejňuje svůj názor stylem „uvidíme za čas, je-li tato zpráva pravdivá.“²⁶³

Roku 1937 se v Německu vynořil nový objev ze Švédska. Byla jím zpěvačka Zarah Leander, která byla ke Gretě Garbo přirovnávána. Lze se domnívat, že ve většině případů byl jedním z hlavních důvodů švédský původ, kdy „krása jejího obličej“²⁶⁴ připomíná Gretu Garbo, nicméně výkon Leander ve filmu *K novým břehům* (Zu neuen Ufern, 1937) „dokázal, že je vskutku hvězdou světového formátu lepší Marlene Dietrich i Greta Garbo.“²⁶⁵ Tento názor je značně subjektivní, jelikož jak lze zjistit z pozdějších let, Zarah Leander se nikdy nestala populární herečkou, ale pouze hvězdou několika především německých filmů.

²⁵⁸ RÁDL, O. Dr. Nové filmy, Violetta. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 3, č. 33, s. 138. ISSN 1214-5122.

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ *Zajímavosti týdne. Český filmový zpravodaj*, 1937, roč. 17, č. 27, s. 3. ISSN 1801-3341.

²⁶¹ *Zajímavosti týdne. Český filmový zpravodaj*, 1937, roč. 17, č. 33, s. 2. ISSN 1801-3341.

²⁶² Ze dne. *Filmový kurýř*, 1937, roč. 11, č. 37, s. 2. ISSN 1801-3341. [a.]

²⁶³ Tamtéž.

²⁶⁴ *Novinky trhu. Český filmový zpravodaj*, 1937, roč. 17, č. 5, s. 4. ISSN 1801-3341. [-jal.]

²⁶⁵ Z našich půjčoven. *Film*, 1937, roč. 17, č. 34, s. 4. ISSN 1801-9706.

2.2.7. Rok 1938

Roku 1938 byl v Československu nově uveden pouze film Clarence Browna *Hraběnka Walewská*, který líčí příběh Napoleonovy milenky Marie Walewské. Zrecenzován byl pouze jednou, a sice v *Kinorevue*, kde dochází ke kritice hereckých výkonů a samotného výběru herců. Autor rozebírá nevhodnost představitelů hlavních postav, což vytváří z Charlese Boyera „v *Napoleonově masce bezmezného hlupáka*“²⁶⁶ a popírá tak pravděpodobnost příběhu, který by byl dle autora bezmyšlenkovitý, pokud by Greta Garbo nehrála roli Marie Walewské tak „*oduševněle, opravdově a kladně*.“²⁶⁷ Její postava je „*neproblematická, milující žena*“,“²⁶⁸ což dle něj nedovolilo „*uplatnit Gretu Garbo tak, jak jsme ji zvyklí vídat*.“²⁶⁹

Z recenzí na poslední filmy je zřejmá nespokojenost novinářů s nabídkou a výběrem rolí Greta Garbo. Časy ženy vampa pominuly a nastal problém schopnosti diváka pozorovat ji a vnímat jiným způsobem než v počátcích její hollywoodské kariéry.

To se týkalo i zmínek na film *Ninočka*, na nějž tisk reagoval překvapivě, protože „*velká tragédka odbočila tentokráte od námětů, v nichž jsme zvyklí ji vídat, a překvapí všechny své čtitele veselohrou Ninočka*.“²⁷⁰ Tato role byla dle *Filmových listů* pro Garbo vybrána na její vlastní přání, protože „*prohlásila, ...že nyní po splnění dávného přání, sehraje jednou úlohu Napoleonovy milenky, doufá, že jí bude poskytnuta možnost, vytvořiti poprvé veseloherní postavu*.“²⁷¹

Podle *Českého filmového zpravodaje* se měla Garbo údajně představit ve snímku *Love is not so simple*²⁷² a v roli francouzské vědkyně Madame Curie, ovšem tato zpráva je značně spekulativní, a nejen proto, že se v této roli nikdy neobjevila, ale také z důvodu, že se tato domněnka neobjevuje v žádném jiném časopise, pouze v *Českém filmovém zpravodaji*.²⁷³

²⁶⁶ Hraběnka Walewská. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 5, č. 5, s. 98. ISSN 1214-5122.

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 42 - 43, s. 5. ISSN 1801-3341.

²⁷¹ Zajímavosti, Greta Garbo se vrací do Ameriky. *Filmové listy*, 1938, roč. 10, č. 4 - 5, s. 4. ISSN 1801-3341.

²⁷² Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 1 - 2, s. 7. ISSN 1801-3341.

²⁷³ Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 26 - 27, s. 4. ISSN 1801-3341.

Co se týče Leopolda Stokovského a jejich údajného sňatku, jež byl hlavní bulvární informací předchozího roku, byl dirigent v časopise *Film* vydaném 28. 1. 1938²⁷⁴ stále považován za nastávajícího manžela Greta Garbo, zatímco o týden později, 4. 2. 1938 *Filmový kurýr* předkládá informaci, že „*Greta Garbo se nebude vdávat... už je tu zpráva, vyvracející dřívější autentická tvrzení o její svatbě s dirigentem Stokowskim... Stokowski se podle nejnovějších zpráv smířil se svou ženou a nepomýšlí na rozvod a svatbu s Gretou, která takhle vlastně dostala docela ,nebožský‘ košíček.*“²⁷⁵

Obliba srovnávání hereček s Garbo zůstala daného roku u Zarah Leander, ovšem došlo ke zmínce o Marlene Dietrich, která se dle *Českého filmového zpravodaje* „s *Paramountem rozejde a opustí tak Ameriku, kde jí byla přidělena významná úloha: býti úspěšnou soupeřkou Greta Garbo.*“²⁷⁶ Časopis tímto opět neúmyslně zmínil domněnku předchozích let, a sice záměr společnosti Paramount ohledně angažování německé herečky.

Zatímco srovnávání Dietrich a Garbo ustalo již dříve, a uvedená zmínka je již výjimkou, Zarah Leander, jež se na plátnech kin představila v předchozím roce „*působí po vzoru krajanky především jistou uzavřenou chladností a nápadně hlubokým hlasem, který dopředu kontrastuje s ušlechtilou tváří a jemnou dikcí.*“²⁷⁷

V žebříčcích popularity se periodika liší. Zatímco *Český filmový zpravodaj* píše, že „*popularita Greta Garbo upadá*“²⁷⁸ a byla jmenována „*na místech hodně vzdálených,*“²⁷⁹ podle soutěže, kterou tlumočí *Filmový kurýr*, patří mezi nejlepší herce Ameriky.²⁸⁰ Tyto žebříčky popularity se tedy nedají považovat za adekvátní a postrádají relevanci. Avšak zmínka Garbo přes to, že se podle *Českého filmového zpravodaje* neumístila na předních pozicích, sama svědčí o popularitě.

Ačkoliv se o Garbo roku 1938 psalo méně než dříve, časopis *Praha - Hollywood* zveřejnil malý odstavec o sedmi řádcích s velkým nadpisem Greta Garbo stále ve

²⁷⁴ Různé zprávy. *Film*, 1938, roč. 18, č. 4, s. 3. ISSN 1801-9706.

²⁷⁵ Ze dne, Greta Garbo se nebude vdávat. *Filmový kurýr*, 1938, roč. 12, č. 5, s. 3. ISSN 1801-3341.

[pm.]

²⁷⁶ Kolem Marleny Dietrichové. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 5 - 6, s. 3. ISSN 1801-3341.

²⁷⁷ Novinky trhu, La Habanera. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 3 - 4, s. 6. ISSN 1801-3341.

[jal.]

²⁷⁸ Různé zprávy, Nejoblíbenější hvězdy Ameriky za rok 1937. *Český filmový zpravodaj*, roč. 18, č. 9, s. 4. ISSN 1801-3341.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ 10 nejlepších v USA. *Filmový kurýr*, roč. 12, 1938, č. 9, s. 6. ISSN 1801-3341.

středu světové pozornosti²⁸¹ a profilovou malbou herečky, která se stává prvním objektem, na které je čtenář automaticky nucen pohlédnout, což lze považovat za záměr daného periodika. Nezáleží na obsahu, ale na tom, jak je zpracován.

2.2.8. Shrnutí a zhodnocení vymezeného období

Kontingentní systém²⁸² vytvořil ve vymezeném období uzavřený segment, jenž svou nepřízní vůči americkému filmovému průmyslu ovlivnil publicistické přístupy a koncepty, jejichž obsah pozbýval relevanci a komplexnost, kterou si v předchozích dvou letech vybuodoval. Přestože v tisku dochází k prohloubení obsahu, je to omezeno výhradně na úroveň národního filmu, zatímco západní kinematografie stagnuje na již promítaných snímcích.

Důsledek kontingentního systému se promítá i do reflexe týkající se Greta Garbo, která již není vnímána pouze jako součást filmu, ztělesnění postavy, ale začíná být chápána jako jednotlivec ze sociálního hlediska, což je předpoklad pro bulvární tendence, jenž kvantitativně stoupají roku 1932.

Následujícího roku začala komplikace spojené s kontingentním systémem reflektovat i tuzemská periodika. Jednalo se o snahu systém změnit, či obejít a napomoci tak úpadku kin, jenž byl důsledkem omezeného dovozu. Greta Garbo byla zmiňována jako jedna z hereček, jejíž herecké umění tuzemským divákům schází. Jednotvárný program tedy sice ovlivnil pokles návštěvy kin, omezení způsobilo menší reflexi, přesto však byla Garbo jednou z nejzmiňovanějších hereček, jejíž ztvárnění hereckých postav chybí československému publiku.

Koncept textů uvedených v období kontingentního systému v tisku nelze považovat za dostačující pro výzkum recepce. Pouhými domněnkami nelze zastoupit rozsáhlé texty týkající se snímků, interview či medailonky. Přesto jsou však patrné tendence Garbo neustále reflektovat, ať už skrze stálý úspěch i starších filmů či informace ze zahraničního uvádění nových snímků. Publicisté ve všech zkoumaných periodicích očividně pocítovali potřebu vzniklou mezeru zaplnit i za předpokladu, že

²⁸¹ Greta Garbo stále ve středu světové pozornosti. *Praha - Hollywood*, 1938, č. 2, s. 4. ISSN 1803-0637.

²⁸² Ve vymezené části se podrobněji zabývám fungováním kontingentního systému, což považuji vzhledem k tématu výzkumu recepce za adekvátní. Netvrdím, že by se mělo jednat o hlavní téma vymezeného období, ale o odůvodnění, proč je reflexe daného období oproti předchozím letům minimalizována.

se nebude jednat o adekvátní a relevantní text, ale uspokojí své čtenáře i když ne vždy pozitivním míněním. Zatímco totiž ke konci předchozího období byla Garbo prezentována pouze kladně, v době kontingentního systému je v rámci opětovné komparace komentována i negativně zejména z osobního hlediska. Sociální tendence směřující k herečce jsou zřetelné, ovšem nijak neovlivňují pokles kariéry v Československu, který by podle žebříčků popularity měl nastat. Právě naopak se jedná o vzestup, jenž je podněcován výjimečností v rámci soukromého života Grety Garbo, dodnes zahaleného tajemstvím.

Pád kontingentního systému znamenal invazi amerických filmů do československých kin, avšak zároveň u období před omezeným dovozem neúmyslně vytvořil uzavřený segment, k němuž se tisk po jeho pádu navrácí pouze sporadicky. Tyto chybějící tendence skoro zapříčinily „zapomenutí“ rolí němého filmu a přesto, že v určitých polohách hereckého umění Garbo je vliv němého filmu patrný, soustředěnost byla převážně zaměřena na role současné, dialogové. Československý tisk tak na základě tehdejšího kulturně společenského období vytvořil novou etapu, soustřeďující se pouze na skutečnosti, co se právě dějí nebo na události, jenž jsou očekávány. Mezi toto dění je možné zařadit i aktuální snímky Grety Garbo a jejich zhodnocení, kterých bylo v prvním roce po pádu kontingentního systému mnoho a s pozitivním ohlasem, jehož nástavbou byla proměna typů postav. Proměna typologizace Garbo započala již v předcházejícím období s rolí Anny Christie. Herečka demonstrovala, že ačkoliv byl v hollywoodském studiovém systému kladen důraz na vizuální podobu herce, na jejímž základě byl zařazen do určité herecké role, kterou naplňuje po celou dobu své kariéry, nejedná se o pravidlo. V souladu s narušením typologizace souvisí i tendence hodnocení hereckých výkonů po zrušení omezeného dovozu. Tyto tendence představují novou perspektivu, která vstoupila do mínění o Gretě Garbo, kdy ve srovnání s předešlými přístupy dochází k proměně, jak publicisté vnímali neustálé změny image Garbo stejně jako odlišnost, s jakou představovala své role. Publicisté si na základě vlastních východisek vytvořili obraz, jenž je ve většině případech jednotný a nesubjektivní, postavený na základě konzumních a zábavních vlivů. Přesto však lze nalézt protikladné názory, ovlivněné komparací, jenž zůstaly jako jediné přítomné i přes průběh a pád kontingentního systému. Každá komparace byla zapříčiněna určitým aspektem. V případě Marlene Dietrich se jednalo o podobu včetně evropského původu, Joan Crawford byla stejně

jako Garbo hvězdou MGM, Katherine Hepburn byla vnímána jako stejně tajemná, u Carol Lombard vnímali Garbo jako vzor, a u Zarah Leander se jednalo o podobu a švédský původ.

Komparace však nezůstala pouze na úrovni hvězd, ale postoupila ke srovnávání Greta Garbo s rolemi, které představovala. Nejvýrazněji k tomu docházelo u rolí Mata Hari a Královny Kristýny. Mata Hari pro svou inteligenci a Královna Kristýna pro svůj původ a mužský naturel. Na úrovni komparace se tak setkáváme s několikanásobným řetězcem vlivů, jenž skrze text modifikují vliv společně s ohlasy diváků/čtenářů a přetváří tak koncept jedinečnosti daný s prvními léty Greta Garbo strávenými v Hollywoodu.

2.3. Období 1939 – 1943: V průběhu 2. světové války

2.3.1. Rok 1939

V průběhu 2. světové války došlo k přísnému omezení dovozu amerických filmů a byly upřednostňovány především snímky německé a italské tvorby. Československý tisk byl v rámci správy podřízen Tiskovému odboru Předsednictva ministerské rady,²⁸³ bylo výrazně omezeno zahraniční zpravodajství a zastaveno vysílání České tiskové kanceláře do zahraničí.²⁸⁴ Do Československa se tak dostávalo minimum informací²⁸⁵ a čtenáři ztráceli povědomí o hollywoodském filmu ještě více než v období kontingentního systému.

Cenzura médií, kterou realizovali a předávali úředníci Ústředí tiskové a dozorcí služby²⁸⁶ se podle nařízení ze 17. září 1939 začala vztahovat i na články kulturní,²⁸⁷ což zapříčinilo uvádění velmi drobných informací týkajících se Greta Garbo. Většinou se jednalo o pár vět, které vypovídali o tom, co se děje nebo by se teoreticky mělo dít v Hollywoodu.

²⁸³ KONČELÍK, Jakub. *Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. In: FORET, LAPČÍK, ORSÁG (ed.). *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 300.

²⁸⁴ MAŠLÁŇ, Pavel. *Rok 1943 ve druhé světové válce pohledem protektorátního tisku*. Brno: 2008. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. s. 15.

²⁸⁵ Což se projevilo především v průběhu války.

²⁸⁶ KONČELÍK, Jakub. *Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. In: FORET, LAPČÍK, ORSÁG (ed.). *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008, s. 300.

²⁸⁷ MAŠLÁŇ, Pavel. *Rok 1943 ve druhé světové válce pohledem protektorátního tisku*. Brno: 2008. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. s. 17.

Na dané období byl v tisku často zmiňován film *Ninočka*, kde Garbo poprvé ztvárnila komediální roli, ovšem většinou se jednalo o zmínění jména herečky. Jediné periodikum, které se obsazením Garbo do role Ninočky zabývalo podrobněji, byl časopis *Kinorevue*, který s očekáváním píše: „*Záhadná Švédka, jejíž úsměv byl vždy jen výjimečným gestem její záhadně vážné tváře, přisedla v svém novém filmu na žánr Myrny Loyové. Ve veselohře ‚Ninočka‘ hraje vážnou ruskou komisařku, která přijede v úřední záležitosti po prvé do Paříže. Tam teprve pozná veselý život západu. Greta Garbová bude jistě překvapením ve veselohře, zvláště v tak zajímavém prostředí. Vážnou úřednici, která s inteligencí a bez citu vykonává svůj úřad, jí věříme. Ale jak to bude, až bude zatažena do komplikovaného příběhu, zahodí povinnost a dá se unést bezstarostnou veselostí Paříže?*“²⁸⁸

Z uvedeného textu a závěrečné otázky nelze s jistotou vyčíst, zda autor snímek zhlédl či nikoli, přesto je znatelný údiv nad výběrem komediální role a jestli herečka ztvární nový charakter s velkolepostí (tak jako byly v tisku popisovány), jako předešlé vážné role. *Kinorevue* prostřednictvím stručného popsání obsahu jako jediné periodikum zprostředkovává čtenářům povědomí o snímku, který neměli možnost zhlédnout.

Ačkoliv byly informace týkající se Garbo velmi skrovné, vnímání československého publika se výrazně neproměnilo. Stále byla považována (společně s Marlene Dietrichovou) za jednu z nejslavnějších filmových hvězd Hollywoodu.²⁸⁹ Tisk zároveň píše o nadměrném množství mladých evropských herců a hereček, které hledají „*hollywoodští ‚lovci talentů‘ ...z nichž se pak Hollywood pokouší vyhledat a ‚udělat‘ novou Gretu Garbo či Marlenu Dietrichovou.*“²⁹⁰

Stálá popularita je patrná jak z žebříčku amerického časopisu *Variety*, kde byla Garbo ve statistice úspěchu mimo Spojené státy a Kanadu umístěna na druhém místě za Clarkem Gablem (rovněž hvězda MGM), tak z opětovných komparací s mladými herečkami. *Filmová tisková korespondence* jmenuje z evropských hereček Hedy Lamarr, která byla schopna se s úspěchem uplatnit v Hollywoodu a společně s Danielle Darrieux o ní hovoří jako o „*důstojné následovnici Garbo a*

²⁸⁸ Veseloherní Greta Garbo. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1938 - 1939, roč. 5, č. 52, s. 516. ISSN 1214-5122.

²⁸⁹ Hvězda, která dala Hollywoodu košem. *Filmový kurýr*, 1939, roč. 13, s. 35, s. 8. ISSN 1801-3341. [bt.]

²⁹⁰ Nejúspěšnější evropská hvězda Hollywoodu. *Filmová tisková korespondence*, 1939, roč. 6, č. 7, s. 1. ISSN 1801-6928.

Dietrichové. ²⁹¹ Stejně periodikum zmiňuje také Margaret Sullavanovou (taktéž MGM), která „*má neobyčejně melodický hlas hlubšího tónu podobající se hlasu slavné Greta Garbo.*“ ²⁹²

2.3.2. Rok 1940

Rok 1940 byl co se týče reflektování Greta Garbo tiskem podobný roku předešlému. Žurnalisté neměli k dispozici konkrétní informace týkající se nejen herečky, ale amerického filmového průmyslu celkově.

Témata byla omezena buď na noticky reflektující stardom a pozici herečky ve filmovém průmyslu, kdy například *Český filmový zpravodaj* v rámci noticky týkající se Joan Crawford a její dlouhodobé spolupráci s MGM zmiňuje, že daný „*rekord má v Americe jen Greta Garbo.*“ ²⁹³

Herečka měla vliv i na československý filmový průmysl, jenž se pokoušel nalézt hvězdu, která by na sebe upoutala pozornost tak, jako Garbo. Tato skutečnost je patrná ze sloupku autora se zkratkou lb. uveřejněném ve *Filmovém kurýru* s názvem „*Hledá se nová Greta Garbo*“ ²⁹⁴, kde je jméno herečky zveřejněno pouze v titulu, ale ne v obsahu. Lze přepokládat, že se jedná o záměr autora prostřednictvím absence informací z Hollywoodu přilákat čtenáře k jeho tvorbě. V rámci výzkumu je tedy možné tvrdit, že ačkoliv je dané období chudé na informace, popularita Garbo přetrvává a je využívána ve prospěch žurnalistické obce.

Za jediné periodikum, které se pokouší předložit fakta (jenž jsou však často pouhou spekulací nebo chybně přejatou informací) lze považovat *Kinorevue*. Jedná se například o zmínku týkající se Katherine Hepburn a jejím údajném odchodu z Hollywoodu. *Kinorevue* však zaujímá řádný postoj, když informace čtenářům překládá s pochybnostmi: „*mezi zprávami, které byly reprodukovány jako ‚noticky z Hollywoodu‘ a jichž správnost si nemůže nikdo ověřit nebo popřít.*“ ²⁹⁵ Vzhledem k tomu, že Katherine Hepburn Hollywood a hereckou kariéru nikdy neopustila se lze

²⁹¹ Tamtéž.

²⁹² Hvězda s hlubokým hlasem Greta Garbo. *Filmová tisková korespondence*, 1939, roč. 6, č. 43, s. 2. ISSN 1801-3341.

²⁹³ Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1940, roč. 20, č. 10, s. 3. ISSN 1801-3341.

²⁹⁴ Ze dne. *Hledá se nová Greta Garbo. Filmový kurýr*, 1940, roč. 14, č. 5, s. 3. ISSN 1801-3341.

²⁹⁵ O čem se píše. O odchodu Hepburnové od filmu. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1939 – 1940, roč. 6, č. 34, s. 150 – 151. ISSN 1214-5122.

v současnosti domnívat, že se tato informace týkala Greta Garbo (která je v rámci porovnání s Hepburn a Dietrich taktéž zmíněna).

Kinorevue se zprávami z Hollywoodu zabývá ze zkoumaných časopisů nejobsáhleji. Zveřejňuje i článek s názvem „*Hollywood za války*.“²⁹⁶ Ačkoliv je obsah věnován kalkulaci filmového exportu do Evropy a tím způsobeného ekonomického úbytku z filmového odvětví v samotné Americe, autor neopomíjí nejznámější hollywoodské herece včetně Garbo a údajného odložení filmu o Madame Curie, který nebyl nikdy natočen.

Kinorevue se nezabývá pouze herci, ale i režiséry, kdy Dr. B. Rádl v rámci reflexe o stylu a tvorbě Roubena Mamouliana zmiňuje Garbo ztvárněnou „*historickou osobnost*“²⁹⁷ švédské Královny Kristíny.

Dalším tématem, které mohlo být při absenci dovozu amerických filmů reflektováno je soukromý život a povaha Garbo. Tisk například zmiňuje, že se „*Greta Garbo ještě nikdy neprovdala, ačkoliv fáma praví, že se před lety dala v Cařihradě tajně oddati se svým objevitelem, režisérem Sjöströmem, který již zemřel.*“²⁹⁸

Filmové listy se pro změnu zabývají povahou a uzavřeným životem Greta Garbo.²⁹⁹ Stejný časopis uvedl jméno herečky v neobvyklém formátu, a sice ve fejetonu autora se zkratkou Čk. s názvem „*Račte být filmový reportér?*“³⁰⁰, kde jméno Garbo užívá v rámci vzhledu a snah mladých dívek a žen vypadat jako jejich oblíbená herecká hvězda.

Roku 1940 docházelo k reprízování starších filmů v kinech, mezi které patřily i snímky *Královna Kristýna*, *Pestrý závoj*, *Dáma s kaméliemi* a další v hlavní roli s Gretou Garbo. V rámci opakování vyl v *Kinorevue* uveden článek Dr. B. Rádla s názvem „*Poslední star*“³⁰¹, v němž připomíná právě role Garbo ve zmíněných filmech a upozorňuje na výjimečnost ztvárnění charakterů, kdy „v *Královně Kristině*

²⁹⁶ Hollywood za války. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940, roč. 7, č. 87, s. 160. ISSN 1214-5122.

²⁹⁷ RÁDL, B. Dr. Filmy nestárnou, *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1349 – 1940, roč. 6, č. 28, s. 23 – 25. ISSN 1214-5122.

²⁹⁸ Rekordy v Hollywoodu. *Český filmový zpravodaj*, 1940, roč. 20, č. 8, s. 3. ISSN 1801-3341.

Nejen že se jedná o soukromou a bulvární zprávu, ale také o mylnou a zavádějící, kdy objevitelem Greta Garbo byl Maurice Stiller, což by po čtrnácti letech, které herečka v Hollywoodu strávila a během kterých se o ní v Československu intenzivně psalo mělo být všeobecně známo.

²⁹⁹ Není jen tak snadné býti hvězdou. *Filmové listy*, 1940, roč. 12, č. 24, s. 4. ISSN 1801-3341. [-r]

³⁰⁰ Račte být filmový reportér? *Filmové listy*, 1940, roč. 12, č. 14 – 15, s. 2, ISSN 1801-3341. [Čk.]

³⁰¹ RÁDL, B. Dr. Poslední star. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1939 - 1940, roč. 6, č. 24, s. 463, ISSN 1214-5122.

učinila Garbo z dramatu vášní a vnitřních rozporů švédské královny románky hysterické, neukojené paničky, stejně jako si později přizpůsobila svému obrazu i hrdinku Maughamova Pestrého závoje i dumasovskou Marguerittu Gautierovou ve *Violettě*, i hraběnkou Walewskou.“³⁰² Zároveň autor připomíná i klíčové scény v daných filmech, když se Královna Kristýna „loučí s neživými předměty v pokoji, v němž prožila pět dnů lásky, nebo když si v Pestrém závoji ovinula turban a dlouhými kroky kráčela napříč celým pokojem ke dveřím, nebo když umírala ve *Violettě*.“³⁰³ Článek svým způsobem vyznívá jako loučení s Gretou Garbo, což umocňuje věta, ve které píše, že byla „v krátkých dějinách filmového průmyslu poslední velkou hvězdou, poslední ‚star‘, která nezanechá po sobě vzpomínku na žádné velké umělecké výkony a jejíž hlavní význam jest jen v tom, že dopomáhala velkému filmovému průmyslu svými filmy vždy k novému rozmachu.“³⁰⁴ Z uvedených citací je znatelná rozporuplnost textu a mínění autora, který nejprve obdivuje její ztvárnění hereckých rolí, z nichž vyjímá a připomíná určité scény a poté prezentuje názor, že po sobě nezanechá žádné obdivuhodné herecké výkony. Nejenže text vyznívá jako loučení s Gretou Garbo, ale také jako obdiv a opovržení zároveň, kdy si autor není jist svým názorem. Lze pouze spekulovat, zda se do Československa dostaly neoficiální informace o odchodu herečky z filmového průmyslu, který byl uskutečněn následující rok, nebo zda se jedná o názorové hodnocení autora, jenž si ve svém textu protirečí. Článek Dr. Rádla je roku 1940 jediným textem, který hodnotí herecký projev Greta Garbo.

Z výše zvedeného vyplývá, že daný rok je v tisku plný spekulací o tom, co se děje v Hollywoodu a snah zaplnit prostor alespoň drobnými informacemi (byť mylnými) nebo zmínkami v rámci odlišného tématu či formátu.

2.3.3. Rok 1941

S postupným vyostřováním válečného působení v Československu již nebyly uváděny žádné filmy Greta Garbo a časem se minimalizovala i tisková reflexe. *Český filmový zpravodaj* a *Filmový kurýr* v průběhu celého roku zmínily dohromady Garbo pouze šestkrát a jediným časopisem, který se více zabýval zprávami z Hollywoodu,

³⁰² Tamtéž.

³⁰³ Tamtéž.

³⁰⁴ Tamtéž.

bylo opět *Kinorevue*, se kterým jednu informaci sdílely *Filmové listy*. Jedná se o všeobecnou poznámku týkající se stardomu a problematiky ze stran diváků toužících po setkání či telefonickém rozhovoru s oblíbenou hvězdou.³⁰⁵

V rámci nízkého počtu článků týkajících se nebo minimálně zmiňující herečku je upozornění na novou hollywoodskou hvězdu připomínající Garbo. Jedná se o Bette Davis, „tragédku, která je prý ženou mnohem pozoruhodnější nežli sama Greta Garbová.“³⁰⁶ Ačkoliv jsou tedy informace stále znatelněji minimalizovány, povaha star, osoby, se kterou je možno porovnávat herecké výkony je stále aktuální.

Povahové vlastnosti Garbo opět nezůstaly bez povšimnutí, tentokrát však jemného bulvárního rázu. Osamělý a uzavřený soukromý život herečky byl všeobecně znám, avšak *Kinorevue* přišlo s informací, že Garbo změnila svůj způsob života, kdy „nečekaně odložila všechnu plachost a začala se ukazovat na veřejnosti. A šla dokonce tak daleko, že se nechala vidět na veřejném courtu při partii tenisu, nenalíčená a rozpálená hrou, v krátkých kalhotkách a lehké blůzičce.“³⁰⁷ Na základě přečtení dvou biografií a několika studií si dovoluji tvrdit, že ačkoliv je pravda, že Garbo ráda plavala a hrála tenis, na veřejnosti se v rámci svých zájmů nikdy neobjevovala.

Jediné zmínění týkající se herectví nastalo ve sloupku „*Greta Garbová veseloherní herečkou*“³⁰⁸ reagující na ztvárnění komediální role Ninočky ve stejnojmenném filmu, kterou autor pozitivně hodnotí: „*Slavná švédská herečka vedla si i v nezvyklém veseloherním prostředí se stejnou suverenitou jako ve svých dramatech a dala svým výkonem přímo lekci svým kolegyním z oboru konverzačních komedií.*“³⁰⁹ Touto drobnou reakcí nabídl autor čtenářům skromné povědomí o filmu, na který bylo před válkou upozorňováno, ale diváci bohužel neměli možnost jej zhlédnout.

³⁰⁵ Greta Garbo. *Filmové listy*, 1941, roč. 13, č. 24, s. 3. ISSN 1801-3341.

Tajná čísla Greta Garbové. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 25, s. 490 - 491. ISSN 1214-5122.

³⁰⁶ Zářivější nad Garbovou. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 38, s. 490 - 491. ISSN 1214-5122.

³⁰⁷ Stále záhadnější Garbo. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 32, s. 110 - 111. ISSN 1214-5122.

³⁰⁸ Greta Garbová veseloherní herečkou. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 37, s. 210 - 211. ISSN 1214-5122.

³⁰⁹ Tamtéž.

2.3.4. Rok 1942

Obyvatelstvo si začínalo být vědomo „*vlivu okupantů na tisk a ztrácelo o něj zájem*“³¹⁰ což zapříčinilo celkové zrušení některých periodik. Jedním z nich byl i *Český filmový zpravodaj*, který byl roku 1942 po dvou číslech daného ročníku a dvaceti letech zrušen. Jedinými periodiky, které byly daného roku stále fungující byl *Filmový kurýř* a *Kinorevue*, jejichž obsah se ale znatelně proměnil.

Ačkoliv se *Filmový kurýř* stále zabýval filmem, vzhledem k situaci se jednalo primárně o film český, německý, italský, popřípadě francouzský. Část obsahu bylo však věnováno válečnému dění, jenž zabíralo minimálně pravou část první strany časopisu, často však stranu celou i dvě (záleželo na situaci, ve které se země nacházela).

Filmový kurýř v daném roce prezentoval velmi malé množství informací z amerického filmového průmyslu a žádnou týkající se Greta Garbo. Nebylo uvedeno ani její jméno v odlišném kontextu, než jakým je předmět zkoumání překládané práce.

Časopis *Kinorevue* se svým obsahem distancoval od válečného dění, ovšem filmová náplň byla podobná *Filmovému kurýři*. Taktéž se orientoval především na filmy české, německé a italské s drobnými informacemi o kinematografii v jiných vzdálenějších zemích. Ačkoliv *Kinorevue* daného roku zmínilo jméno Greta Garbo, bylo to pouze v reakci na německého filmového režiséra Georga Wilhelma Pabsta,³¹¹ který u Pragfilmu natáčel svůj film.³¹²

Prostředky pro výzkum recepce roku 1942 jsou velmi omezené, ale z hlediska tiskové politiky za Protektorátu je jejich absence přínosná.

2.3.5. Rok 1943

Ke zkoumanému roku jsou opět k dispozici pouze *Filmový kurýř* a *Kinorevue*, které drobněji zmínili i Greta Garbo, ačkoliv stále přetrvává obsah týkající se převážně české, německé a italské kinematografie.

³¹⁰ MAŠLÁŇ, Pavel. *Rok 1943 ve druhé světové válce pohledem protektorátního tisku*. Brno: 2008. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. s. 17.

³¹¹ Se kterým Garbo natočila jeden ze svých raných filmů *Ulička, kde není radosti*.

³¹² Filmové zajímavosti, G. W. Pabst - Rodák z Roudnice. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1941 - 1942, roč. 8, č. 40, s. 320b. ISSN 1214-5122.

Filmový kurýř, jenž se ve svém periodiku aktivně zabýval válečným děním tento svůj zájem přenesl i do informací týkajících se Garbo. Herečku zmínil v daném roce celkově dvakrát. V obou případech se jedná o zmínku bulvárního zaměření s válečným podtextem. V červenci roku 1943 autor se zkratkou dt. ve své notici s titulem „*Greta Garbo v nemilosti*“³¹³ píše, že společnost MGM zrušila s herečkou smlouvu z důvodu, „že jako příslušnice neutrálního Švédska odmítla zúčastnit se propagandy ve prospěch americké válečné půjčky.“³¹⁴ Z uvedeného textu je patrné vyostřování tiskové cenzury a přeformulování Ústředím tiskové dozorcí služby ve prospěch propagandy.

Ústředí tiskové dozorcí služby ještě znatelněji ovlivnilo článek s názvem „*Greta Garbo pod dozorem Židů*“³¹⁵ P. B. Slavarda, kde nejprve připomíná původ Garbo, jenž se zakládá na pravdě, načež píše o údajném švédském spolku vedeném hereččiným otcem, který si na rozdíl od matky přál, aby své herecké umění praktikovala v domácím Švédsku. Cílem tohoto údajného spolu mělo být získání dostatečného kapitálu pro natočení prvního švédského zvukového filmu roku 1933, s čímž prý Garbo souhlasila, ale následně odmítla. Po těchto informacích o ve skutečnosti nikdy nefungujícím spolku je uvedeno, že Garbo „byla od začátku své filmové kariéry ve vleku židovských filmových výrobců a režisérů, kteří jí hrozili, že v tom případě, jestliže se rozhodne opustit USA, znemožní všemi prostředky její další uměleckou dráhu. Trvalo tři roky, než Garbo se podařilo prosadit svou vůli a hrát alespoň jednou ve švédském filmu. Tento film byl vytvořen z peněz a za dozoru severoamerického filmu.“³¹⁶ Nejenže žádný švédský spolek nikdy neexistoval, ale Garbo ve Švédsku po odchodu do Hollywoodu nenatočila ani jeden švédský film. Text je nepravdivý, mystifikační a v poslední části také manipulativní se skrytou propagací zájmů a názorů nacistického Německa, které využívalo filmový průmysl k propagandě.

³¹³ Garbo v nemilosti. *Filmový kurýř*, 1943, roč. 17, č. 30, s. 2. ISSN 1801-3341.

³¹⁴ Tamtéž.

³¹⁵ SLAVARD, P. B. Greta Garbo pod dozorem Židů. *Filmový kurýř*, 1943, roč. 17, č. 13, s. 2. ISSN 1801-3341.

³¹⁶ Tamtéž.

Kinorevue prezentovalo stejnou informaci „*Greta Garbo v nemilosti*“³¹⁷ jako *Filmový kurýr*.³¹⁸ Druhé zmínění Garbo se týká nového švédského filmu *Romance*, který je v periodiku představován. Nejedná se však o Garbo jako herečku, ale jako o součást obsahu filmu, ve kterém má hlavní hrdinka „*pro reklamní účely sehrát v hotelu Gretu Garbo, neboť příjezd takové umělkyně by jistě přilákal hosty.*“³¹⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že roku 1943 nedošlo k žádnému progresu co se týče četnosti informací z americké kinematografie, ba naopak. Zostřená cenzura úspěšně zamezila přístup zpráv od nepřítele nacistického Německa či je přeformulovala ve svůj vlastní prospěch.

2.3.6. Shrnutí a zhodnocení vymezeného období

Jak lze z uvedeného textu vyčíst, protektorátní tisk je na úrovni publicistiky úzce spjat s válečným působením. Pokud by mělo dojít ke komparaci dvou období s omezeným dovozem, kontingentním systémem a 2. světovou válkou, našli bychom výrazné rozdíly. Zatímco kontingentní systém byl způsoben nespokojeností s nízkým výdělkem československých filmů z uvádění v kinech, údajně způsobený úspěchem americké tvorby, absence hollywoodských snímků a informací byla během války zapříčiněna pozicí USA jako nepřítele nacistického Německa. Kontingentní systém byl způsoben vyššími československými orgány a v případě dohody s americkými společnostmi se zde nacházela možnost změny uvnitř země a systému, zatímco omezený a následně zrušený dovoz západních filmů během války vzhledem k nástupu moci nacistického Německa, jenž zahrnoval i tehdejší Československo byl pevně daný. Další rozdíl tkví v tom, že zatímco během kontingentního systému byl dovoz omezen, byla zde možnost uvádět filmy společnosti RKO a starší americké snímky, včetně zveřejňování novinek z Hollywoodu, v rámci války byl postupně dovoz společně se všemi informacemi týkající se západního filmového průmyslu zastaven a očekávaně byly z hlediska ciziny upřednostněny filmy spojenců nacistického Německa.

³¹⁷ *Greta Garbo v nemilosti. Kinorevue: Ilustrovaný filmový týdeník. 1942 - 1943, roč. 9, č. 40, s. 320b. ISSN 1214-5122.*

³¹⁸ Tímto způsobem „reprízování“ fungovaly ve své působnosti periodika *Filmová tisková korespondence* a *Filmové zajímavosti*.

³¹⁹ *Nový švédský film „Romance.“ Kinorevue: Ilustrovaný filmový týdeník. 1942 - 1943, roč. 9, č. 46, s. 368b. ISSN 1214-5122.*

Ve válečném období tak lze rozpoznat odlišný společensko-kulturní kontext, jenž se výrazně promítl do filmového tisku a recepce. Československá média byla postupně sužována cenzurou, podléhala politické ideologii a nátlaku. Ačkoliv zde byla převážně zpočátku snaha udržet alespoň částečnou reflexi, postupně byla zcela eliminována. Tisk se stál nástrojem nacistické ideologie, jejíž důsledky se promítají i do výzkumu tiskové recepce.

Přestože zpočátku vymezeného období byl v tisku často zmiňován film *Ninočka*, jednalo se o drobné noticky registrující opětovnou proměnu typu postavy a spekulace o ztvárnění. Informace týkající se Garbo byly velmi skrovné a ve formátu totožné s předchozím období, tzn. zmínky, komparace, hvězdný obraz. Ačkoliv roku 1940 dochází ke snaze určitým způsobem reflektovat Garbo, informace jsou buď mylné nebo podložené pouze spekulacemi a stávají se tak v rámci výzkumu irelevantními.

Postupné zastavení dovozu minimalizovalo tiskovou reflexi a způsobilo přeinterpretování Grety Garbo ve prospěch nacistické politické ideologie, kdy Garbo byla explicitně považována za nepřítele. Nacistické Německo tak nevyužívalo ke svému prospěchu pouze filmovou tvorbu, ale i specifické osobnosti a tím formovalo vnímání čtenářů/diváků.

Z výše uvedených informací vyplývá, že válečné dění se postupně odráželo v textech, jenž byly psány s válečným podtextem, staly se spekulativními a mystifikačními se zřetelným úmyslem ovlivnit čtenáře. Články tedy v daném období nelze považovat za relevantní, avšak věřím, že by byly zajímavým zdrojem samostatného výzkumu.

ZÁVĚR

Tisková reflexe Greta Garbo zaznamenala v průběhu vymezeného období výraznou proměnu, jejíž zachycení bylo výzkumným předmětem předkládané práce. Reflexe nepředstavuje jednotné přístupy. Jedná se o koncepty, které jsou v průběhu utvářeny několika různými tendencemi, jenž spolu ve většině případech z komparatistického hlediska koexistují. Vývoj ohlasů je nestálý a proměnlivý, v souladu s několika aspekty, a sice historickými událostmi, politickými situacemi a kulturně společenskými vlivy, které se nepřímo promítají do formování tendencí napříč vymezeným obdobím. Nejvýrazněji byla recepce ovlivněna historickými událostmi, uměleckými inovacemi a kulturní situací, jenž se vyvíjely v rámci vymezeného časového horizontu.

V metodologickém úvodu byly na základě rešeršní práce definovány výzkumné otázky, na něž bylo v průběhu práce zodpovězeno. Avšak vzhledem k tomu, že vymezené období bylo poznamenáno řadou změn, jejich odpověď není jednotná a souvisí s proměnou společensko-kulturního kontextu a tendencemi, s jakými publicisté ke Garbo přistupovali. Na základě výzkumu lze rozpoznat vliv hollywoodského hvězdného systému, preference a očekávání diváků, vliv zahraničního tisku na tisk československý, stálost informací a komplikace tisku, jenž byly způsobeny vstupem dalších činitelů.

Greta Garbo byla československým tiskem přijata na několika úrovních, jenž se vyvíjeli spolu s politickým, společenským a kulturním kontextem v tuzemsku. Zpočátku byla vnímána jako vycházející evropská hvězda dovezená do Hollywoodu a reflexe byla vzhledem k více případům nadějných hereček minimalizována na drobné noticky s názory, které měly základ v Pabstově filmu *Ulička, kde není radosti*. Zlom v přijetí Garbo nastal s uvedením prvního filmu a typologií, jenž jí společnost MGM přisoudila. Do roku 1930, kdy představovala pouze ženy typu vamp, přitahovala diváky ledovostí, se kterou byla schopna svými hereckými prostředky role ztvárnit. Nastávající proměna týkající se přístupu ke Garbo byla způsobena nastupující zvukovou technologií. V roli Anny Christie se herečka z typu vamp proměnila ve zhrzenou ženu znavenou životem, hledající nový začátek. Odlišnost rolí, které po Anně Christie v průběhu své kariéry ztvárňovala z nichž nejvýraznější jsou charaktery Královny Kristýny, Hraběnky Walewské, Maty Hari a Ninočky, byly frekvence a názorů v tisku jedním z důvodů návštěv kin.

Na recepci Greta Garbo měl velký vliv zahraniční tisk. Zmínky, týkající se herečky pochází od zahraničních dopisovatelů a jsou znatelně buď pouze přeloženy, nebo přepsány, což lze rozpoznat častým uvedením slova „prý.“ Z toho důvodu se domnívám, že názory československých publicistů lze považovat za ovlivnitelné zahraničním tiskem, jehož recenze a medailonky byly značně obsáhlejší než ty, které byly uveřejněné v tuzemském tisku.

Množství převzatých informací bylo posíleno v období kontingentního systému, kdy se českoslovenští novináři museli převážně spoléhat na informace ze zahraničí. Tisk tak však umocnil pozici Garbo u československého publika, kdy ačkoliv nebyly uvedeny žádné nové filmy, informace byly stále k dispozici a navyšovaly tak očekávání diváků. Jednalo se právě o filmy, ve kterých již nebyla herečkou jednoho typu rolí. Stala se umělkyní, jenž dokáže ztvárnit inteligentní vyzvědačku Matu Hari, stárnoucí tanečnici Grusinskou či hrdou a přesto něžnou Královnu Kristýnu.

Pád kontingentního systému sice znamenal příliv amerických filmů do československých kin, avšak zapříčinil soustředěnost na neuvedené filmy a ignoraci období před omezeným dovozem. Ačkoliv se vzhledem k počtu promítaných filmů o Garbo psalo velké množství článků, jejichž častým hlavním tématem byla výše zmíněná změna typologie postav a v tisku došlo k ignoraci faktů, jenž se udály před omezeným dovozem. Tento časový horizont se stal uzavřeným segmentem, ke kterému se publicisté vraceli pouze sporadicky a soustřeďovali se na aktuální informace, i když měly spojitost s předcházejícím obdobím.

Vnímání Greta Garbo publicisty značně ovlivnil příchod 2. světové války a kontrolovaný protektorátní tisk, který s vyostřováním válečné situace nedovoloval zprostředkovávat jakékoliv informace a novinky týkající se amerického filmového průmyslu nebo je přeformuloval ve svůj prospěch. Články se tak staly irelevantními, spekulativními a nedůvěryhodnými.

Před samostatným výzkumným textem bylo nutné provést pečlivou rešeršní práci, na základě které bylo možné stanovit styčné body pro určení samotných konceptů, tendencí a přístupů, s jakými se ke Garbo přistupovalo. Díky kritickému vyhodnocení, jehož shrnutí bylo provedeno na konci každé kapitoly, došlo k naplnění výzkumných cílů, které byly vytyčeny v metodologickém úvodu předkládané práce.

Hlavní motivací pro zpracování tématu bylo více. V první řadě se jedná o zájem zkoumání následků a proměn způsobených zvukovou technologií,³²⁰ druhým důvodem je nedostatečné tuzemské zmapování Greta Garbo jako osoby, ačkoliv analýza recepce není zpracována ani v zahraničním akademickém prostředí. Je přítomno několik biografí a dílčích studií, které se ovšem buď nezabývají specifickým předmětem zkoumání nebo jim chybí širší historický a teoretický rámec. Přínos diplomové práce spatřuji i v kontextuálním ukotvení, jenž umožnilo stanovit základní rysy, které napomohly zkomparovat vzájemné shody a neshody mezi tendencemi. Kontextuální ukotvení je tak nezbytné pro provedení komparace jednotlivých zdrojů, jenž byly v práci vyhledány v rámci podrobného heuristického bádání a staly se výchozím výzkumným materiálem. Rozhodně netvrdím, že jsou všechny informace nalezené v rešeršní fázi práce a analyzování textu relevantní. Při četbě je třeba si uvědomit společensko-politické faktory, v rámci nichž texty vznikly.

Diplomovou práci nevnímám jako kompletní výzkum recepce Greta Garbo. Právě naopak je zde možnost v rámci výzkumu pokračovat do současnosti nejen formou tištěných periodik, ale také prostřednictvím nových médií a technologie, jenž umožní rozšířit oblast bádání tématu předkládané práce.

³²⁰ Tento předmět zkoumání je zahrnu již v mé bakalářské diplomové práci *Herectví Greta Garbo a příchod zvuku*. KOŇAŘÍKOVÁ, Lenka. *Herectví Greta Garbo a příchod zvuku*. Olomouc: 2015. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra divadelních a filmových studií.

TABULKY A GRAFY

Vymezené kategorie byly určeny na základě celkového heuristického výzkumu všech zkoumaných časopisů a tematické četnosti, z čehož kategorie Uvádění v kinech vychází převážně z Filmového kurýru, který v každém čísle uváděl, které filmy jsou zrovna promítány.

Tabulka 1

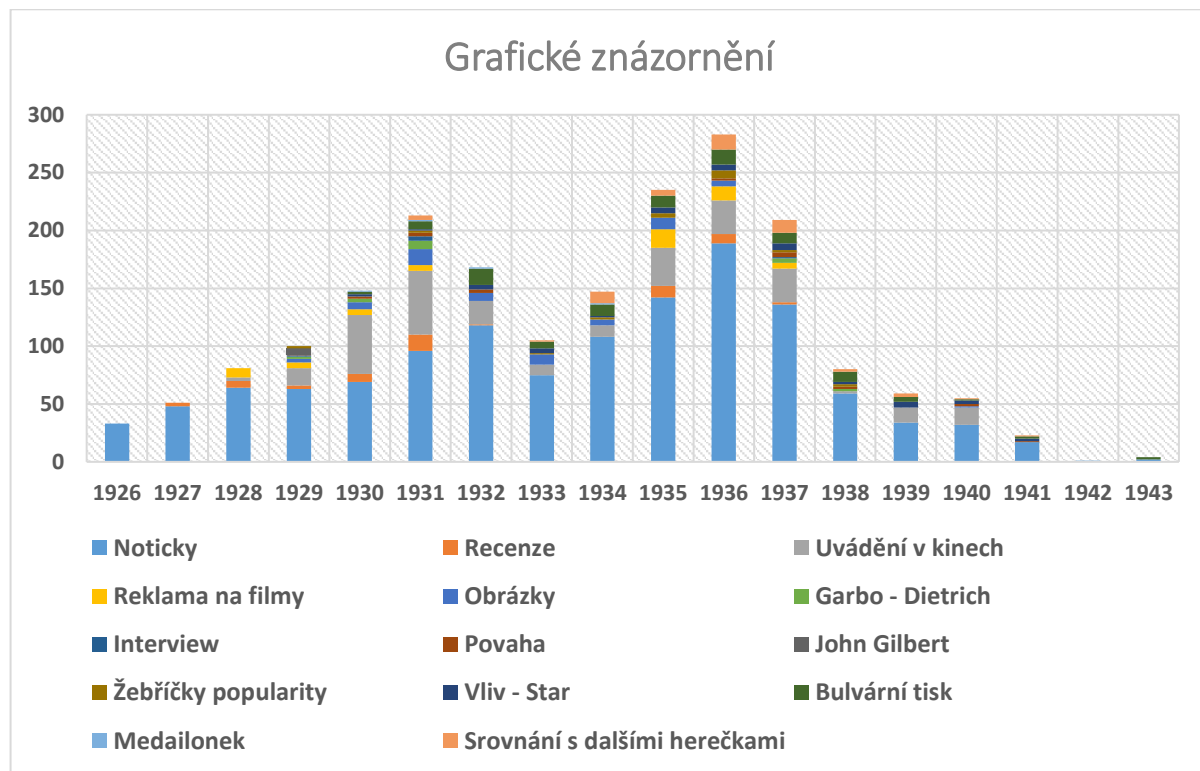
	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Noticky	33	38	64	63	69	96	118	75	108
Recenze		3	6	3	7	14	1		
Uvádění v kinech			3	15	51	55	20	9	10
Reklama na filmy			8	5	5	5			
Obrázky				3	6	14	7	9	5
Garbo - Dietrich				2	3	7			
Interview				1		4			
Povaha				1	2	3	3		
John Gilbert				5					
Žebříčky popularity				2		2		1	2
Vliv - Star					2	1	4	4	1
Bulvár					2	7	14	6	10
Medailonek					1	1	1		1
Srovnání s dalšími						4		1	10

Tabulka 2

	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Noticky	142	189	136	59	34	32	17	1	2
Recenze	10	11	2						
Uvádění v kinech	33	29	29	2		15			
Reklama na filmy	16	12	5		13				
Obrázky	10	5				1			
Garbo - Dietrich			4	2					
Interview			1						
Povaha		2	4	2		2	1		
John Gilbert									
Žebříčky popularity	4	7	2	2					
Vliv - Star	5	5	6	2	5	3	2		
Bulvár	10	13	9	9	4	1	2		2 ³²¹
Medailonek							1		
Srovnání s dalšími herečkami	5	13	11	2	3	1			

³²¹ Válečný bulvár

Grafické znázornění

Obrazová příloha

ČESKÝ
FILMOVÝ SVĚT
Číslo 1. LE MONDE CINÉMATOGRAPHIQUE. Zář 1922.

BRONISLAVA LIVIA.

Administrace, redakce, nakladatelství: Radoké 18, Pula-Vojškové, Praha, Tiskárna, Číslo Kč 270.

Český filmový svět

číslo 2. 202
**ČESKÝ
FILMOVÝ ZPRAVODAJ**
Odborný filmový týdeník
háled zájmy domácí kinematografie

Zakladatel v. r. 1921. Praha, 13. ledna 1940. Redaktor Quido K. Kral.

**Benátské ceny uděleny.
Český film „Tatla Masou“
vymámená.**

Benátské ceny uděleny.
Český film „Tatla Masou“
vymámená.
Benátské ceny uděleny
Český film „Tatla Masou“
vymámená.

Benátské ceny uděleny.
Český film „Tatla Masou“
vymámená.

Benátské ceny uděleny.
Český film „Tatla Masou“
vymámená.

Český filmový zpravodaj

FILM
PŘEHLEDNÉ ČÍSLO, SVAZEK 16 V OBLASTI OBDOBÍ... ČÍSLO POSTOVNÍ SPOLUŽITELŮ 2700.
ČASOPIS SVAZU FILMOVÉHO PRŮMYSLU A OBČEDŮ ŘEŠ. SE SÍDLIŇI V PRAZE.
Roční VI. V Praze, dne 1. června 1938. Číslo 6.

Evropa - Amerika.

Evropa - Amerika.
Evropa - Amerika.
Evropa - Amerika.
Evropa - Amerika.

Film

Roční 1938 PRAHA, dne 16. září 1938. Číslo 1

Filmová hvězda

Obdivuhodný úspěch pro film a mládež.

EDNA HEYMAN JAKO SARABANDA. - SRUČNÍ DJEJ PRIMA A

V	Y	H	R	A	N	D	N	E	V	B	I	O	L	U	C	E	R	N	A
OD	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.	IX.

Filmová hvězda

FILMOVÝ VĚSTNÍK

Číslo 1. Redakce, dne 9. srpna 1936. Cena 1.
 Vydává se každou úterý. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.
 Vychází každou úterý. Cena: 1 Kč. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.
 Vychází každou úterý. Cena: 1 Kč. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.

Dobrotiví králové
 Kapitán Max Kuryev...
 Hlavní filmová díla věnována...
 "Králové dobrotiví" a "Králové..."
 "Králové dobrotiví" a "Králové..."
 "Králové dobrotiví" a "Králové..."

Těší v napínavém...
 "Králové dobrotiví" a "Králové..."
 "Králové dobrotiví" a "Králové..."
 "Králové dobrotiví" a "Králové..."

Filmový věstník

Kino 1 Kč

FILMOVÁ TÝDENÍ REVUE

Česko-americká Jarmla Vacková
 v hlavní roli filmu...

Kino

FILMOVÁ TRIBUNA

Číslo 26. Vychází každou úterý. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.
 Vychází každou úterý. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.
 Vychází každou úterý. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.

Na utváření...
Z nové parížské filmové produkce...
Málo žánrů...
Hvězdy...
PEUILLETOR...
ORIENT...
SLAVEN...

Filmová tribuna

Filmový kurýř

Ročník XIII. číslo 7
 Praha 22. srpna 1936. Cena 1 Kč.
 Vychází každou úterý. Redakce: Lihovarská 14, Praha 1.

Z lidu a s lidem
412.128.30 K
OHLAS TĚDEK
Kinematografie na hranici zatížení
Film na II. národní hospodářské konferenci
Film o životě a díle Andrije Bližněva
Děvka ze zákoch v přečteném spošpotu

Filmový kurýř

HOLLYWOOD
Příloha
odborného časopisu Film
věnovaná obecnému
Ročník I. číslo 2. PRAHA, SRPEN 1927. JEDNOTLIVÁ ČESKA Kč 2700

Krásná Akad. vřelá spřátelová Fanamet.
Rudolf Valentín v soukromém životě.

Hollywood

NÁŠ FILM
FANAMET
VĚNUJE SVÝM PŘÁTELŮM

čís. 6. 14. VII. 1927.

1.
FILMOVÉ MĚSTO V POUŽITÍ.

Konsparové, filmové hvězdy a dělníci, kteří pracovali a účinkovali v novém filmu společnosti Fanamet "Pevnost mrtvých", byli velice udiveni, když při natáčení vnějších snímků v poušti arizonské našli v neobyčejně přečíslené nejen zmatčené zapařené, ale i všemožné pohodlí.

Bylo k tomu ovšem zpozdějí tři měsíce, než bylo toto filmové město ze stanů a baráků postaveno.

125 kucháři, připravovali denně jídlo pro 2000 osob a denně se spotřebovalo pouze okrovaných konzerv neméně, než 4000 krabic.

Náš film

filmové listy

Vychází čtrnáctkrát týdně. — Odpovědný redaktor: Josef Hroch. — Redakce: Praha 8, Vrtbořská 28. — Převzatá cena Kč 24. — Každý měsíc dvě číslova čísla, každé považované za oddělené. Uzávěrka se pouze písemně výpočet. — Teles 2072.

Cena 50 hal. Roč. Kč 2. 1.

Rok 1936 československé kinematografie.

... (text continues with details about the film industry in 1936) ...

Filmové listy

Filmové noviny

číslo 2 ročník 1 Kč 1.-

září 1929

LUPE VELEZ

... (text about the film 'Lupe Velez') ...

Filmové noviny

VI. ROZPRAVY AVENTINA 3.

První rozhovor s Greta Mosheimová

Greta Mosheimová

První rozhovor s Greta Mosheimová, která se stala první ženou v historii, která se stala první ženou v historii, která se stala první ženou v historii...

První rozhovor s Greta Mosheimová, která se stala první ženou v historii, která se stala první ženou v historii, která se stala první ženou v historii...

Rozpravy Aventina

Kinoreflex

Ufka se představuje. Die „Ufka“ stellt sich vor.

Film na rozhraní roko.

Der Film an der Jahreswende.

Kinoreflex

Filmová politika 50h

TYDENÍK HÁJÍCÍ ČS. FILMOVOU VÝROBU A KINEMATOGRAFII

Demokracie malým půjčovnám

Amerika promluví?

LEKTAFILM, PRAGAFILM, ENCOFILM, ARKOFILM, RINGIER FILM, MEISSNER-FILM, BEDA HELLERFILM, PAN-FILM, HERAFILM, DAFI

Filmová politika

Kinorevue

Čís. 8. Roč. IX. K 1:80

ADINA MANDLOVÁ VYTVOŘILA HLAVNÍ ŽENSKOU ÚLOHU V NĚMCKÉM FILMU REŽISERA C. HOFFMANNA (VĚRIL TI SVOJÍ ŽENOU - JAKO MATHEKA ZNÁMENITÉHO KOPKA HINERU ŠUMPIRANA (FOTO TELMA))

Kinorevue

Pás

dobrého filmu
píše Otakar Hanuš
ročník 1935 — číslo 3

cena 90 hal.

V Praze dne 18. března 1935.

ČESKÝ SPISOVATEL DO ČESKÉHO FILMU!

Český spisovatel má povinnost hrát si v českém filmu. Jeho povinností je poskytnout českému filmu takové materiální základy, jaké mu lze poskytnout. Jeho povinností je poskytnout českému filmu takové materiální základy, jaké mu lze poskytnout. Jeho povinností je poskytnout českému filmu takové materiální základy, jaké mu lze poskytnout.

Český spisovatel má povinnost hrát si v českém filmu. Jeho povinností je poskytnout českému filmu takové materiální základy, jaké mu lze poskytnout. Jeho povinností je poskytnout českému filmu takové materiální základy, jaké mu lze poskytnout. Jeho povinností je poskytnout českému filmu takové materiální základy, jaké mu lze poskytnout.

Pás

Praha-Hollywood

Čís. 1 • Kč 1 — 20. III. 1938.

Pařížanka Hollywoodu

Je malá, krásná, v Hollywoodu...
Claudette Colbertová

KROKY PRAHA-HOLLYWOOD

Praha - Hollywood

PRAMENY A LITERATURA

Literatura

- ADRIAN, Iacob. *Film Actresses Vol. 4 Greta Garbo*. 2014. ISBN 978-1503258457.
- ALLEN, Robert Clyde, GOMERY, Douglas. *Film History: Theory and Practice*. New York: Knopf, 1985, 276 s. ISBN 0075548712.
- BARTHES, Roland. *The Face o Garbo*, s. 56 – 57, In Barthes.
- BAXT, George. *Smrt pro Gretu Garbo*. Praha: Erika, 1993, 1. vyd., 249 s., ISBN 80-85612-35-6.
- CSENGERYOVÁ, Judit. *Greta Garbo*. Bratislava: Smena, 1991, 1. vyd. 165 s. ISBN 80-221-0192-3.
- ČASTULÍK, Radim. *Greta Garbo*. Valašské Klobouky: Smilek, 2005, 23 s.
- DOTY, Alexander. *Marlene Dietrich and Greta Garbo. The Sexy Hausfrau and The Swedish Sphinx*, s. 108 – 129. In McLean.
- DYER, Richard. *Stars*. British Film Institution, 1998. 217 s. ISBN 0851706436.
- FALTÝNKOVÁ, Andrea. *Filmové herectví a teorie filmu*. Olomouc: 2015. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra divadelních a filmových studií. 182 s.
- FISHER, Lucy. *Greta Garbo. Fashioning a Star Image*, s. 137 – 159. In. Petro. *Greta Garbo*. Praha: Český filmový ústav, 1970.
- CHAPMAN, James, GLANCY, Mark, HARPER, Sue. *The New Film History: Sources, Methods, Approaches*. New York: Palgrave Macmillan, 2009
- KLIMEŠ, Ivan. Stát a filmová výroba ve dvacátých letech. *Illuminace: časopis pro teorii, historii a estetiku filmu*. 1997, roč. 9, č. 4, s. 149. ISSN 0862-397X.
- KLINGER, Barbara. *Konečná a nekonečná historie filmu. Rekonstruování minulosti v recepčních studiích*. In SZCZEPANIK.
- KLINGER, Barbara. *Melodrama and Meaning: History, Culture, and the Film of Douglas Sirk*. Indiana University Press, 1994, 224 s. ISBN 978-0253208750.
- KOŇAŘÍKOVÁ, Lenka. *Herectví Greta Garbo a příchod zvuku*. Olomouc: 2015. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra divadelních a filmových studií.
- KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál s. r. o., 2010. s. 56.

- KONČELÍK, Jakub. *Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. In: FORET, LAPČÍK, ORSÁG (ed.). *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008.
- LAGNY, Michéle. *Staveniště filmové historie: sociálně kulturní praxe*. In MAŠLÁŇ, Pavel. *Rok 1943 ve druhé světové válce pohledem protektorátního tisku*. Brno: 2008. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav. 40 s.
- McLELLAN, Diana. *Sapfo Hollywoodu: Greta Garbo, Marlene Dietrichová, aneb, Lesbické aférky slavných*. Praha: Ikar, 2005, 1. vyd. 471 s. ISBN 80-249-0504-3.
- SJÖWALL, Maj, ROSS, Tomas. *Žena, která se podobala Gretě Garbo*. Praha: Svoboda, 1992, 1. vyd. 157 s., ISBN 80-205-0231-9.
- SYLVESTROVÁ, Marta. *Český filmový plakát 20. století*. Brno: Moravská galerie, 2004, s. 87.
- SZCZEPANIK, Petr. *Konzervy se slovy. Počátky zvukového filmu a česká mediální kultura 30. let*. Brno: Host, 2009, vyd. 1, s. 274.
- SZCZEPANIK, Petr. *Nová filmová historie: Antologie současného myšlení o dějinách kinematografie a audiovizuální kultury*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Herrmann & synové, 2004, 528 s.
- VIEIRA, Mark A. *Greta Garbo: A Cinematic Legacy*. New York: Harry N. Abrams, Incorporated, 2005. 1. vyd. 288 s. ISBN 0-8109-5897-X.

Prameny

- 10 nejlepších v USA. *Filmový kurýr*, roč. 12, 1938, č. 9, s. 6. ISSN 1801-3341.
- A 10 nejlepších hvězd. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 4, s. 2. ISSN 1801-3341.
- Alraune. *Film*, 1931, roč. 11, č. 4, s. 7-8. ISSN 1801-9706.
- Amerika, země statistiky. *Filmový kurýr*, 1936, roč. 10, č. 27, s. 11. ISSN 1801-3341.
- Anna Christie. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 14, s. 3-4. ISSN 1801-9455.
- Cesta z krise. *Filmové listy*, 1933, roč. 5, č. 14, s. 4. ISSN 1801-3341. [-jn-]
- Co je ještě nového. *Český filmový zpravodaj*, roč. 8, č. 15, s. 5. ISSN 1801-9455.
- Co se děje, Amerika. *Filmový kurýr*, 1928, roč. 2, č. 41, s. 5. ISSN 1801-9501
- Co se líbí a nelíbí Angličanům. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 26, s. 2. ISSN 1801-3341.

Co týden dal. *Kino*, 1927, č. 21, s. 8. ISSN 1801-9692.

Český filmový svět, 1926 - 1927, roč. 4, č. 10, s. 16. ISSN 1802-5838.

Český filmový zpravodaj, 1927, roč. 7, č. 28-30, s. 7, Greta Garbo. ISSN 1801-9455.

Další film Greta Garbo. *Hollywood*, 1932, roč. 6, č. 1, s. 4. ISSN 1801-9552.

Dáma z lóže č. 13. *Filmový kurýr*, 1929, roč. 3, č. 16, s. 4. ISSN 1801-9501..

Fairbanksovy jiné plány. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, s. 2. ISSN 1801-3341. [-jal.]

Falešné Greta Garbo. *Filmový kurýr*, 1930, roč. 4, č. 43, s. 12, ISSN 1801-9501.

Fanamet – Metro Goldwyn. *Film*, 1926, roč. 6, č. 10, s. 6. ISSN 1801-9706.

Fanamet, Metro-Goldwyn. *Film*, 1927, roč. 7, č. 8, s. 4. ISSN 1801-9706,

FARGA, F. Hádanka Joan Crawfordové. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1935-1936, roč. 2, č. 35, s. 166-167. ISSN 1214-5122.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 14, s. 17. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 3, s. 7. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 16, s. 5. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 18, s. 4. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 22, s. 5. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 25, s. 7. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 29, s. 5. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 34, s. 3. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Amerika. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 19, s. 5. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí, Německo. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 22, s. 5. ISSN 1801-3341.

Film v zahraničí. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 17, s. 5. ISSN 1801-3341.

Film, 1926, roč. 6, č. 1, s. 16. ISSN 1801-9706.

Filmová bursa, Lidé v hotelu. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 10, s. 3. ISSN 1801-3341.

Filmová burza, Anna Christie. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 16, s. 4. ISSN 1801-9501

Filmová burza, Anna Karenina. *Filmový kurýr*, 1928, roč. 2, č. 20, s. 4. ISSN 1801-9501.

Filmová burza, Božská žena. *Filmový kurýr*, 1928, roč. 2, č. 32, s. 4. ISSN 1801-9501. [Lht.]

Filmová burza, Divoké orchideje. *Filmový kurýr*, 1929, roč. 3, č. 51-52, s. 9. ISSN 1801-9501.

Filmová burza, Romance. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 33, s. 3. ISSN 1801-3341. [H.]

Filmová burza, Rozpoutané vášně. *Filmový kurýr*, 1930, roč. 4, č. 49, s. 3-4. ISSN 1801-9501.

Filmová kronika. Filmové tribuna, roč. 2, č. 21, s. 5. ISSN 1803-076.

Filmové listy, 1931, roč. 3, č. 9, s. 3. ISSN 1801-3341. [r.]

Filmové zajímavosti, G. W. Pabst - Rodák z Roudnice. Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník, 1941 - 1942, roč. 8, č. 40, s. 320b. ISSN 1214-5122.

Filmové zajímavosti. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 174, č. 26, s. 6. ISSN 1801-3341.

Filmový herec žurnalistou. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 32. ISSN 1801-3341.

Filmový kurýr film mylně označoval názvem Rozpoutané vášně.

Filmový obchod, 7 hollywoodských starů hraje ve filmu „Lidé v hotelu.“ *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 6, s. 4. ISSN 1801-9471.

Filmový obchod, Katherine Hepburnová - nová filmová hvězda Ameriky. *Filmová politika*, 1934, roč. 1, č. 11, s. 4. ISSN 1801-9471.

Filmy. Žena bez studu. *Rozpravy Aventina*, s. 449, č. 35, 1930, roč. 5. ISSN 1802-1972. [ksz.]

Garbo hraje Matu Hari. *Filmové listy*, roč. 4, č. 6, s. 7. ISSN 1801-3341.

GARBO, G. Já a mluvicí film. *Filmový kurýr*, 1931, roč. 5, č. 10, s. 4. ISSN 1801-3341.

Glosy, Co znamenají americké filmy. *Filmové listy*, 1934, roč. 6, č. 16, s. 4. ISSN 1801-3341.

Greta Garbo a Lon Chaney. *Filmový kurýř*, 1930, roč. 4, č. 28, s. 5. ISSN 1801-9501.

Greta Garbo se již nevrátí do Ameriky?. *Filmový kurýř*, roč. 2, č. 36, s. 2. ISSN 1801-9501

Greta Garbo stále ve středu světové pozornosti. *Praha - Hollywood*, 1938, č. 2, s. 4. ISSN 1803-0637.

Greta Garbo zasnoubená? *Filmový kurýř*, 1930, roč. 4, č. 40, s. 4, ISSN 1801-9501.

Greta Garbo – princeznou. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, č. 41, s. 4. ISSN 1801-9455.

Greta Garbo. *Filmové listy*, 1941, roč. 13, č. 24, s. 3. ISSN 1801-3341.

Greta Garbo. *Hollywood*, 1930, roč. 4, č. 3, s. 1. ISSN 1801-9552.

Greta Garbová veseloherní herečkou. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 37, s. 210 - 211. ISSN 1214-5122.

Hollywood za války. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940, roč. 7, č. 87, s. 160. ISSN 1214-5122.

Hollywood. 1927, roč. 1, č. 3, s. 7. ISSN 1801-9552.

Hollywoodské starosti. *Filmové listy*, 1933, roč. 5, č. 14, s. 5. ISSN 1801-3341.

Hraběnka Walewská. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 5, č. 5, s. 98. ISSN 1214-5122.

Hvězda s hlubokým hlasem Greta Garbo. *Filmová tisková korespondence*, 1939, roč. 6, č. 43, s. 2. ISSN 1801-3341.

Hvězda, která dala Hollywoodu košem. *Filmový kurýř*, 1939, roč. 13, s. 35, s. 8. ISSN 1801-3341. [bt.]

Já líbám ručku vám, madame.... *Filmový kurýř*, 1929, roč. 3, č. 11, s. 3. ISSN 1801-9501.

KARNER, W. Filmařům o filmech, Romance. *Kinoreflex*, roč. 3, č. 9, s. 6. ISSN 1801-3325.

Katherine Hepburn. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1935-1936, roč. 2, č. 47, s. 406-407. ISSN 1214-5122.

Kolem Marleny Dietrichové. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 5 - 6, s. 3. ISSN 1801-3341.

Konec pohádky o americké filmové dokonalosti. *Filmové listy*, 1935, roč. 7, č. 4 - 5, s. 1. ISSN 1801-3341. [K.]

Kongresní sabath v Hollywoodu. *Filmová politika*, 1934, roč. 1, č. 2, s. 3 – 4. ISSN 1801-9471.

Královna Kristina Grety Garbo. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 31, s. 6. ISSN 1801-3341. [-dnk.]

Královna Kristýna. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 2, č. 19, s. 313. ISSN 1214-5122. [sk.]

Kritika, Bílá žena. *Filmová politika*, roč. 3, č. 11, s. 3. ISSN 1801-9471. [Z. M.]

Kritika, Lidé V hotelu. *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 10, s. 3. ISSN 1801-9471. [-a.]

Kritika, Zuzana Lenoxová, *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 17, s. 4. ISSN 1801-9471. [-bnt-.]

Který byl v Československu uveden v německé verzi; A přece německé verše v amerických tonofilmech. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 48-50, s. 7. ISSN 1801-9455.

KUJAL, Q. E. Jak z krise ven. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 19, s. 1. ISSN 1801-3341.

KUJAL, Q. E. Novinky trhu, Lidé v hotelu. *Český filmový zpravodaj*, 1935, roč. 15, č. 8, s. 4 - 5. ISSN 1801-3341.

KUJAL, Q. E. Novinky trhu, Mata Hari. *Český filmový zpravodaj*, 1935, roč. 15, č. 26, s. 3 - 4. ISSN 1801-3341.

KUJAL, Q. E. Ze světové produkce, Uvádí Fanamet, Žena upír, (The Temptress). *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 6, s. 3. ISSN 1801-9455

Marlene Dietrich byla angažovaná společností Paramount v roce 1930, kdy také natočila svůj první americký film.

Maroko. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 10, s. 3. ISSN 1801-9455. [krs.]

Mata Hari. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 27, s. 3. ISSN 1801-3341.

Miliony. *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 11, s. 10. ISSN 1801-3341

MOLAS, Z. Kritika, Pestrý závoj. *Filmová politika*, 1936, roč. 3, č. 12, s. 4. ISSN 1801-9471.

MOLAS, Z. Mae Westová – Já nejsem anděl. *Filmová politika*, roč. 3, č. 14, s. 3. ISSN 1801-9471

Kam spěje film? *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 22, s. 4. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 5, s. 3.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 6, s. 4. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 2, č. 7, s. 4. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 29, s. 4. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, 1936, roč. 16, č. 39, s. 5. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence, Amerika. *Český filmový zpravodaj*, roč. 12, č. 5, s. 3. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence, Anglie. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 33. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence, Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1933, roč. 13, č. 30, s. 5. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence, Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 35, s. 5. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1926, roč. 6, č. 1, s. 4. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1926, roč. 6, č. 18, s. 4. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 28-30, s. 9. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1928, roč. 8, č. 19, s. 3. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 47, s. 5. ISSN 1801-9455.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 10, s. 5. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 11, s. 3. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 13, s. 5. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1934, roč. 14, č. 19, s. 3. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 1 - 2, s. 7. ISSN 1801-3341.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, roč. 7, č. 17, s. 6, ISSN 1801-9455.

Naše korespondence. *Český filmový zpravodaj*, roč. 8, č. 36, s. 4. ISSN 1801-9455.

Něco o Joan Crawfordové. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 5, s. 3. ISSN 1801-9455.

Nejúspěšnější evropská hvězda Hollywoodu. *Filmová tisková korespondence*, 1939, roč. 6, č. 7, s. 1. ISSN 1801-6928.

Není jen tak snadné být hvězdou. *Filmové listy*, 1940, roč. 12, č. 24, s. 4. ISSN 1801-3341. [-r]

Nové filmy, Anna Karenina. *Filmové listy*, 1937, roč. 9, č. 1, s. 6. ISSN 1801-3341. [ák.]

Nové filmy, Anna Karenina. *Filmové listy*, 1937, roč. 9, č. 1, s. 6. ISSN 1801-3341. [ák.]

Nové filmy, Violetta. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 3, č. 33, s. 138. ISSN 1214-5122. [Dr. O. R.]

Novinky trhu, Jako mě chceš mít. *Český filmový zpravodaj*, 1936, roč. 16, č. 34, s. 3. ISSN 1801-3341. [-jal.]

Novinky trhu, La Habanera. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 3 - 4, s. 6. ISSN 1801-3341. [jal.]

Novinky trhu. *Český filmový zpravodaj*, 1937, roč. 17, č. 5, s. 4. ISSN 1801-3341. [-jal.]

Novinky z pražských kin, Rozpoutaná vášeň. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, 6. 12. 1930, č. 49. ISSN 1801-9455.

O čem se píše. O odchodu Hepburnové od filmu. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1939 – 1940, roč. 6, č. 34, s. 150 – 151. ISSN 1214-5122.

Opustí Greta Garbo Ameriku?. *Český filmový zpravodaj*, 1928, roč. 8, č. 39, s. 3. ISSN 1801-9455.

Pirandello a film. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 20, s. 2. ISSN 1801-9455.

POLONSKÝ, Jos. O filmových polibcích. *Hollywood*, 1927, roč. 1, č. 1, s. 3-4. ISSN 1801-9552.

Pražská filmová burza, Polibek. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, 4. 10. 1930, č. 39-40, s. 4. ISSN 1801-9455. [-jal.]

Pražská Filmová burza, Uvádí Metro-Goldwyn-Mayer, Dáma z lóže číslo 13. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 17, s. 4. ISSN 1801-9455.

Pražské premiéry, Já líbám ručku vám, madame.... *Filmová tribuna*, 1929, roč. 1, č. 2, s. 14. ISSN 1803-076.

Pražské premiéry. *Filmový kurýr*, 1936, roč. 10, č. 37, s. 3. ISSN 1801-3341.

Premiéra „Anny Kareniny“ v Praze. *Český filmový zpravodaj*, 1928, roč. 8, č. 37, s. 3, ISSN 1801-9455.

Pro zvýšení nabídky. *Filmový kurýr*, 1933, roč. 7, č. 22, s. 1-2. ISSN 1801-3341.

První americké filmy MGM v Praze. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 5, s. 2. ISSN 1801-3341.

První americké filmy MGM v Praze. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 5, s. 2. ISSN 1801-3341.

Předvádění Fanametů. *Český filmový zpravodaj*, 1926, roč. 6, č. 36-37, s. 5. ISSN 1801-9455.

Překvapující podoba - Greta Garbo jako Mata Hari. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 31, s. 8. ISSN 1801-3341.

Přitažlivé americké hvězdy. *Filmový kurýr*, 1934 roč. 8, č. 51, s. 12. ISSN 1801-3341.

Račte být filmový reportér? *Filmové listy*, 1940, roč. 12, č. 14 – 15, s. 2, ISSN 1801-3341. [Čk.]

RÁDL, B. Dr. Filmy nestárnou, *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1349 – 1940, roč. 6, č. 28, s. 23 – 25. ISSN 1214-5122.

RÁDL, B. Dr. Poslední star. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1939 - 1940, roč. 6, č. 24, s. 463, ISSN 1214-5122.

RÁDL, O. Dr. Nové filmy, Violetta. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, roč. 3, č. 33, s. 138. ISSN 1214-5122.

Rekordy v Hollywoodu. *Český filmový zpravodaj*, 1940, roč. 20, č. 8, s. 3. ISSN 1801-3341.

Romance. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 27, s. 3. ISSN 1801-9455.

Různé zprávy, Nejoblíbenější hvězdy Ameriky za rok 1937. *Český filmový zpravodaj*, roč. 18, č. 9, s. 4. ISSN 1801-41.

Různé zprávy, USA. *Film*, 1936, roč. 16, č. 2, s. 8. ISSN 1801-9706.

Různé zprávy. *Film*, 1938, roč. 18, č. 4, s. 3. ISSN 1801-9706.

Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 33, s. 5. ISSN 1801-9455.

Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 36, s. 7. ISSN 1801-9455.

Různé. *Český filmový zpravodaj*, 1932, roč. 12, č. 37, s. 4. ISSN 1801-9455.

Různé. *Hollywood*, 1928, roč. 2, č. 8, s. 12. ISSN 1801-9552.

Různé. *Hollywood*, roč. 2, č. 5, s. 8. ISSN 1801-9552

Sňatky a rozvody filmových herců. *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 17, s. 5. ISSN 1801-9455.

Spor o Matu Hari. *Filmové listy*, 1932, roč. 4, č. 19-20, s. 6. ISSN 1801-3341.

Stále záhadnější Garbo. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 32, s. 110 - 111. ISSN 1214-5122.

Tajná čísla Greta Garbové. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*. 1940 - 1941, roč. 7, č. 25, s. 490 - 491. ISSN 1214-5122.

Taková je Katherine Hepburnová..., Suzanne Chantalová. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 14, s. 2. ISSN 1801-3341.

Tělo a ďábel. *Český filmový zpravodaj*, 1927, roč. 7, č. 28-30, s. 6. ISSN 1801-9455.

Tisková služba Greta Garbo. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 27, s. 4. ISSN 1801-3341.

Úřední gáže v Americe nebudou. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 35, s. 2. ISSN 1801-3341.

V záři reflektorů, Vyzvědačské filmy. *Filmový kurýr*, 1935, roč. 9, č. 34, s. 7. ISSN 1801-3341.

Velikonoční premiéry. *Filmová politika*, 1935, roč. 2, č. 16, s. 5. ISSN 1801-9471.

Veseloherní Greta Garbo. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1938 - 1939, roč. 5, č. 52, s. 516. ISSN 1214-5122.

Veseloherní Greta Garbo. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1938 - 1939, roč. 5, č. 52, s. 516. ISSN 1214-5122.

Vykáže Amerika evropské umělce? *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 10, s. 1. ISSN 1801-3341.

WALTER, J. Nové filmy, Pestrý závoj. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1935 – 1936, roč. 2, s. 178. ISSN 1214-5122.

Z celého světa. *Český filmový zpravodaj*, 1930, roč. 10, č. 44, s. 3. ISSN 1801-9455.

Z celého světa. *Český filmový zpravodaj*, 1931, roč. 11, č. 2, s. 2. ISSN 1801-9455.

Z našich půjčoven. *Film*, 1937, roč. 17, č. 34, s. 4. ISSN 1801-9706.

Z nových filmů, Anna Christie. *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 10, s. 5. ISSN 1801-3341.

Z nových filmů, Lidé v hotelu. *Filmové listy*, 1935, roč. 7, č. 4 – 5, s. 4. ISSN 1801-3341. [K.]

Z nových filmů. Romance. *Filmové listy*, 1931, roč. 3, č. 23. ISSN 1801-3341.

Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1937, roč. 17, č. 27, s. 3. ISSN 1801-3341.

Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1937, roč. 17, č. 33, s. 2. ISSN 1801-3341.

Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 26 - 27, s. 4. ISSN 1801-3341.

Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1938, roč. 18, č. 42 - 43, s. 5. ISSN 1801-3341.

Zajímavosti týdne. *Český filmový zpravodaj*, 1940, roč. 20, č. 10, s. 3. ISSN 1801-3341.

Zajímavosti, Greta Garbo se vrací do Ameriky. *Filmové listy*, 1938, roč. 10, č. 4 - 5, s. 4. ISSN 1801-3341.

Zářivější nad Garbovou. *Kinorevue: ilustrovaný filmový týdeník*, 1940 - 1941, roč. 7, č. 38, s. 490 - 491. ISSN 1214-5122.

Ze dne, Greta Garbo se nebude vdávat. *Filmový kurýr*, 1938, roč. 12, č. 5, s. 3. ISSN 1801-3341. [pm.]

Ze dne. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 33, s. 5. ISSN 1801-3341.

Ze dne. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 45, s. 2. ISSN 1801-3341.

Ze dne. *Filmový kurýr*, 1937, roč. 11, č. 37, s. 2. ISSN 1801-3341. [a.]

Ze dne. Hledá se nová Greta Garbo. *Filmový kurýr*, 1940, roč. 14, č. 5, s. 3. ISSN 1801-3341.

Ze země dolarů a filmových hvězd. *Kino*, 1927, č. 15, s. 8, Ze země dolarů a filmových hvězd. ISSN 1801-9692.

Zvukové filmy, Její poslední rekord. *Film*, roč. 14, č. 5, s. 4. ISSN 1801-9706.

Zvukové filmy, Lidé v hotelu. *Film*, 1935, roč. 15, č. 4, s. 6. ISSN 1801-9706.

Zvukové filmy, Metro Goldwyn, Žena bez studu. *Hollywood*, 1930, roč. 4, 6. 1930, s. 7. ISSN 1801-9552.

Zvukové filmy, Romance. *Hollywood*, 1931, roč. 5, č. 9, s. 6. ISSN 1801-9552.

Zvukové filmy, Suzane Lenoxová. *Film*, 1935, roč. 15, č. 5, s. 3 – 4. ISSN 1801-9706.

Zvukové filmy. Metro Goldwyn, Žena bez studu. *Hollywood*, 1930, roč. 4, č. 6, s. 7. ISSN 1801-9552.

Zvukový film, Metro – Goldwyn, Anna Christie. *Film*, 1931, roč. 11, č. 5, s. 5. ISSN 1801-9706.

Zvukový film. *Český filmový zpravodaj*, 1929, roč. 9, č. 43, s. 3. ISSN 1801-9455.

Zvukový film. *Filmový kurýr*, 1932, roč. 6, č. 48, s. 5. ISSN 1801-3341.

Zvukový film. *Filmový kurýr*, 1934, roč. 8, č. 13, s. 3. ISSN 1801-3341.

Použitá dobová periodika

Český filmový svět

Český filmový zpravodaj

Film

Filmová hvězda

Filmová politika

Filmová tisková korespondence

Filmová tribuna

Filmové listy

Filmové noviny

Filmové zajímavosti

Filmový kurýr

Filmový věstník

Hollywood

Kino

Kinoreflex

Kinorevue

List pánů a hochů

Náš film

Pás

Praha - Hollywood

Rozpravy Aventina

Studio

Svět ve filmu

Svět ve filmu a obrazech

Citované filmy

Anna Christie (Anna Christie, USA, 1930, režie Clarence Brown)

Anna Christie (Anna Christie, USA, Německá říše, 1931, Jacques Feyder)

Anna Kareninová (Anna Karenina, USA, 1935, režie Clarence Brown)

Anna Kareninová (Love, USA, 1927, režie Edmund Goulding, John Gilbert)

Bílá žena (White Woman, USA, 1933, režie Stuart Walker)

Božská žena (The Divine Woman, USA, 1928, režie Victor Sjöström)

Dáma s kaméliemi (Camille, USA, 1936, režie George Cukor)

Dáma z lóže č. 13 (The Mysterious Lady, USA, 1928, režie Fred Niblo)

Divoké orchideje (Wild Orchids, USA, 1929, režie Sidney Franklin)

Hraběnka Walewská (Conquest / Marie Walewska, USA, 1937, režie Clarence Brown, Gustav Machatý)

Inspirace (Inspiration, USA, 1931, režie Clarence Brown)

Jakou mě chceš mít (As You Desire me, USA, 1932, režie George Fitzmaurice)

Její poslední rekord (Christopher Strong, USA, 1933, režie Dorothy Arzner)

K novým břehům (Zu neuen Ufern, Německá říše, 1937, režie Douglas Sirk)

Královna Kristýna (Queen Christina, USA, 1933, režie Rouben Mamoulian)

Lidé v hotelu (Grand Hotel, USA, 1932, režie Edmund Goulding)

Maroko (Morocco, USA, 1930, režie Josef von Sternberg)

Mata Hari (Mata Hari, USA, 1931, režie George Fitzmaurice)

Moderní Carmen (Torrent, USA, 1926, režie Monte Bell)

Ninočka (Ninotchka, USA, 1939, Ernst Lubitsch)

Paid (Paid, USA, 1930, režie Sam Wood)

Pestrý závoj (The Painted Veil, USA, 1934, režie Richard Boleslawski)

Polibek (The Kiss, USA, 1929, režie Jacques Feyder)

Romance (Romance, USA, 1930, režie Clarence Brown)
Rozpoutaná vášeň (The Single Standard, USA, 1929, režie John S. Robertson)
Tělo a ďábel (Flesh and the Devil, USA, 1926, režie Clarence Brown)
Transatlantic (Transatlantic, USA, 1931, režie William K. Howard)
Velké dobrodružství (Alraune, Německá říše, 1928, režie Henrik Galeen)
Zuzana Lenoxová (Susan Lenox / Her Fall and Rise, USA, 1931, režie Robert Z. Leonard)
Žena bez studu (A Woman of Affairs, USA, 1928, režie Clarence Brown)
Žena upír (The Temptress, USA, 1926, režie Mauritz Stiller, Fred Niblo)

NÁZEV:

Greta Garbo: Recepce a ohlasy v československém tisku let 1926 - 1943

AUTOR:

Bc. Lenka Koňářiková

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Milan Hain, Ph. D.

ABSTRAKT:

Cílem diplomové práce bylo zmapovat a prozkoumat proměnu recepce a ohlasu herečky Greta Garbo v československém tisku prostřednictvím publicistických článků, recenzí a portrétů z let 1926 - 1943 ve vztahu k technologickým a společensko-politickým faktorům. Vymezený časový horizont je období kariéry Greta Garbo, které v Československu spadá do období poznamenaným řadou změn. V důsledku nástupu kontingentního systému došlo k omezení dovozu amerických filmů - československá kina se orientovala na uvádění starších hollywoodských filmů a zaplňovala mezeru, jenž zůstávala po absenci nových, zatímco tisk se pokoušel zprostředkovávat drobné informace, jenž často postrádali relevanci. Během tohoto časového horizontu se publicisté zaměřovali na rostoucí počet nově rekrutovaných talentovaných hereček, jenž ovlivnily hvězdnou pozici Garbo, která se stala předmětem komparací. Pád kontingentního systému způsobil, že v rámci práce došlo k ještě intenzivnějšímu heuristickému výzkumu. Tento proces však opět upadal s příchodem 2. světové války a minimalizováním textů v tisku, jenž v rámci práce postrádali relevanci a důvěryhodnost.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Greta Garbo, publicistika, němý film, zvukový film, recepce, kontingentní systém, 2. světová válka.

TITLE:

Greta Garbo: Reception and responses in Czechoslovakia press 1926 – 1943

AUTHOR:

Bc. Lenka Koňářiková

DEPARTMENT:

The Department of Theatre, and Film Studies

SUPERVISOR:

Mgr. Milan Hain, Ph. D.

ABSTRACT:

The aim of the diploma thesis was to map and explore the transformation of reception and response of actress Greta Garbo in Czechoslovakian press through journalistic articles, reviews and portraits from 1926-1943 in relation to technological and socio-political factors. The defined time horizon is the period of Greta Garbo's career that in Czechoslovakia falls under a series of changes. As a result of the emergence of the contingent system the US film imports were reduced - Czechoslovakian cinemas focused on showing older Hollywood films and it filled the gap that occurred after the absence of the new films, while the press tried to convey small information that often lacked relevance. During this time horizon the publicists focused on the growing number of newly recruited talented actresses who influenced Garbo's star position which became the subject of comparisons. The fall of the contingent system has led to a more intense heuristic research for the thesis. However, this process subsided with the advent of WWII and the minimalisation of press texts which lacked relevance and credibility for the thesis.

KEYWORDS:

Greta Garbo, journalism, silent cinema, sound cinema, reception, contingent system, 2nd World War